

RI UTZALAJ TZIJ RE RI EVANGELIO RI XUTZ'IB'AJ RI SAN LUCAS

1 ¹Loq'alaj tat Teófilo: E k'ia ri winaq ri xkaj xkitz'ib'aj pa cholaj ri tzijob'elil chrij ri qas xb'antaj waral chqaxol. ²Ri xb'antaj na are je' jas ri k'utum chqawäch kumal ri winaq ri xkil ronojel wa' qas pa ri u chaplexik loq. We winaq ri' e are' ri xetob' chutzijoxik ru Loq' Pixab' ri Dios. ³Ri in xuquje' sib'alaj utz rilik wa' nu b'anom in rech kinwetamaj ronojel wa' qas pa ru chaplexik loq. Rumal rech wa' xincomaj in chi are utz we ri in xuquje' kintz'ib'aj b'i pa ru cholajil ronojel ri xb'antajik. ⁴Je ri' kinb'an na rech ketamaj la ri qas tzij chrij ri tijonik ri yo'm che la.

Jun ángel kub'ij loq chi kil na u wäch ri Juan Qasal Ja'

⁵Aretaq ri tat Herodes are nim taqanel pa ki wi' ri winaq aj Judea, xk'o'ji jun tata' chik chila', Zacarías u b'i'. Ri tata' ri' are sacerdote^a aj Israel ri jun kuk' ri juch'ob' sacerdotes aj re ri mam Abías. Ri rixoqil, Elisabet u b'i', are jun chke ri rachalaxik ri mam Aarón. ⁶E utzalaj taq winaq wa' we juk'ulaj ri', jikom k'u kanima' cho ri Dios. Xeniman che ri Dios pa ronojel ri xtaqan wi, pa ronojel ru Loq' Pixab' ri Qajaw. Man k'o tä etzelal ri xka'no. ⁷Man k'o tä k'u kalk'ual rumal chi ri nan Elisabet man kalk'ualan taj. E nimaq taq winaq chi k'ut ri kieb' ri'.

⁸Pa jun q'ij ri tat Zacarías tajin kápatänin ri are' pa ri nimalaj rachoch ri Dios rumal chi kákiriq u b'anik wa' ri achijab' ri e jun kuk' ri juch'ob' sacerdotes aj re ri mam Abías pa taq ri q'ij ri'. Ri u chak ri tat Zacarías are la' chi käch'aw pa ki wi' ri winaq ruk' ri Dios. ⁹Je' jas ri ki naq'atisam wi kib' ri sacerdotes, xkicha' ri tat Zacarías rech kok b'i pa ri loq'alaj k'olib'al ri sib'alaj äwas chi kok b'i xa apachinoq chuporoxik ri incienso. ¹⁰Konojel ri winaq xkimulij apan kib' cho ja chub'anik orar aretaq

^a1:5 "Sacerdote aj Israel": Chawila' ri versículo 8, xuquje' ri Diccionario, k'isb'al re we Nuevo Testamento.

tajin kăporox ri inciense. ¹¹Te'talik k'ut xuk'ut rib' jun ángel cho ri tat Zacarías, ri taqom loq rumal ri Dios. Xtak'i k'u chuxkut ri kăporox wi ri inciense. ¹²Aretaq ri tat Zacarías xril ri ángel, man xuriq taj jas xub'ano, xane sib'alaj xuxej rib'.

¹³Xub'ij k'u ri ángel che ri tat Zacarías: Maxej awib'. Ri a b'ochi'nik xta'taj rumal ri Dios. Kil k'u na u wăch jun a k'ojol rumal ri nan Elisabet ri awixoqil. Kako j k'u na a Juan che ru b'i!, —kăcha che. ¹⁴Xuquje' xub'ij: Sib'alaj katkikot na rumal ri ak'al, xuquje' e k'ia chke ri jule' winaq chik ri kekikot na aretaq kil u wăch, —kăcha ri ángel che. ¹⁵Kănimar na u q'ij cho ri Qajaw Dios. Man kutij tă na vino, man kutij tă k'u tzam. Kătaqan na ri Loq'alaj Espírítu pa ranima' ri ak'al k'ă măjoq kil u wăch, —kăcha'. ¹⁶Kub'an k'u na ri a Juan chi k'ia chke ri winaq aj Israel ketzelej na ruk' ri Qajaw ri ki Dios, —kăcha ri ángel che ri tat Zacarías. ¹⁷Ri a Juan kănab'ej na cho ri Qajaw Jesús. Kăk'oji k'u na ru no'j xuquje' ru chuq'ab' je' jas ri xk'oji che ri mam Elías, q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer. Kub'an na chi ri nan tat ketzelejik keutzir kuk' ri kalk'ual, xuquje' chi ri winaq ri kăkiyak kib' chrij ri Dios kăkik'ex na kanima', kăkik'ex ri ki chomanik, kăketamaj na ri nimanik, ketzelej ki wăch kuk' ri utzalaj taq winaq, kăka'n na ke ri e are'. Ri a Juan kub'an na chke ri winaq chi kekowin na chuk'ulaxik ri Qajaw, —xcha ri ángel che ri tat Zacarías.

¹⁸Xuta' k'u ri tat Zacarías che ri ángel, xub'ij: ¿Jas ta kinb'an che retamaxik wa' chi qas tzij ri kătzijoj la chwe? Ri in, in ri'l' achi chik, xuquje' ri wixoqil are nim winaq chik, —xcha che.

¹⁹Xch'aw chi na jumul ri ángel, xub'ij che: In ri' ri Gabriel, in patănil re ri Dios. In taqom k'u loq che a tzijob'exik, che ki tzijoxik we utzalaj taq tzij ri' chawe, —kăcha che. ²⁰Tzche we kămik ri' man katkowin tă chik katch'awik k'ă kopan na ri q'ij ri kăb'antaj na wa' ri xinb'ij chawe, k'ă kil na u wăch ri a k'ojol rumal rech wa' chi man xakoj tă ri nu tzij, —kăcha ri'. Kăb'antaj na wa' we nu tzijom ri' tzpa ru q'ijol, —xcha ri ángel che.

²¹Ri winaq k'ut keye'm ri tat Zacarías. Xkikajmaj wa' chi sib'alaj xb'eytaj pa ri loq'alaj k'olib'al ri sib'alaj äwas chi kok b'i xa apachinoq. ²²Aretaq xel loq ri tat Zacarías, man xkowin tă chik che ki ch'ab'exik ri winaq. Xketamaj chi k'o jas ri xuk'ut rib' chuwăch ri tat Zacarías pa ri loq'alaj k'olib'al. Xaq pa memal chik xeuch'ab'ej, rumal chi xmemar kanoq.

²³Aretaq xetz'laqat ri q'ij ri kăpatănin ri tat Zacarías pa ri nimalaj rachoch Dios, xe' ri are' cho rachoch. ²⁴Te k'u ri' ri nan Elisabet xkanaj yawab' winaq chik, xkanaj k'u job' ik' cho rachoch. Xub'ij ri nan Elisabet pa ranima': ²⁵“Xka'y ri Qajaw Dios chwe, xutoq'ob'isaj k'u nu wăch rech man kinkiyoq' tă chi ri winaq,” —xcha ri nan Elisabet.

Jun ángel kub'ij loq chi kil na u wăch ri Jesucristo

²⁶Chuwaq ik' chi k'ut ri Dios xutaq b'i ri ángel Gabriel pa ri tinimit Nazaret re Galilea. ²⁷Xopan k'u ruk' jun q'apoj ali, María u b'i!, ri tz'onom

chik rumal jun achi, José u b'i!. We achi ri' rachalaxik kan ri nim taqanel David ojer. ²⁸Ri ángel xok b'i chila' jawije' k'o wi ri q'apoj al María, xub'ij che: ¿A utz a wäch, María? —kächa'. iAt ri' ri at cha'tal rumal ri Dios! Qas k'o ri Qajaw Dios awuk', —kächa che. Ri at k'ut, at tewchim na rumal ri Dios chkiwäch konojel ixoqib', —xcha ri ángel che ri al María.

²⁹Aretaq ri al María xril ri ángel, xutatab'ej ru tzij, xt'ujuw k'u ri ranima' rumal ri xb'ix che. Xuchomaj pa ranima', xub'ij: ¿Jas wa' ri kub'ij chwe? —xcha ri!. ³⁰Xch'aw chi ri ángel, xub'ij che ri q'apoj al María: Maxej awib', María, —kächa che. Ri at sib'alaj at loq' cho ri Dios. ³¹Ri at k'ut katkanaj kan yawab' winaq. Kawil na u wäch jun awal ala ri kakoj na “Jesús” che ru b'i!, —kächa'. ³²Känimar na u q'ij ri a Jesús. Káb'ix na u K'ojol ri Dios aj Chikaj che. Ri Qajaw Dios kukoj na che nim taqanel je' jas ra mam David. ³³Je ri' rech kátaqan na puwi' ri tinimit Israel pa taq ri q'ij ri junab' ri kepetik. Ru taqanik ri Are', man k'o tä u k'isik, —xcha ri ángel che ri al María.

³⁴Te ri' ri al María xuta' che ri ángel, xub'ij: ¿Jas lo kink'ulmaj wa'? —kächa'. Mäja' kink'o'ji ruk' achi, —xcha che ri ángel.

³⁵Xch'aw k'u ri ángel, xub'ij che: Käqaj na loq ri Loq'alaj Espíritu pa wi!. Ri Dios aj Chikaj károqxanej na wa' awuk' rumal ru chuq'ab'. Rumal ri' we loq'alaj ak'al ri' ri kil na u wäch káb'ix na u K'ojol ri Dios che, —kächa che. ³⁶Xuquje' ri nan Elisabet ri awachalal are' käril na u wäch jun ak'al pune ri'j chik. Are k'u waqib' ik' wa' kámik yawab' winaq chik ri nan Elisabet pune xb'ix kanoq che chi man kákowin tä che ri alk'ualanik. ³⁷Man k'o tä k'u jas ri mat kákowin ri Dios chub'anik, —xcha ri ángel.

³⁸Xub'ij k'u ri q'apoj al María: In ri' ri patänil re ri Qajaw Dios. Chub'ana b'a' ri Are' chwe jas ri tzijom la chwe, —xcha che.

Xel k'u b'i ri ángel chuwäch.

Ri al María kopan cho rachoch ri nan Elisabet

³⁹Pa taq ri q'ij ri' xel b'ik ri al María cho ja, xe' aninaq pa jun tinimit ri k'o pa taq ri u juyub'al ri Judea. ⁴⁰Xok k'u b'ik pa rachoch ri tat Zacarías, xuya rutzil u wäch ri nan Elisabet ri rixoqil. ⁴¹Ri nan Elisabet, aretaq xuta ru tzij ri al María, xslab' k'u ri ral pa ru k'ux. Xqaj ri Loq'alaj Espíritu puwi' ri nan Elisabet, xtaqan k'u pa ranima'. ⁴²Ko xch'aw ri nan Elisabet, xub'ij che ri al María: Ri at k'ut at tewchim na rumal ri Dios chkiwäch konojel ixoqib'. U tewchim na ri awal at xuquje', —kächa'. ⁴³¿Jas lo wa' chi ri Dios kub'an jun nimalaj utzil chwe in, chi ru nan ri Qajaw xpe wuk'? —kächa ri nan Elisabet. ⁴⁴Chanim ri' aretaq xinto chi xatch'awik, ri wal xkikotik, xslab' pa nu k'ux. ⁴⁵Utz awe at ri xatkojon che ri Qajaw Dios, rumal chi qas tzij káb'antaj na ri xb'ix chawe rumal ri Dios, —xcha ri nan Elisabet che ri al María.

⁴⁶Xub'ij ri q'apoj al María:

Kinnimarisaj u q'ij ri Qajaw Dios.

47 Käkikot k'u ri wanima'

rumal ri Dios ri To'l We.

48 Kinkikotik rumal chi ri Dios

xka'y chwe in ru patäninel ri man
nim tä nu b'anik.

Konojel winaq käkib'ij na chwe

pa taq ri q'ij ri junab' ri kepetik
chi utz we.

49 Je ri' käkib'ij na rumal rech wa'

chi ri Dios ri sib'alaj k'o u chuq'ab'
u b'anom nimaq taq utzil chwe.

Sib'alaj loq' ri Dios, sib'alaj loq'
ru b'ij' ri Are',

—kächa ri al María.

50 Amaq'el ronojel q'ij kutoq'ob'isaj na

ki wäch konojel winaq
ri nim käkil wi ri Are',
ri käkixej kib' chuwäch.

51 U k'utum ri nimalaj u chuq'ab'

chkiwäch konojel. Xuqasaj ki q'ij
ri winaq ri käkichomaj
chi sib'alaj nim ki b'anik,

—kächa'.

52 Xeresaj ri taqanik pa ki q'ab'

ri nimaq ki b'anik,
xuya k'u wa' chke ri winaq
ri man nim tä keil wi.

53 E k'ia ri utzil ri xub'an ri Dios

chke ri meb'a'ib',
ri winaq ri kenumik.

Ri Dios xub'ij chke ri q'inomab':

Jix, man k'o tä iwe ix,

—xcha chke, —kächa'.

54 Xtob'an chke ri winaq aj Israel,

ri patänil taq re ri Dios.

Man xsach tä pu jolom ri Dios

ru toq'ob'isaxik ki wäch.

55 Je' xub'an wa' rumal chi je' xuchi'ij

chke ri qati't qa mam,

che ri qa mam Abraham

xuquje' ri rachalaxik ri are'

amaq'el pa taq ri q'ij ri junab'
ri kepetik,

—xcha ri al María.

⁵⁶Kraj oxib' ik' xkanaj na kan ri al María ruk' ri nan Elisabet. Te k'u ri xtzelej b'ik, xe' cho rachoch.

Kil u wäch ri a Juan Qasal Ja'

⁵⁷Aretaq xopan ri q'ij ri kutzir ri nan Elisabet, xril k'u u wäch jun ral ala. ⁵⁸Ri u k'ul taq ja ri nan Elisabet xuquje' ri rachalaxik, aretaq xkito chi ri Qajaw Dios sib'alaj xutoq'ob'isaj u wäch ri nan Elisabet, xekich'ab'ej, xekikot k'u ruk'. ⁵⁹Chuwajxaq q'ij k'ut xeb'e' chukojik ri retal ri ojer u trato^b ri Dios che ru cuerpo ri ak'al. Xkaj k'ut xkikoj Zacarías che ru b'i', junam ruk' ru b'i' ru tat. ⁶⁰Xch'aw k'u ru nan, xub'ij chke: iNo! —kächa'. Ru b'i' ri käqakoj chrij ri ak'al are Juan, —xcha chke.

⁶¹Xkib'ij k'u che: ¿Jas che? Man k'o tä jun chke ri achalal la ri je' u b'i' wa', —xecha che.

⁶²Xaq pa memal xkich'ab'ej ru tat ri ak'al, xkita' che: ¿Jas u b'i' ri ak'al käkoj la? —xecha che. ⁶³Ri tat Zacarías xuta' jun wuj rech kätz'ib'anik. Xutz'ib'aj k'u wa', xub'ij: “Juan ru b'i' ri ak'al,” —xcha pa ri tz'ib'anik. Konojel xkikajmaj wa'. ⁶⁴Xaq k'u te'talik xtzelej ru ch'ab'al ri tat Zacarías, xkowin chik kätz'ijonik. Xtzijon k'ut, xunimarisaj u q'ij ri Dios. ⁶⁵Sib'alaj xkixej kib' konojel ri ki k'ul taq ja, xkikajmaj wa'. Ronojel ri xuk'ulmataj jela' xtzijox apan pa taq ronojel ri juyub' re Judea. ⁶⁶Konojel ri winaq ri xetowik xechoman pa ke wi, xkib'ij: ¿Jas lo kub'an wa' we ak'al ri'? —xecha'.

Je' xkib'ij wa' rumal chi q'alaj chi k'o ri Qajaw Dios ruk' ri ak'al.

Ri tat Zacarías kub'ixoj jun b'ix rech q'alajisanik

⁶⁷Qajinaq ri Loq'alaj Espíritu puwi' ri tat Zacarías ru tat ri ala, xq'alajisanik, xub'ij:

⁶⁸Kinya b'a' u q'ij ri Qajaw
ri qa Dios uj, uj ri' ri winaq
aj Israel, rumal chi xulik,
xpe che qa to'ik uj, uj k'u ri'
ri winaq re ri u tinimit.

⁶⁹Xuya k'u chqe jun To'l Qe
ri sib'alaj k'o u chuq'ab'.

Are k'u wa' jun chke ri rachalaxik
ri qa mam David, patänil re ri Dios,
—kächa ri'.

^b 1:59 “Circuncisión”: Chawila' Hechos 7:8, nota.

- 70 Are wa' ri xuchi'j loq ri Dios
 kumal ri loq'alaj taq q'alajisal taq
 re ru Loq' Pixab'
 pa ri ojer taq q'ij kanoq.
- 71 Xub'ij chi kujuto' na chkiwäch
 ri qa k'ulel, che qa to'ik
 pa ki q'ab',
 xuquje' pa ki q'ab' konojel
 ri keetzelan qa wäch,
 —kächa ri tat Zacarías.
- 72 Xuquje' xub'ij chi kutoq'ob'isaj na
 ki wäch ri qati't qa mam,
 xuquje' chuk'utik chkiwäch
 chi xna'taj che ri Are' ri Loq'alaj Trato
 ri xuchi'j chke.
- 73 Are k'u wa' ri Qas Tzij ri u b'im
 che ri qa mam Abraham,
 —kächa'.
- 74 Je ri' rech aretaq uj esam chik
 pa ki q'ab' ri qa k'ulel,
 kuya' kujpatänin che ri Dios,
 man käqaxej tä chi qib',
- 75 xuquje' rech jikom ri qanima'
 kujpatänin che, qa jachom qib'
 pu q'ab' ri Dios pa taq ronojel
 ri q'ij re ri qa k'aslemal,
 —kächa ri'.
- 76 At k'ut, alaj ak'al, käb'ix na
 q'alajisal re ru Loq' Pixab'
 ri Dios aj Chikaj chawe,
 rumal chi katnab'ej na chuwäch ri Qajaw
 chub'anik jikom che ru b'e.
- 77 At k'ut katyo'w na retamaxik
 ri u tob'anik ri Dios chke ri winaq
 re ri u tinimit, xuquje'
 chi käsach na ri ki mak, —kächa'.
- 78 Ri qa Dios sib'alaj kel u k'ux chqe.
 Rumal ri' kutaq na loq ri Qajaw Jesús
 quk' uj. Sib'alaj je'l k'u ri Are' je'
 jas ru saqilal ri q'ij aretaq käsaqirik.
- 79 Kuya na saqilal pa kanima' ri winaq
 ri je' ta ne e k'o pa ri q'equmal

rumal ri ki mak,
 kākixej k'u kib' cho ri kāmikal.
 Kāk'oji na che k'amal qa b'e
 pa ri b'e ri kuxlan wi ri qanima',

—xcha ri tat Zacarías.

⁸⁰Ri a Juan xk'iyyik, sib'alaj k'o u chuq'ab' ri xyi' che rumal ri Loq'alaj Espiritu. Xkanaj kan pa taq ri juyub' ri sib'alaj kätz'inowik k'ä pa ri q'ij ri xuk'ut rib' chkiwäch ri winaq aj Israel.

Kil u wäch ri a Jesús

2 ¹Pa taq ri q'ij ri', ri nimalaj taqanel Augusto César xuya taqanik chke konojel winaq chi kätz'ib'ax ri ki b'i'. ²Aretaq ri tat Cireno are q'atal tzij re ri tinimit Siria, xb'antaj we nab'e tz'ib'an b'i'aj ri'. Are jun censo wa'. ³Xeb'e' k'u konojel ri winaq chkijujunal pa taq ri ki tinimit rech kätz'ib'ax ri ki b'i'. ⁴Xa je ri' xel loq ri tat José pa ri tinimit Nazaret re Galilea, xe'k, xopan pa jun tinimit re Judea, Belén u b'i'. Chila' xe' wi ri tat José rumal chi are rachalaxik ri mam David. Ri tinimit Belén are u tinimit ri mam David pa ojer taq q'ij kanoq. ⁵Aretaq xe' ri tat José rech kätz'ib'ax ru b'i', xuk'am b'i' ri al María ri u to'm chik che rixoqil, yawab' winaq chi k'ut. ⁶Aretaq e k'o chila' pa Belén, xopan ri q'ij ri kutzir ri al María. ⁷Xril k'u u wäch ru nab'eal, jun ala. Xukoj atz'iaq rech nu'ch ak'al che. Xuq'oyob'a pa jun echa'b'al rumal chi man k'o tä chi jawije' ri kek'oji wi pa ri mesón.

Ri ángeles kākich'ab'ej ri ajyuq'ab'

⁸E k'o k'u ajyuq'ab' pa taq ri juyub' chunaqaj ri tinimit Belén ri kekiwaraj ri kawaj chila'. ⁹Xaq te'talik k'ut jun ángel taqom loq rumal ri Qajaw Dios xtak'i chkiwäch. Xjuluw k'u ri je'lalaj u juluwem ri Dios pa ki wi'. Sib'alaj k'u xkixej kib' ri ajyuq'ab'.

¹⁰Xub'ij k'u ri ángel chke: Mixej iwib', —kächa'. Qas tzij kinb'ij na jun utzalaj tzij chiwe. Ri u patän wa' we utzalaj tzij ri' are chi kuya nimalaj kikitomal chke konojel winaq. ¹¹Are kinb'ij chiwe chi kāmik ri' xil u wäch jun To'l Iwe pa ru tinimit ri mam David. Are Cristo^c wa' ri Qajaw, —kächa'. ¹²Are k'u retal wa' chiwe: Kiriq na jun alaj ne', kojom k'u atz'iaq rech nu'ch ak'al chrij, q'oyob'am pa jun echa'b'al, —xcha chke.

¹³Xaq te'talik k'ut e k'o chik ruk' ri ángel k'ialaj taq ángeles ajchikaj. Kākinimarisaj k'u u q'ij ri Dios, kākib'ij:

¹⁴iQanimarisaj b'a' u q'ij ri Dios
 ri k'o chikaj! iChuxlan na kanima'
 ri winaq cho ruwächulew, e are k'u

^c 2:11 Ri tzij “Cristo” o “Mesías” kel kub'ij “cha'tal rumal ri Dios”.

winaq wa' ri utz keril wi ri Dios!

—xecha ri ángeles.

¹⁵Te k'u ri' aretaq xeb'e' ri ángeles chikaj, ri ajuyuq'ab' xkitzijob'ela kib', xkib'ij: Jo' pa Belén, —kecha'. Jeqila na we xk'ulmatajik ri' ri u tzijom ri Qajaw Dios chqe, —xecha ri'.

¹⁶Aninaq xeb'e'k. Xekiriqa k'u ri nan María, ri tat José ruk' ri alaj ne'. Q'oyob'am k'u ri ne' pa jun echa'b'al. ¹⁷Aretaq xkilo, xkitzijoj ri xub'ij ri ángel chke chrij ri ak'al. ¹⁸Xkikajmaj k'u wa' konojel ri winaq ri xetow ri ki tzij ri ajuyuq'ab'. ¹⁹Are k'u ri nan María xaq xuk'ol konojel we tzij ri' pa ranima', xchoman k'u chkij. ²⁰Xetzelej k'u b'ik ri ajuyuq'ab', tajin kákiya u q'ij, kákinimarisaj k'u u q'ij ri Dios rumal ri xb'ix chke, xuquje' rumal chi xkilo chi qas je' jas ri xutzijoj ri ángel chke.

Ri a Jesús käyi' chuwäch ri Dios

²¹Chuwajxaq q'ij k'ut, xkikoj ri retal ri ojer trato che ru cuerpo ri ak'al, xkikoj k'u Jesús che ru b'i'. Are u b'i' wa' ri xukoj kan ri ángel aretaq mäjoq kalk'ualax chuk'ux ri q'apoj al María.

²²Xopan ri q'ij ri kesax ri rawasil ri nan María. Je' jas ri kub'ij chupam ru Pixab' ri mam Moisés, xkik'am loq ri ak'al chuyi'k chuwäch ri Qajaw Dios pa ri tinimit Jerusalén. ²³Je ri' xka'no rumal chi tz'ib'am wa' pa ru Pixab' ri Qajaw Dios, kub'ij: “Ronojel nab'eal ala kätas wa' chupatänixik ri Qajaw Dios,” —kächa'. ²⁴Xeb'e' k'u ri tat José, ri nan María pa Jerusalén chusipaxik ri käb'ix pa ru Pixab' ri Qajaw Dios: Are juk'ulaj ut wa'. We man k'o tä ri ut kuya' keyi' kieb' alaj taq tukumux che sipanik.

²⁵Xk'oji k'u pa ri tinimit Jerusalén jun tata', Simeón u b'i'. We tata' ri' are utzalaj achi wa' ri kániman che ri Dios pa ronojel, jikom k'u ranima' chuwäch. Ri are' reye'm ri Dios chi keuto' ri winaq aj Israel. K'o k'u ri Loq'alaj Espíritu ruk'. ²⁶Xq'alajisax che ri tat Simeón rumal ri Loq'alaj Espíritu chi man kákäm tä na chanim, xane nab'e käril na ri Cristo ri cha'tal rumal ri Qajaw Dios. ²⁷Xuna' k'u ru rayinik ri Loq'alaj Espíritu pa ranima', xe' pa ri nimalaj rachoch Dios. Aretaq ru tat, u nan ri alaj a Jesús xkik'am b'ik, xeopan pa ri nimalaj rachoch Dios chub'anik che ri ak'al jas ri kub'ij pa ri Pixab' chi rajwaxik u b'anik wa'. ²⁸Ri tat Simeón xuq'aluj ri ala, xuya u q'ij ri Dios. Xub'an orar, xub'ij:

²⁹Qajaw Dios, ya la chwe kämik

chi ri in, ri in patänil e la,

chi kinkäm na, kuxlan ri wanima',

je' jas ri b'im la loq chwe,

—kächa'.

³⁰Wilom k'u in ri To'l Qe,

³¹ri taqom la loq chkiwäch konojel winaq.

³²Are je' jas jun chäj, jun candela

ri kätununik. Kuya na ri saqil
re ri Pixab' la pa kanima' ri nik'iaj
winaq chik ri man e aj Israel taj.

Rumal wa' ri taqom la loq, känimarisax
na u q'ij ri tinimit la, ri Israel,

—xcha ri tat Simeón.

³³Ri tat José ruk' ru nan ri ak'al xkikajmaj ronoxel ri kätzijox chrij ri a Jesús.

³⁴Ri tat Simeón xeutewchij, xub'ij che ri nan María, u nan ri ak'al: Chilampe la we ak'al ri', —kächa'. Käkoj na wa' rech ketzaq k'ia winaq aj Israel, käsach k'u na ki wäch. Keto' k'u na ri jule' winaq chik aj Israel rumal ri Are', kewalijisax na. Xuquje' we ak'al ri' käkoj na rumal ri Dios che etal chkiwäch ri winaq. Käketzelaj k'u na u wäch, —kächa ri'.

³⁵Kub'an na ri Qajaw Jesús chi käq'alajinik jas ri kechoman ri winaq pa kanima', —kächa chke. Ri lal, nan, käk'is na ib' la che oq'ej, —xcha che ri nan María.

³⁶Xuquje' xk'oji chila' jun chichu' q'alajisanel, Ana u b'i'. Are u mia'l ri tat Fanuel re ri rachalaxik ri mam Aser. Sib'alaj nim winaq chik ri chichu' ri'. Xa wuqub' junab' xk'oji ruk' ri rachajil, xkäm k'u ri tata'. ³⁷Jumuch' kiejeb' junab' malak'n kanoq. Man kel tä chi b'i pa ri nimalaj rachoch Dios. Käpatänin k'u che ri Dios chila' chi paq'ij chi chaq'ab'. Kub'an orar, xuquje' kub'an ayunar. ³⁸Xtak'atob' k'u wa' chkiwäch ri tat José, ri nan María pa we hora ri', xub'an maltioxinik che ri Dios. Xtzijon chrij ri a Jesús chkiwäch konoxel ri winaq ri e eyeninax che ri Dios chi kuto' ri tinimit Israel.

Ketzelej k'u b'ik, keb'e' pa ri tinimit Nazaret

³⁹Ki b'anom k'u ronoxel ri käb'ix pa ru Pixab' ri Qajaw Dios, xetzelej k'u b'ik, xeb'e' pa Galilea, pa ri ki tinimit Nazaret. ⁴⁰K'iyem re ri ak'al, tajin käkowirik, sib'alaj k'o ru no'j. Ri Dios sib'alaj tajin kätewchin ri a Jesús.

Ri a Jesús k'o pa ri nimalaj rachoch Dios kuk' ri ajtijab'

⁴¹Ronoxel junab' k'ut xeb'e' ru tat, ru nan pa ri tinimit Jerusalén che ri nimaq'ij ri käb'ix Pascua^d che. ⁴²Aretaq kab'lajuj u junab' chik ri a Jesús, xepaqi b'ik, xeb'e' pa Jerusalén jas ri ki naq'atisam wi kib' pa ri nimaq'ij ri'. ⁴³Xk'is k'u ri nimaq'ij, tzelejem käka'n b'ik ri tat José, ri nan María. Xkanaj kan ri alaj a Jesús pa Jerusalén, man k'o tä k'u ketam ru tat, u nan chrij wa'. ⁴⁴Xkichomaj chi k'o kuk' ri kachi'l. E b'enaq jun q'ij pa ri b'e, xkitzukuj ri a Jesús chkixol ri kachalal, chkixol ri kachi'l. ⁴⁵Man xkiriq tä k'ut. Xa je ri' xetzelej chik pa Jerusalén. Xkitzukuj ri ala chila'.

^d 2:41 “Pascua”: Chawila' ri San Mateo 26:2, nota.

46Ki tzukum k'u oxib' q'ij, xkiriq k'u pa ri nimalaj rachoch Dios. T'uuyul ri a Jesús chkixol ri tijonelab' re ri Pixab', tajin kutatab'ej ri ki tijonik. Kuk'ot k'u ki chi' ri tata'ib'. 47Konojel ri ketowik xkikajmaj chi utz kächoman ri ala, chi retam jas kub'ij chke ri tijonelab'.

48Aretaq ru tat, u nan xkil u wäch ri ak'al, xkikajmaj wa'. Xub'ij ru nan che: Wal, ¿jas che je' a b'anom wa' chqe? —kächa'. ¿A mat kawilo chi ra tat, ri in, uj elinaq ch'uj chatzukuxik? —xcha che.

49Xub'ij k'u ri a Jesús chke: ¿Jas che kintzukuj alaq? ¿A mat etam alaq chi rajwaxik chi kinb'an ri u rayinik ri nu Tat? —xcha chke.

50Ri e are' man xkich'ob' tä k'u ri kub'ij ri ak'al chke.

51Xe' k'u ri a Jesús ruk' ri tat José, ruk' ru nan pa ri tinimit Nazaret. U yo'm k'u rib' pa taqik chke. Ru nan xuk'ol pa ranima' ronojel ri xb'antajik. 52Xk'iy ri a Jesús, k'o na ru no'j, xuquje' xkowitzik. Ri a Jesús sib'alaj utz kub'an cho ri Dios, xuquje' utz käkil wi ri winaq.

Ri Juan Qasal Ja' kutzijoj ru Loq' Pixab' ri Dios

3 1Pa ri ro'lajuj junab' ri tajin kätaqan ri tat Tiberio César ri nimalaj taqanel, aretaq ri tat Poncio Pilato are q'atal tzij puwi' ri Judea, ri tat Herodes k'ut are nim taqanel puwi' ri Galilea. Ri tat Felipe, rachalal ri tat Herodes, are q'atal tzij pa Iturea xuquje' pa Traconite. Ri tat Lisantias are q'atal tzij pa Abilinia. 2Ri tat Anás, ri tat Caifás e are' ki nimaqil sacerdotes kech ri winaq aj Israel. Pa taq ri q'ij ri' ri Dios xutzijob'ej ri tat Juan, ru k'ojol ri tat Zacarías. K'o k'u ri tat Juan pa taq juyub' ri kätz'inowik. 3Ri tat Juan xub'inib'ej konojel taq ri juyub' ri e k'o chunaqaj ri nima' Jordán, kutzijoj k'u chke ri winaq chi rajwaxik käkik'ex ki chomanik, käk'ex k'u kanima', te k'u ri' käb'an ki qasna' rech käq'alajinik chi je' ki b'anom wa'. Xa je ri' käsachtaj ri ki mak. 4Je' jas ri kub'ij pa ri wuj ri tz'ib'am wi ru tzij ri ojer q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, ri Isaías:

K'o jun ri ko käch'aw pa taq ri juyub'
ri ketz'inowik, kub'ij: “Chib'ana u b'anik
ri nim b'e ri käb'in wi ri Qajaw.
Chib'ana sib'alaj jikom
che ri alaj taq u b'e,”

—kächa'.

5 “Kenojisax na konojel taq ri siwan,
kelianisax na konojel taq ri juyub',
ri nimaq xuquje' ri ch'utiq.
Ri b'e ri e kotakik kejikomisax na.
Ri b'e ri sib'alaj e k'äx na chelianisaxoq,”

—kächa'.

6 “Konojel winaq käkil k'u na

jas kub'an ri Dios che ki to'ik
ri winaq ajmakib',"

—xcha ri mam Isafas.

⁷Xub'ij k'u ri tat Juan chke ri k'ia winaq ri xeopan ruk' rech káb'an ki qasna': iAlaq sub'anelab' taq winaq, kachalaxik tz'!'!° ¿Jachin k'u ri' ri xk'utuw chuwäch alaq chi rajwaxik kanimaj alaq b'i cho ri royowal ri Dios? —kächa chke. ⁸B'ana b'a' alaq ri taqal u b'anik ri kuq'alajisaj chi qas tzij xk'extaj anima' alaq. Mächaplej alaq u b'ixik xol taq alaq: "Utz qe rumal chi ri uj, uj rachalaxik ri qa mam Abraham," —mächa ne alaq. Kinb'ij na chech alaq chi ri Dios käkowin chub'anik chke taq we ab'aj ri' chi e rachalaxik chik ri qa mam Abraham, —kächa'. ⁹Chanim ri' tajin käkøj ri ikiäj chke taq ri ki xera' ri che' rech ket'oyik. Ronojel che' ri man kuya tä utzalaj u wäch kät'oy na, kek'iaq k'u b'i pa ri q'aq', —xcha ri tat Juan chke.

¹⁰Xkita' k'u ri k'ia winaq che, xkib'ij: ¿Jas ta k'u lo käqa'n na? —xecha che.

¹¹Xch'aw chi ri tat Juan, xub'ij chke: Apachin k'u ri k'o kieb' u q'u', chuya jun re che ri winaq ri man k'o tä re. Apachin ri k'o kutijo, chuya re ri winaq ri man k'o tä kutijo, —xcha'.

¹²Xeopan xuquje' jujun chke ri toq'il taq alfab'al rech káb'an ki qasna', xkib'ij k'u che ri tat Juan: Qajtij, ¿jas käqa'n na uj? —xecha che.

¹³Xub'ij ri tat Juan chke: Mitoq'ij u wi' ri ix taqom wi chutoq'ixik, —xcha chke.

¹⁴Xuquje' ri soldados xkita' che, xkib'ij: E k'u ri uj, ¿jas käqa'n na? —xecha che.

Xub'ij ri tat Juan chke: Mib'an elaq' che jachin jun winaq, mib'ana k'u k'äx chke. Mib'ij jalum q'ab'am chkij ri winaq. Chiku'b'a k'u i k'ux ruk' ri tojb'al iwe, —xcha chke.

¹⁵Ri winaq k'ut tajin kechoman pa kanima' chrij ri tat Juan, tajin keye'n che rilik we ne ri tat Juan are ri Cristo. ¹⁶Xch'aw chi ri Juan Qasal Ja', xub'ij chke konojel: Petinaq jun achi ri k'o na u chuq'ab' chnuwäch in. Man taqal tä k'u chwe in chi kinkir ru k'amal u xajäb'. Ri are' kuya na ri Loq'alaj Espiritu chech alaq je' jas ri in kinb'an qasna' alaq ruk' joron. Kub'an k'u na qasna' alaq ruk' q'aq', —kächa chke.

¹⁷Ri achi ri' kuk'am ru jopib'al rech kujosq'ij ri triko, xuquje' rech kumulij b'ik ru triko, kuya k'u pa taq ru k'uja. Xuquje' ne kuporoj ri pajo, kub'an jun q'aq' ri man käkowin tä jun chuchupik, —kächa'. Jas ri kub'an ri achi ajchak che ri triko, je ri' xuquje' kub'an na ri Qajaw Dios chke taq winaq, —xcha chke.

¹⁸Je ri' xub'ij ri tat Juan, xuquje' xepixb'aj ri winaq kuk' k'ia pixab' chik, xutzijoj k'u ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chke. ¹⁹Xuquje' ri tat

° 3:7 Ri mero tzij waral are "Ri alaq, alaq ralk'ual ri kumätz".

Juan xuyaj ri q'atal tzij Herodes rumal chi ri tat Herodes xuch'ab'ej ri nan Herodías, rixoqil ri tat Felipe ru chaq' ri Herodes. Xuyaj k'u ri tat Herodes xuquje' kumal konojel ri etzelal ri u b'anom. ²⁰Ri tat Herodes xa xunimarisaj u b'anik ri man utz taj puwi' ronojel ri u b'anom, chi xukoj ri tat Juan pa che'.

Káb'an u qasna' ri Jesús

²¹Pa jun q'ij aretaq ri tat Juan tajin kub'an ki qasna' konojel ri winaq, xub'an u qasna' ri Jesús xuquje'. Pa ri qasna' ri Jesús tajin kub'an orar, xjaqtaj k'u ri kaj. ²²Xqaj k'u loq ri Loq'alaj Espíritu puwi' ri Jesús je' ta ne chi ri Loq'alaj Espíritu are jun palomäx. Te k'u ri' xch'aw loq Jun chikaj, xub'ij: At ri' ri loq'alaj nu K'ojol. Sib'alaj käkikot ri wanima' awumal, — xcha ri'.

Waral kätzijox wi ri rachalaxik ri Jesús

²³Kraj ne juwinaq lajaj u junab' ri Jesús aretaq xuchaplej patäninem cho ri Dios. Xkichomaj ri winaq chi ri Jesús are ralk'ual ri tat José. Ri tat José k'ut are rachalaxik ri tat Elí, ²⁴ri tat Elí are ralk'ual ri tat Matat, ri tat Matat ralk'ual ri tat Leví, ri tat Leví are ralk'ual ri tat Melqui, ri tat Melqui are ralk'ual ri tat Jana, ri tat Jana ralk'ual ri tat José, ²⁵ri tat José ralk'ual ri tat Matatías, ri tat Matatías ralk'ual ri tat Amós, ri tat Amós ralk'ual ri tat Nahum, ri tat Nahum ralk'ual ri tat Esli, ri tat Esli ralk'ual ri tat Nagai, ²⁶ri tat Nagai ralk'ual ri tat Maat, ri tat Maat ralk'ual ri tat Matatías, ri tat Matatías ralk'ual ri tat Semei, ri tat Semei ralk'ual ri tat José, ri tat José ralk'ual ri tat Judá, ²⁷ri tat Judá ralk'ual ri tat Joana, ri tat Joana ralk'ual ri tat Resa, ri tat Resa ralk'ual ri tat Zorobabel, ri tat Zorobabel ralk'ual ri tat Salatiel, ri tat Salatiel ralk'ual ri tat Neri, ²⁸ri tat Neri ralk'ual ri tat Melqui, ri tat Melqui ralk'ual ri tat Adi, ri tat Adi ralk'ual ri tat Cosam, ri tat Cosam ralk'ual ri tat Elmodam, ri tat Elmodam ralk'ual ri tat Er, ²⁹ri tat Er ralk'ual ri tat Josué, ri tat Josué ralk'ual ri tat Eliezer, ri tat Eliezer ralk'ual ri tat Jorim, ri tat Jorim ralk'ual ri tat Matat, ³⁰ri tat Matat ralk'ual ri tat Leví, ri tat Leví ralk'ual ri tat Simeón, ri tat Simeón ralk'ual ri tat Judá, ri tat Judá ralk'ual ri tat José, ri tat José ralk'ual ri tat Jonán, ri tat Jonán ralk'ual ri tat Eliaquim, ³¹ri tat Eliaquim ralk'ual ri tat Melea, ri tat Melea ralk'ual ri tat Mainán, ri tat Mainán ralk'ual ri tat Matata, ri tat Matata ralk'ual ri tat Natán, ri tat Natán ralk'ual ri tat David, ³²ri tat David ralk'ual ri tat Isaí, ri tat Isaí ralk'ual ri tat Obed, ri tat Obed ralk'ual ri tat Booz, ri tat Booz ralk'ual ri tat Salmón, ri tat Salmón ralk'ual ri tat Naasón, ³³ri tat Naasón ralk'ual ri tat Aminadab, ri tat Aminadab ralk'ual ri tat Aram, ri tat Aram ralk'ual ri tat Esrom, ri tat Esrom ralk'ual ri tat Fares, ri tat Fares ralk'ual ri tat Judá, ³⁴ri tat Judá ralk'ual ri tat Jacob, ri tat Jacob ralk'ual ri tat Isaac, ri

tat Isaac ralk'ual ri tat Abraham, ri tat Abraham ralk'ual ri tat Taré, ri tat Taré ralk'ual ri tat Nacor, ³⁵ri tat Nacor ralk'ual ri tat Serug, ri tat Serug ralk'ual ri tat Ragau, ri tat Ragau ralk'ual ri tat Peleg, ri tat Peleg ralk'ual ri tat Heber, ri tat Heber ralk'ual ri tat Sala, ³⁶ri tat Sala ralk'ual ri tat Cainán, ri tat Cainán ralk'ual ri tat Arfaxad, ri tat Arfaxad ralk'ual ri tat Sem, ri tat Sem ralk'ual ri tat Noé, ri tat Noé ralk'ual ri tat Lamec, ³⁷ri tat Lamec ralk'ual ri tat Matusalén, ri tat Matusalén ralk'ual ri tat Enoc, ri tat Enoc ralk'ual ri tat Jared, ri tat Jared ralk'ual ri tat Mahalaleel, ri tat Mahalaleel ralk'ual ri tat Cainán, ³⁸ri tat Cainán ralk'ual ri tat Enós, ri tat Enós ralk'ual ri tat Set, ri tat Set ralk'ual ri tat Adán, ri tat Adán are ralk'ual ri Dios.

Kätaqchi'x ri Jesús che mak

4 ¹Xel b'i ri Jesús pa ri nima' Jordán, xtzelej k'u loq qajinaq ri Loq'alaj Espíritu puwi'. Te ri' ri Espíritu xuk'am b'i ri Jesús pa taq juyub' ri kätz'inowik. ²Xk'o'ji k'u chila' kawinaq q'ij, kätaqchi'x k'u che mak rumal ri Itzel. Man k'o tä k'u jas xutij pa taq ri q'ij ri'. Te k'u ri' sib'alaj xnumik. ³Xub'ij k'u ri Itzel che: We lal ri' ri u K'ojol ri Dios, b'ij la che we ab'aj ri' chi kub'an na wa che la, —xcha che.

⁴Ri Jesús xch'awik, xub'ij che: Tz'ib'am kan wa' pa ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik, kub'ij: “Man xaq tä xuwi rumal ri wa kek'asi na ri winaq, xane xuquje' rumal ronojel ru Tzij ri Dios,” —kächa ri', —xcha ri Jesús che.

⁵Te k'u ri' ri Itzel xuk'am b'i ajsik puwi' jun nimalaj juyub'. Xeuk'utuxtaj konojel ri tinimit re ruwächulew chuwäch. ⁶Xub'ij k'u che ri Jesús: Kinya na che la chi kätaqan la pa ki wi' konojel we tinimit ri' xuquje' chi känimarisax q'ij la rumal wa', —kächa'. Yo'm k'u ronojel wa' chwe in. Ri in k'ut kuya' kinya wa' che apachin ri kinwaj kinya wi, —xcha ri Itzel che. ⁷We käxuki la kinq'ijilaj la kinya wa' che la, —xcha che.

⁸Ri Jesús xch'awik, xub'ij: ¡Satanás! Chatel chnuwäch, —xcha'. Rumal chi tz'ib'am pa ru Loq' Pixab' ri Dios, kub'ij: “Chatq'ijilan na chwe in ri Awajaw ri a Dios. Chatpatänin xaq xuwi chwe in,” —kächa ri u Tzij ri Dios, —xcha ri Jesús che.

⁹Ri Itzel xuk'am b'ik ri Jesús pa ri tinimit Jerusalén, xutak'ab'a puwi' ri nimalaj rachoch Dios, xub'ij che: We lal ri' ri u K'ojol ri Dios, k'iäqa b'i ib' la ikim, —kächa'. ¹⁰Rumal chi ru Loq' Pixab' ri Tz'ib'talik kub'ij:

Keutaq na loq ri ángeles

che a chajixik,

—kächa', —xcha ri Itzel che. ¹¹Xuquje' kub'ij pa ru Loq' Pixab' ri Dios:

Katkichap na che ra q'ab' che a to'ik

rech man kachäq'ij tä rawaqan

cho jun ab'aj,

—kächa ri'.

¹²Xch'aw chi na jumul ri Jesús, xub'ij: Xuquje' kub'ij pa ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik: “Mayak royowal ri Qajaw ri qa Dios,” —kächa', — xcha ri Jesús che.

¹³Aretaq ri Itzel xto'taj chutaqchi'xik ri Jesús che mak, xel b'i ruk'. Kätzelej chi na loq jumul pa jun q'ij chik.

Ri Jesús kuchaplej tijonem

¹⁴Xtzelej k'u b'i ri Jesús, k'o k'u ru chuq'ab' ri Loq'alaj Espíritu ruk'. Xe' pa Galilea. Ri winaq ajchila' xetzijon chrij ri Jesús pa ronojel tinimit. ¹⁵Ri Jesús xuya tijonik pa taq ri rachoch Dios ri käkimulij wi kib' ri winaq aj Galilea. Konojel xkinimarisaj u q'ij.

Ke' ri Jesús pa ri tinimit Nazaret

¹⁶Xtzelej b'i ri Jesús, xe' pa ri tinimit Nazaret jawije' xk'iyisax wi. Pa ri q'ij re uxlanem xok b'i pa ri rachoch Dios jas ru naq'atisam wi rib', xtak'i k'ut chusik'ixik ru Loq' Pixab' ri Dios. ¹⁷Xyi' k'u ri wuj che ri xutz'ib'aj ri mam Isaías, q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer. Aretaq xujaq ri wuj, xuriqo jawije' ri tz'ib'tal wi ri', ri kub'ij:

¹⁸Ri Espíritu rech ri Qajaw Dios k'o wuk'.

In cha'tal k'ut rech keintzijoq utzalaj
taq tzij chke ri meb'a'ib'.

In u taqom u loq che ki ku'b'isaxik
kanima' ri keb'isonik,
chutzijoxik ri ki tzoqopixik ri e tz'apim,
chub'anik k'ut chi keka'y ri moyab',
xuquje' che ki tzoqopixik
ri man e tzoqopim taj,

—kächa'.

¹⁹Xuquje' in taqom loq chutzijoxik wa'
chi ri Qajaw Dios xucha' we q'ij
junab' ri' chub'anik utzil
chke konojel winaq,

—kächa ri qa mam Isaías, —xcha ri Jesús chke.

²⁰Ri Jesús xutz'apij ri wuj, xutzelej wa' che ri chajil re ri rachoch Dios, xt'uuyi'k. Konojel ri winaq ri e k'o pa ri rachoch Dios naj ki wi' che. ²¹Xub'ij k'u chke: Kämik ri' xb'antaj wa' we Tz'ib'talik ri' chuwäch alaq, —xcha chke.

²²Konojel ri winaq utz kech'aw chrij ri Jesús, xuquje' xkikajmaj ri je'lalaj taq tzij ri xutzijoj chke, xkib'ij: ¿A mat are ru k'o'jol ri tat José? —xecha'.

²³Xub'ij chke: Wetam ri káb'ij na alaq chwe in: “Ajkun, kunj ib' la,” —kächa na alaq chwe. “Ri qa tom chi xeb'an la pa ri tinimit Capernaum, cheb'ana k'u la waral pa ri tinimit la,” —kächa na alaq, —xcha chke.

²⁴Xuquje' xub'ij chke: Qas tzij ri kinb'ij chech alaq chi sib'alaj nim kil wi ronojel q'alajisanel. Xaq xuwi pa ru tinimit ri are' man nim tä kil wi wa', —kächa ri Jesús. ²⁵Tzij ri' ri kinb'ij chech alaq chi xek'oji k'ia ri chuchu'ib' malka'nib' pa ri tinimit Israel pa taq ru q'ij ri qa mam Elías, jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer. Oxib' junab' ruk' waqib' ik' man k'o tä jäb' xub'ano. Xk'oji k'u jun nimalaj wi'jal pa ronojel ruwächulew pa taq ri q'ij ri'. ²⁶Man xtaq tä k'u b'i ri tat Elías kuk' konojel ri malka'nib', xane xaq xuwi ruk' ri jun chichu' malka'n pa ri tinimit Sarepta re Sidón, —kächa'. ²⁷Xuquje' xek'oji k'ia yawab'ib' ri k'o ri itzel taq ch'a'k chkij pa ru q'ij ri Eliseo, jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer. Man k'o tä k'u jun ri xkunaxik, xane xaq xuwi ri tat Naamán ri aj Siria, —xcha ri Jesús chke.

²⁸Aretaq ri winaq xkita ri xub'ij chke, konojel ri e k'o pa ri rachoch Dios sib'alaj xpe koyowal che ri Jesús. ²⁹Xewalij k'ut, xkesaj b'i pa ri tinimit. Xkik'am b'i chutza'm ri juyub' ri yakom wi ri ki tinimit. Xkaj u k'iaqik b'i ri Jesús ikim. ³⁰Xq'atän k'u b'i ri Jesús pa ki nik'iajal ri winaq, xe'k.

Ri Jesús kuriq jun achi ri k'o jun itzelalaj espíritu che

³¹Xqaj b'i ri Jesús, xe' pa Capernaum, jun tinimit re Galilea. Xeutijoj ri winaq chila' ronojel q'ij re uxlanem. ³²Ri winaq xkikajmaj ru tijonik rumal chi xeutzijob'ej je' jas ri kub'an jun ri kátaqan pa ki wi'.

³³Xok k'u b'i pa ri rachoch Dios jun achi ri k'o jun itzelalaj espíritu che. Xuraq u chi' ri achi, ko xch'awik. ³⁴Xub'ij k'ut: iAa! ¿Jas qe uj uk' la, Jesús aj Nazaret? ¿A petinaq la chusachik qa wäch? In wetam wäch la, chi lal ri' ri Loq'alaj Achi ri taqom loq rumal ri Dios, —xcha che.

³⁵Ri Jesús xuyajo, xub'ij: iChatz'apij u pa chi', chatel che ri achi! — xcha che.

Te k'u ri' ri itzelalaj espíritu xuk'iaq ri achi cho ulew chkixol ri winaq, xel b'ik, man k'o tä k'äx xub'an kan che. ³⁶Konojel xekajmanik. Käkitzijob'ela kib', käkib'ij: ¿Jas wa' we tzij ri' ri kukoj ri tata'? iKäkowin ri Are' che ki taqik ri itzel taq espíritus, keb'el chke ri winaq! —xecha'.

³⁷Ketzijon k'u chrij ri Jesús pa ronojel k'olib'al chunaqaj ri tinimit ri'.

Ri Jesús kukunaj ru ji' chichu' ri tat Simón Pedro

³⁸Xel k'u loq ri Jesús pa ri rachoch Dios, xok b'ik pa ri rachoch ri tat Simón. Ru ji' chichu' ri tat Simón qajinaq che jun nimalaj q'aq', xeb'ochi'n k'u ri winaq che ri Jesús puwi' ri chichu'. ³⁹Xnaqajin che ri chichu', xtak'i k'u chuxkut. Xuyaj ri q'aq', xtäni k'u che. Chanim xwalij ri chichu', xeupatänij k'ut.

Ri Jesús keukunaj k'ia yawab'ib'

⁴⁰Aretaq qajem kub'an ri q'ij, konojel ri e k'o yawab'ib' kuk' xekik'am loq chuwäch ri Jesús. Pune k'ia u wäch ri yab'il ri e k'o chke ri winaq,

xkowin ri Jesús che ki kunaxik. Xuya ru q'ab' pa ki wi' chkijujunal rech keutzirik. ⁴¹E k'ia k'ut ri xeb'el itzel taq espíritus chke. Xkiraq ki chi', xkib'ij: Lal ri' ri u K'ojol ri Dios, —xecha che.

Keuyaj k'u ri Jesús, man kuya tä chke chi ketzijonik, rumal chi ketam u wäch chi are ri Cristo.

Ri Jesús kutzijoj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio pa Galilea

⁴²Aretaq xsaqirik, xel b'i ri Jesús pa ri tinimit, xe' pa juyub' jawije' ri xaq kätz'inowik. Ri winaq sib'alaj xkitzukuj, xkiriqo. Xkiq'atej k'ut rech man kel tä b'i chkixol. ⁴³Ri Jesús xub'ij chke: Rajwaxik chi kine'k kintzijoj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chrij ru taqanik ri Dios chke ri winaq pa taq ri nik'iaj tinimit chik, are k'u wa' ri in taqom wi loq, —xcha'.

⁴⁴Xtzijon k'u ri Jesús pa taq ri rachoch Dios ri e k'o pa Galilea.

Waral kätzijox wi ri kajmab'al ri xb'an che ki chapik ri kär

5 ¹Aretaq ri Jesús k'o chuchi' ri nimalaj ja' re ri mar re Genesaret, xeopan k'ia winaq ruk' chutatab'exik ru Tzij ri Dios. ²Ri Jesús xeril kieb' barcos ri e k'o chuchi' ri mar. E elinaq loq ri chapal taq kär pa ri barcos che ki ch'ajik ri ki k'at. ³Xok k'u b'ik ri Jesús pa jun chke ri barcos, ri re ri tat Simón. Xt'uuyi pa ri barco, xuta' toq'ob' che ri tat Simón chi kuqeb'isaj apan jub'iq' ri barco chuchi' ri ulew rech man käpitz' tä ri Are' kumal ri k'ia winaq. Chila' k'ut xuya loq tijonik chke ri winaq. ⁴Aretaq xutänab'a ri u tijonem, xub'ij che ri tat Simón: Chaqeb'isaj ri barco pa ri mar. Chiqasaj ri i k'at che ki chapik kär, —xcha che.

⁵Ri tat Simón xch'awik, xub'ij che: Qajtij, xujchakun ronojel ri jun aq'ab' mier. Man k'o tä k'u qa chapom, —kächa'. We k'u je' käb'ij la, kinb'an chi na wa', keinqasaj ri nu k'at, —xcha che.

⁶Aretaq xb'antaj wa', xenoj k'u ri ki k'at chapäb'al kär, je ri' chi ket'oqopitaj chke taq ri kär. ⁷Ri tat Simón kuk' ri to'l taq re xekisik'ij ri kachi'l ri e k'o pa ri jun barco chik, rech keopan che ki to'ik. Xeb'e' kuk' che ki to'ik, xekinojisaj k'u ri kieb' barcos, je ri' chi tajin kesach pa ri ja'. ⁸Aretaq ri tat Simón Pedro xril ri xb'anik, xub'ij: Qajaw Jesús, man taqal tä chwe chi käk'oji la wuk' rumal chi ri in, sib'alaj in ajmak, —xcha che.

⁹Xub'ij wa' rumal chi xuxej rib' ri tat Simón xuquje' ri e k'o ruk' rumal ri k'ialaj kär ri xekichapo. ¹⁰Xuquje' xekajman ri tat Jacobo, ri tat Juan, u k'ojol ri tat Zebedeo, kachi'l kib' ruk' ri tat Simón. Xub'ij ri Jesús che ri tat Simón: Maxej awib'. Jas ri kab'an chke taq ri kär, keamulij, je' kab'an na chke ri winaq, —xcha che.

¹¹Xekesaj k'u loq ri ki barcos pa ri mar, xkiya cho ri ulew. Te ri' xkiya kan ronojel, xeb'e' ruk' ri Jesús.

Ri Jesús kukunaj jun achi ri k'o itzel ch'a'k che

¹²Aretaq ri Jesús k'o pa jun tinimit chik, xopan jun achi ruk', ri sib'alaj yawab', ri k'o itzel ch'a'k^f che. Ri achi, aretaq xril ri Jesús, xupachb'a rib' chuwäch. Xuchap u b'ochi'xik, xub'ij: Tat, we kaj la käkowin la che nu kunaxik, —xcha'.

¹³Ri Jesús xuyuq ru q'ab', xuchap koq. Xub'ij che: Kwaj, —kächa'. Chutzir b'a' la, —xcha che.

Chanim k'ut xel ri itzel ch'a'k che ri achi, xutzirik. ¹⁴Xutaq k'u ri Jesús chi mutzijoj wa' che apachin jun winaq. Te ri' xub'ij che: iOj la! Jek'utu ib' la cho ri sacerdote. Ya b'a' la ri taqom kan rumal ri qa mam Moisés chi käyi' che u kunaxik jun ri k'o itzel ch'a'k che. Are k'u q'alajisab'al wa' chkiwäch ri winaq, —xcha che.

¹⁵Xesax k'u na u tzijoxik wa' pa ronojel tinimit. Käkimulij k'u kib' k'ialaj taq winaq chutatab'exik ru tijonik ri Jesús, xuquje' rech keukunaj chke taq ri ki yab'il. ¹⁶Xel b'i ri Jesús chila', xe' pa taq juyub' ri ketz'inowik chub'anik orar.

Ri Jesús kukunaj jun achi ri käminaq u cuerpo

¹⁷Pa jun q'ij ri Jesús tajin kuya tijonik. E t'uyut'oj k'u ri tata'ib' fariseos xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab' chunaqaj ri Jesús. E elinaq k'u loq ri e are' pa ronojel tinimit re Galilea, re Judea, xuquje' e k'o jujun ri xepe pa Jerusalén. Are k'u ri Jesús, sib'alaj k'o ru chuq'ab' ri Dios ruk' che kunanik. ¹⁸Xeopan k'u jujun achijab' kuk'am loq jun achi ri käminaq u cuerpo. Q'oyol cho jun alaj u ch'at. Ri achijab' xkitzukuj ri rokisaxik b'i ri yawab' pa ri ja chuya'ik cho ri Jesús. ¹⁹Man xkiriq tä k'ut jawije' keb'ok wi b'ik kumal ri k'ialaj winaq. Xepaqi k'u puwi' ri ja. Xkesaj apan jub'iq' ru xo'til ri ja, xkib'an jun jul puwi' ri ja, xkiqasaj k'u b'i ri achi pa ri alaj ch'at chkixol ri winaq cho ri Jesús. ²⁰Aretaq ri Jesús xrilo chi qas kekojon che, xub'ij che ri achi ri käminaq u cuerpo: Tat, kesachtaj ri mak la, —xcha che.

²¹Te k'u ri' xpe koyowal ri fariseos xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab'. Käkichomaj pa kanima', käkib'ij: “¿Jachin lo wa' we achi ri' ri kub'ij ri äwas u b'ixik chrij ri Dios?” —kecha'. “Xaq xuwi ri Dios käkowin chusachik u mak jun,” —xecha'.

²²Ri Jesús chanim xuna' ri tajin käkichomaj pa kanima'. Xch'aw k'ut, xub'ij chke: Ri in wetam ri tajin kächomaj alaq pa anima' alaq, —kächa chke. ²³¿Jachike ri man k'äx tä u b'ixik che ri yawab': “Ra mak xesachtajik”, o ri u b'ixik: “Chatwalijjoq, chatb'inoq”? —kächa ri Jesús chke. (K'äx na u b'anik ri jun xuquje' ri jun chik.) ²⁴Rech b'a' ketamaj

^f5:12 Ri itzel ch'a'k are jun yab'il ri sib'alaj k'äx ri kusipaj rib'.

alaq chi ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, k'o nu taqanik pa ki wi' ri winaq cho ruwächulew chusachik ki mak, kinb'an na wa', —xcha chke.

Xub'ij che ri achi ri käminaq u cuerpo: Kinb'ij che la, walij b'a' la. K'ama la b'i ri sok la, oj la cho ja, —xcha che.

²⁵Chanim xwalij ri achi, xtak'i chkiwäch ri winaq. Xutelej b'i ri u sok ri q'oyol wi, xe' cho rachoch, tajin kunimarisaj u q'ij ri Dios. ²⁶Konojel ri winaq sib'alaj xkikajmaj ri xub'ano, xkinimarisaj k'u u q'ij ri Dios. Sib'alaj käkixej kib' ri winaq, käkitzijob'ela kib', käkib'ij: Kämik ri' e k'o kajmab'al ri qilom, —xecha'.

Ri Jesús kusik'ij ri tat Leví rech ke' ruk'

²⁷Te k'u ri' xel b'i ri Jesús chila', xril jun toq'il alkab'al, Leví u b'i', t'uyul jawije' kätoj wi alkab'al. Xub'ij k'u che: Sa'j la wuk', —xcha che.

²⁸Ri tat Leví xwalijik, xuya kan ronojel, xe' ruk' ri Jesús.

²⁹Ri tat Leví xub'an k'u jun nimalaj ula'nem che ri Jesús cho rachoch. Xeopan k'ia chke ri toq'il taq alkab'al, xuquje' nik'iaj taq winaq chik. Xet'uyi k'u junam chi' ri mesa kuk' ru tijoxelab' ri Jesús. ³⁰Xepe ri tijonelab' re ri Pixab' kachi'l ri fariseos. Xekiyaj ri tijoxelab', xkib'ij chke: ¿Jas che kixwi' kuk' toq'il taq alkab'al xuquje' kuk' ajmakib'? —xecha chke.

³¹Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: Ri winaq ri utz ki wäch ri k'o ki chuq'ab' man rajwaxik tä kunal ke. Xane are rajwaxik wa' chke ri yawab'ib', —kächa'. ³²Man in petinaq tä che ki sik'ixik ri utzalaj taq winaq rech käkik'ex kanima', käkik'ex k'u ki chomanik, xane che ki sik'ixik ajmakib', —xcha chke.

Käkita' che ri Jesús chi jas che man käka'n tä ayunar ru tijoxelab'

³³Xkib'ij k'u che ri Jesús: Ru tijoxelab' ri tat Juan amaq'el käka'n ri ayuno, amaq'el k'ut käka'n orar. Je' k'u käka'n ri ki tijoxelab' ri fariseos xuquje'. ¿Jas k'u che ri tijoxelab' la amaq'el kewi'k, man käka'n tä k'u ri ayuno? —xecha che.

³⁴Xub'ij k'u ri Jesús chke: ¿A kuya' lo ri e k'o pa jun k'ulanem käka'n ayunar aretaq k'o ri jia'xel kuk'? —kächa'. ³⁵Kopan k'u na ri q'ij ri man k'o tä chi ri jia'xel chkixol. Te k'u ri' käka'n na ayunar pa ri q'ij ri', —xcha chke.

³⁶Xuquje' xukoj jun k'utb'al chkiwäch, xub'ij chke: Man k'o tä jun winaq ri kut'is jun k'ak' k'obj'al chrij ri q'el atz'iaq. We je ri', ri k'ak' kuteq'tob'isaj na ri' ri q'el, xuquje' ri k'obj'al ri esam che ri k'ak' atz'iaq man kuk'ulajij tä rib' ruk' ri q'el, —kächa'. ³⁷Man k'o tä k'u jun winaq ri kuya k'ak' vino pa taq q'el taq q'eb'al re tz'um. We je ri', ri k'ak' vino keut'ub'ij ri' ri tz'um, kätix k'u na ri' ri vino, keetzeletaj kan ri' ri tz'um.

³⁸Are ri k'ak' vino käyi' na pa k'ak' taq q'eb'al re tz'um. Je ri' man käsach tä u wäch ri vino, o ri k'olib'al re. ³⁹Man k'o tä jun winaq ri kraj kutij re ri k'ak' vino we nab'e u tijom re ri q'el vino. Kub'ij na ri' ri winaq chi are utz na ri q'el vino, —xcha ri Jesús chke.

Ru tijoxelab' ri Jesús kekich'up ru jolom triko pa jun q'ij re uxlanem

6 ¹Pa jun q'ij re uxlanem ok'owem re ri Jesús pa taq ri tiko'n. Ru tijoxelab' tajin kekich'up ru jolom triko, kekiq'ich pa ki q'ab', kekitijo. ²Jujun tata'ib' fariseos xkib'ij: ¿Jas che käb'an alaq ri äwas u b'anik pa ri q'ij re uxlanem? —xecha chke.

³Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke ri fariseos: ¿A mat ne sik'im alaq jas ri xub'an ri qa mam David aretaq xnumik, xuquje' ri xka'n ri e k'o ruk'? —kächa'. ⁴Xok k'u b'i ri qa mam David pa ri rachoch Dios, xuchap ri wa ri e yo'm cho ri Dios, xutijo, xuya ke ri e k'o ruk' xuquje'. Äwas k'u ne u tijik wa' kumal xaq jachinoq. Xane xaq xuwi chke ri sacerdotes ya'tal wi wa', —xcha chke.

⁵Xuquje' xub'ij chke: Ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq,^g k'o nu taqanik puwi' ri q'ij re uxlanem xuquje', —xcha chke.

Käkunax jun achi ri käminaq jun u q'ab'

⁶Pa jun q'ij re uxlanem chik xok b'i ri Jesús pa ri rachoch Dios, xuchap k'u u ya'ik tijonik chke ri winaq. K'o jun achi chila' ri käminaq jun u q'ab', ri u wikiäq'ab'. ⁷Kaluchi'x k'u ri Jesús kumal ri tijonelab' re ri Pixab', xuquje' kumal ri tata'ib' fariseos, che rilik we ri Are' kärutzirisaj ru q'ab' ri achi pa ri q'ij re uxlanem rech kuya' käkib'ij chi k'o u mak.

⁸Ri Jesús xretamaxtaj ri ki chomanik. Xub'ij k'u che ri achi ri käminaq u q'ab': Walij b'a' la, tak'al la pa qa nik'iajal, —xcha che.

Xwalij k'ut, xtak'i chila'. ⁹Xub'ij ri Jesús chke ri nik'iaj winaq ri e k'olik: K'o ri kwaj kinta' chech alaq, —kächa chke. ¿Jachike ri ya'tal u b'anik pa ri q'ij re uxlanem? ¿A are ri u b'anik utzil? ¡We ne are ri u b'anik etzelal! ¿A ya'tal ri u to'ik ru k'aslemaal jun o ri u kämisaxik? —xcha chke.

¹⁰Ri Jesús ko xka'y chke konojel ri e k'o pa taq u xkut, xub'ij k'u che ri achi: Yuqu ri q'ab' la, —xcha che.

Je' xub'ano, xutzir k'u kan ru q'ab'. ¹¹Ri u k'ulel ri Jesús sib'alaj xejiq' che ri koyowal, xkich'ab'la k'u kib' jas ri kekowin chub'anik chrij ri Jesús.

Kecha' ri kab'lajuj apóstoles rumal ri Jesús

¹²Pa ri q'ij ri' xe' ri Jesús pa jun juyub' chub'anik orar. Xrok'owisaj ronojel jun aq'ab' pa oración cho ri Dios. ¹³Aretaq xsaqirik, xeusik'ij ru tijoxelab', xeucha'

^g6:5 Ri Jesús xukoj we b'i'aj ri' chb'il rib' chuk'utik chi Are ri Cristo o ri Mesías ri xtz'ib'ax ojer pa ru Loq' Pixab' ri Dios chi käpetik.

kab'lajuj, xub'ij apóstoles^h chke (ri kel kub'ij “nu taqo'n”). ¹⁴E are taq wa' ri xeucha' ri Jesús: Ri tat Simón ri xuquje' káb'ix Pedro che, ri tat Andrés u chaq' ri tat Pedro, ri tat Jacobo xuquje' ri tat Juan, ri tat Felipe xuquje' ri tat Bartolomé. ¹⁵Xeucha' k'u ri tat Mateo xuquje' ri tat Tomás, ri tat Jacobo ru k'ojol ri tat Alfeo, xuquje' ri tat Simón ri káb'ix “u nimal tinimit” che. ¹⁶Xuquje' xeucha' ri tat Judas ru chaq' ri tat Jacobo, xuquje' ri tat Judas Iscariote ri xjachow ri Jesús.

Ri Jesús kuya tijonik chke k'ia winaq

¹⁷E rachi'lam ru tijoxelab', ri Jesús xqaj loq pa ri juyub', xtak'i k'u pa jun lianik. Sib'alaj e k'ia ri winaq ri xeb'el loq pa konojel taq ri tinimit re Judea, pa ri tinimit Jerusalén, xuquje' pa taq ri taq'aj re Tiro xuquje' re ri Sidón. Xeopan k'u ruk' ri Jesús chutatab'exik ri kub'ij, xuquje' rech kekunax che taq ri ki yab'. ¹⁸Xuquje' xerutzirisaj ri winaq ri käkiriq k'äx kumal ri itzel taq espíritus. ¹⁹Konojel ri winaq käkitzukuj käkichap koq ri Jesús rumal rech chi kel chuq'ab' ruk' che ki kunaxik konojel.

Ri Jesús kuya tijonik chrij jachin ri' ri kuriq ri qas utzil

²⁰Xka'y k'u ri Jesús chke ru tijoxelab', xub'ij chke: Utz iwe ix ri ix meb'a'ib' rumal chi ri Dios kátaqan pi wi'.

²¹Utz iwe ix ri kixnum kámik rumal chi sib'alaj k'o ri kitij na.

Utz iwe ix ri kixoq' kámik rumal chi kixtze'n na ruk' kikitomal.

²²Utz iwe ix aretaq ketzelaq i wäch kumal ri winaq, xuquje' aretaq kixkesaj b'i kuk', kixkiyoq'o, xuquje' aretaq ketzijon chiwij je' ta ne chi ix lawalo taq winaq. Utz iwe aretaq ri winaq káka'n ronojel wa' chiwe xa rumal wech in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, —kácha ri Jesús. ²³Sib'alaj chixkikot pa ri q'ij ri', chixtze'noq, rumal chi nim ri tojb'al iwe ri kiriq na pa ri kaj. Xuquje' ne ri kati't ki mam we winaq ri' je' xka'n chke ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer, —xcha chke.

²⁴Toq'ob' k'u i wäch ix, ri ix q'inomab', rumal chi ya xixkikot ix waral.

²⁵Toq'ob' i wäch ix ri sib'alaj k'o kitij kámik rumal chi kápe ri q'ij ri sib'alaj kixnum na.

Toq'ob' i wäch ix ri xa kixtze'n ruk' kikitomal kámik rumal chi kixb'ison na, kixoq'ik.

²⁶Toq'ob' i wäch ix aretaq konojel ri winaq sib'alaj utz ketzijon chiwij, rumal chi je' xka'n ri kati't ki mam we winaq ri' ojer chke ri xkijaluj kib' chi e q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, —xcha chke.

Cheiwaj ri winaq ri káka'n ki k'ulel chiwe

²⁷Kinb'ij k'u chiwe ix ri tajin kitatab'ej ri nu tzij: Cheiwaj ri káka'n ki k'ulel chiwe. Chib'ana utzil chke ri keetzelan i wäch. ²⁸Chib'ij: Ri Dios

^h 6:13 Ri tzij “apóstol” kel kub'ij “taqom”. E kab'lajuj u taqo'n ri Jesús ri e cha'tal rumal.

k'o pi wi', —kixchoq chke ri winaq ri käkitzaq itzel tzij pi wi'. Chib'ana orar pa ki wi' ri keyoq'on chiwe, —kächa'. ²⁹We k'o jun katch'ayow che ri juperaj a palaj, chaya ri juperaj chik chuwäch. We k'o jun kumaj ra chaket, chaya che chi kuk'am b'ik xuquje' ra kamixa'. ³⁰Chaya che apachin ri k'o jas kuta' chawe. Mata' chi ri jastaq awe che ri jun ri xuk'am b'ik. ³¹Ri kiwaj chi kaka'n na ri winaq chiwe, je' chib'ana ix chke xuquje', —kächa'.

³²We xaq xuwi keiwaj ri winaq ri kixkaj ix, ¿jas ta k'u che kichomaj chi i b'anom jun nimalaj utzil? Xuquje' ne ri ajmakib' käkaj kib'. ³³We xaq xuwi kib'an utzil chke ri winaq ri keb'anow utzil chiwe, ¿jas k'u che kichomaj chi k'o nimalaj utzil i b'anom? Are je' kaka'n ri ajmakib' xuquje', —kächa'. ³⁴We xaq xuwi kiya ki jalomal ri ku' i k'ux chkij chi käkitzelej chi na wa', ¿jas ta che ri' kib'ij chi i b'anom utzil? Xuquje' ne ri ajmakib' käksiya ri ki jalomal ri kach taq ajmakib' ri ku' i k'ux chkij chi käkitzelej chi na wa'. ³⁵Cheiwaj ri kaka'n ki k'u'lel chiwe. Chib'ana utzil. Chiya jalomal, miku'b'a iwanima' chrij chi kätzelex chi na wa' jumul chik. Nim k'u ri tojb'al iwe, käq'alajin k'u na chi qas ix ralk'ual ri Dios aj Chikaj, rumal chi sib'alaj utz kub'an ri Dios chke ri man kemaltioxin taj, xuquje' chke ri lawalo taq winaq. ³⁶Chitoq'ob'isaj ki wäch ri winaq je' jas ri Dios ri i Tat u toq'ob'isam i wäch ix, —xcha ri Jesús.

Miq'at tzij pa ki wi' nik'iaj winaq chik

³⁷Miq'at tzij pa ki wi' nik'iaj winaq chik, man käq'at tä k'u na tzij pi wi' ix rumal ri Dios. Mib'ij tzij chkij ri winaq, man käb'ix tä na tzij chiwij ix rumal ri Dios. Chisacha ri ki mak jule' chik, käsach k'u na i mak ix. ³⁸Chiya ix chke nik'iaj chik, ri Dios k'ut kuya na chiwe ruk' jun utzalaj pajanik, t'ikom, känoj ra k'olib'al, käjat'jatic, —kächa'. Rumal chi jas ri pajanik ri kiya ix, je' ri pajanik ri kuya na ri Dios chiwe, —xcha ri Jesús chke.

³⁹Ri Jesús xukoj chi na jun k'utb'al chik rech tijonik, xub'ij: ¿A käkowin lo jun winaq ri man kaka'y taj chuk'amik u b'e jun winaq chik ri man kaka'y taj? ¿A mat junam ri' ketzaq b'i pa jun jul? —kächa chke. ⁴⁰Man k'o tä jun tijoxel ri nim na u b'anik chuwäch ri rajtij. Pune ta ne aretaq kätijotaj ri tijoxel, junam k'u na ruk' ri rajtij, —kächa'.

⁴¹¿Jas che k'o kab'ij chkij nik'iaj winaq chik? Je' ta ne chi kaka'yaj jun alaj mes ri k'o pa ru waq'äch ri awachalal, man kawil tä k'u ri a mak at ri je' ta ne jun tem ri k'o pa ri a waq'äch. ⁴²Je' ta ne chi kab'ij che ri awachalal: “Chaya chwe chi kinwesaj koq ri alaj mes ri k'o pa ra waq'äch,” —katcha che. iXaq kieb' a wäch! Man kawil tä k'u ri tem ri k'o pa ra waq'äch at. Nab'e rajwaxik kasuk'umaj ri a k'aslemal at je' ta ne chi kawesaj b'i jun tem pa ra waq'äch. Te k'u ri' qas utz katka'y na che resaxik koq ri alaj mes pa ru waq'äch ri awachalal ri je' ta ne xa jun mak ri man nim taj, —xcha ri Jesús.

Are etamtal jun che' rumal ri u wächinik

⁴³Man k'o tä jun che' ri man utz taj ri kuya utz u wächinik. Man k'o tä k'u jun utzalaj che' ri kuya u wächinik ri man utz taj. ⁴⁴Are etamtal ri jun che' rumal ru wächinik. Man ketam tä higos chrij ri k'ix, man ketam tä k'u uvas chkij ri juwi' k'ix, —kächa'. ⁴⁵Jun utzalaj winaq are kutzijoj ri utzil ri k'o pa ranima'. Jun winaq ri man utz taj are kutzijoj ri' ri lawaloyil ri k'o pa ranima'. Xaq xuwi kutzijoj jun winaq jas ri k'o pa ranima', —xcha ri Jesús.

Waral kätzijox wi ri kieb' u wäch tak'alib'al ja

⁴⁶Jas che kib'ij chwe: “Qajaw, Qajaw,” —kixcha chwe. Man kinimaj tä k'u ri kinb'ij, —kächa'. ⁴⁷Kink'ut na chiwäch jachin ruk' kinjunamaj wi ronojel winaq ri käpe wuk' in, ri kutatab'ej ri kinb'ij xuquje' känimanik, —kächa'. ⁴⁸Junam wa' we winaq ri' ruk' jun winaq ri kuyak rachoch. Kuk'ot ri ulew, naj kuqasaj. Kub'an ri tak'alib'al re ri ja puwi' ri ab'aj. Aretaq käpe jun nimalaj u wo ja', ri ja' kupuk'ij rib' chrij ri ja ri', man käkowin tä k'u chuyiko'misaxik rumal chi yakom wa' puwi' ri ab'aj, —kächa'. ⁴⁹Ri winaq k'ut ri ketatab'en ri nu tzij, man keniman tä k'u ri', e are' junam ruk' ri winaq ri kuyak ri rachoch puwi' ri ulew, man kub'an tä k'u ru tak'alib'al ri ja. Aretaq käk'iy ri ja', kupuk'ij rib' chrij ri ja, chanim kätzaqik, käyojyob' k'u ri ja, —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kukunaj ri patänil re jun chke ri ki nimaqil soldados

7 ¹Aretaq xto'taj ri Jesús che ki tzijob'exik ri winaq, xe' ri Are' pa ri tinimit Capernaum. ²Chila' k'ut k'o jun achi ki nimal soldados. K'o jun patänil re ri tata' ri sib'alaj loq' chuwäch. Ri achi patäninel are sib'alaj yawab', kämik kub'ano. ³Aretaq ri tata' xuta u tzijol ri Jesús, xeutaq b'i jujun chke ri nimaq taq tata'ib' ke ri winaq aj Israel ruk' ri Are' rech käkib'ochi'j chi kopan ruk' chukunaxik ri patänil re. ⁴Xeb'e'k, xeopan k'u ruk' ri Jesús, sib'alaj xeb'ochi'n che, xkib'ij: Taqal che ri tata' ri' chi käto' la che, ⁵rumal chi are jun winaq ri sib'alaj loq' keril ri qa winaqil uj, xub'an k'u qe ri rachoch Dios ri käqamulij wi qib', —xecha che.

⁶Xe' ri Jesús, xerachi'laj b'ik. Naqaj chi k'ut k'o wi che ri rachoch ri ki nimal soldados, aretaq ri are' xeutaq b'i jujun taq rachi'l chub'ixik che ri Jesús: Tat, mäkos ib' la. Man taqal tä chwe chi kok la loq pa ri wachoch. ⁷Rumal ri' xincomaj in chi man taqal tä chwe chi kinopan in uk' la. Xane xaq xuwi we käb'ij la loq ri tzij, käkunataj na ri patänil we, —kächa ri'. ⁸Rumal rech chi ri in, in winaq ri k'o jun pa nu wi', ri in k'ut xuquje' kintaqan in pa ki wi' ri nu soldados. Kinb'ij che jun: iJat! —kincha che. Ke' k'ut. Kinb'ij che ri jun chik: iSa'j! —kincha che. Ri are'

käpetik. Kinb'ij che ri patänil we: iChab'ana wa! —kincha che. Kub'an k'ut, —xcha'.

⁹Aretaq xuta wa' ri Jesús, sib'alaj xukajmaj. Xutzolq'omij rib', xub'ij chke ri winaq ri e teretoj chrij: Tzij b'a' chi chkixol ri winaq aj Israel man k'o tä jumul nu riqom in jun achi junam ruk' ri tata' ri' ri sib'alaj käkojonik, —xcha chke.

¹⁰Aretaq xetzelej b'ik ri u taqo'n ri tata' cho ja, xkiriq chi ri patänil re ri tata' ya utz chik ri are'.

Ri Jesús kuya chi ru k'aslemal ri ral ala jun chichu' malka'n

¹¹Te k'u ri' xe' ri Jesús pa jun tinimit chik, Naín u b'i', xuquje' e b'enaq ruk' k'ia chke ru tijoxelab' kuk' nik'iaj winaq chik. ¹²Naqaj chik k'o wi ri Jesús che ri tinimit, te' xrilo chi k'o jun käminaq telem loq rech kāk'am b'i pa muqik. Ri käminaq ri' are xa jun chi ala, ral jun malka'n chichu'. E k'o k'ia winaq re ri tinimit e teren chrij. ¹³Aretaq ri Jesús xril ri malka'n, xel ranima' che, xub'ij: Man koq' tä chi la, nan, —xcha che.

¹⁴Xqeb' ri Jesús ruk' ri käminaq, xuchap koq ri u käxon. Xetak'i k'ut ri e teleninaq. Xub'ij k'u ri Jesús: Ala, —xcha che. Kinb'ij chawe, ichatwalijoq! —xcha che ri käminaq.

¹⁵Xwalij k'u ri ala ri xkäm na, xuchaplej ch'awem. Ri Jesús xujach kan che ru nan. ¹⁶Sib'alaj xkixej kib' konojel ri winaq, käkinimarisaj k'u u q'ij ri Dios. Käkib'ij xuquje': K'o jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ri sib'alaj nim u b'anik chqaxol.

Xuquje' xkib'ij: Petinaq ri Dios chub'anik utzil che ru tinimit, —xecha ri winaq.

¹⁷Ri xub'an ri Jesús kätzijox wa' kumal konojel ri winaq aj Judea xuquje' pa ronojel ri tinimit ri e k'o naqaj che ri Judea.

Ru taqo'n ri tat Juan Qasal Ja' keopan ruk' ri Jesús

¹⁸Ru tijoxelab' ri tat Juan xkiya u tzijoxik ronojel wa' che. Are k'u ri tat Juan xeuch'ab'ej kieb' chke ru tijoxelab'. ¹⁹Xeutaq b'i ruk' ri Jesús rech kākita' che ri Are' we qas tzij Are ri Cristo ri käpe na, o we are rajwaxik chi käkeyej na Jun chik. ²⁰Xeopan k'u ri achijab' ruk' ri Jesús, xkib'ij che: Ri tat Juan Qasal Ja' uj u taqom loq uk' la, chuta'ik che la we lal ri' ri Cristo ri käpe na, o we rajwaxik käqeyej na Jun chik, —xecha che.

²¹Che we chanim ri', aretaq xeopanik, ri Jesús xerutzirisaj k'ia winaq che ri ki yab', xuquje' xeresaj b'i ri itzel taq espíritus ri e k'o chke jujun winaq. Xub'an k'ut chi xeka'y k'ia moyab'. ²²Te ri' xch'aw ri Jesús, xub'ij chke ru tijoxelab' ri tat Juan: Jitzijoj che ri tat Juan ri iwilom, ri i tatab'em, chi ri moyab' keka'y chik, ri ch'okojib' keb'inik, ri winaq ri k'o itzel ch'a'k chke keutzirisaxik, ri so'rab' kākita chik, ri käminaqib' kek'astajisaxik, xuquje' kätzijox ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chke ri

meb'a'ib'. ²³Utz re ri winaq ri man kub'an tä kieb' u k'ux chwij, xane qas tzij käkojon chwe, —xcha chke.

²⁴Aretaq xeb'e! ru taqo'n ri tat Juan, ri Jesús xuchaplej u tzijoxik ri tat Juan chke ri winaq, xub'ij: ¿Jas ri' ri xe' alaq che rilik pa taq ri juyub' ri ketz'inowik? —kächa'. ¿A xe' alaq che rilik jun winaq ri xa käkieblan ranima' je' ta ne chi are jun aj ri käslab'isax rumal ri kiäqiq'? —kächa'. Man are taj, —kächa'. ²⁵¿Jas k'u ri xe' alaq che rilik? ¿A xe' alaq che rilik jun achi ri u kojom utzalaj taq ratz'iaq? Ri winaq ri k'o je'lalaj taq katz'iaq, ri kekikot ruk' ri ki q'inomal, keriqtaj wa' pa taq kachoch ri nimaq taq taqanelab', —kächa'. ²⁶¿Jas k'u lo ri xe' alaq che rilik? ¿A xe' alaq che rilik jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios? —kächa'. Je ri, —kächa'. Ri tat Juan k'ut, are nim na u b'anik chkixol ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, —kächa'. ²⁷Are wa' ri achi ri tz'ib'am chrij pa ru Loq' Pixab' ri Dios, kub'ij:

Kintaq b'ik ri nu taqo'n

ri känab'ej k'u na chawäch,

ri kusuk'umaj na ra b'e chawäch,

—kächa ri Tz'ib'talik, —xcha ri Jesús. ²⁸Kinb'ij chiwe chi man k'olinaq tä jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ri qas nim na u b'anik cho ri tat Juan ri Qasal Ja' chkixol konojel ri winaq cho ruwächulew, —kächa'. Pune ta ne ri tat Juan are jun ki nimal winaq, ri man qas nim u b'anik jawije! kätaqan wi ri Dios, are nim na u b'anik wa' cho ri tat Juan.

²⁹Aretaq xkita wa' ri toq'il taq alkab'al xuquje' ri nik'iaj winaq chik ri b'anom ki qasna' rumal ri tat Juan, xkib'ij chi ri Dios qas tzij kub'an jikomal tzij. ³⁰Are k'u ri tata'ib' fariseos xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab' ri man b'anom tä ki qasna' rumal ri tat Juan, man nim tä xkil wi ri u Tzij ri Dios ri tzijom chke. ³¹Xub'ij k'u ri Qajaw Jesús: ¿Jas k'u ruk' keinjunamaj wi ri winaq re we q'ij junab' ri'? ¿Jas k'u ruk' e junam wi? —kächa'. ³²Xaq e junam kuk' ri alab'om ri e tak'atoj pa taq ri k'ayib'al, ri käkich'ab'ela kib', käkib'ij: “Xqoq'esaj ri su' chiwe, man xixxojow taj. Xqab'an u q'ojom käminaq, man xixoq' tä k'ut,” —kecha ri'. ³³Xul k'u ri tat Juan ri Qasal Ja' ri man wi'j taj, ri man kutij tä vino. Kixtzijon k'u chrij, kib'ij: Xa k'o jun itzelalaj espíritu che, —kixcha'. ³⁴Xinpe k'u ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq. Kinwi'k, kintij vino. Kixtzijon k'u chwij, kib'ij: Chiwilampe!, are jun jiq'alaj achi, jun q'ab'arel ri kachi'l toq'il taq alkab'al xuquje' ajmakib', —kixcha chwe. ³⁵Ri winaq k'ut ri käka'n ronojel ruk' no'j, käkik'ut chqawäch chi qas utz ri' ri no'j ri kuya ri Dios, —xcha chke.

Ri Jesús käwi' ruk' jun tata' fariseo

³⁶Jun chke ri tata'ib' fariseos xuta' toq'ob' che ri Jesús chi käwi' ruk'. Xok k'u b'i pa rachoch ri fariseo, xt'uuyi chi' ri mesa. ³⁷Jun ixoq re b'e,

ri kel pa ri tinimit, xuto chi tajin kãwi' ri Jesús pa ri rachoch ri fariseo. Xe'k, xuk'am b'i jun k'olib'al kunab'al re alabastro nojinaq che k'ok'alaj kunab'al. ³⁸Xk'o'ji k'u pa raqan ri Jesús, tajin koq'ik. Xuchaplej ki ja'xik ri raqan ruk' ri u wal u wäch, keusu' k'u che ru wi'. Xeutz'umaj ri raqan, xutix ri k'ok'alaj kunab'al chkij. ³⁹Aretaq ri tata' fariseo ri xula'n ri Jesús xril ri xub'an ri ixoq, xchoman pa ranima', xub'ij: “We ta are q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios we achi ri', kuch'ob' ta ri Are' jachin ri ixoq ri'. Xuquje' kuch'ob' ta na jas u b'anik ri ixoq ri kächapow koq, chi are jun ixoq re b'e wa'.” —xcha ri fariseo pa ranima'.

⁴⁰Xch'aw ri Jesús, xub'ij che ri fariseo: Tat Simón, k'o ri kwaj kinb'ij na che la, —xcha'.

Xch'aw ri tat Simón, xub'ij che: Ajtij, b'ij b'a' la chwe, —xcha che.

⁴¹Kub'ij k'u ri Jesús: E k'o kieb' winaq k'o ki k'as ruk' jun ya'l jalomal. Jun chke k'o jun ciento quetzales u k'as ruk' ri tata'. Ri jun chik xa lajuj quetzales u k'as, —kächa'. ⁴²Rumal k'u rech chi man k'o tä ki rajil chutojik ri ki k'as, ri ya'l jalomal xub'ij chke chi utz la' we man kãkitoj tä chik, —kächa ri' chke. ¿Jachin k'u chke ri ajk'asib' ri qas loq' xril wi ri ya'l jalomal? —xcha ri Jesús.

⁴³Xch'aw k'u ri tat Simón, xub'ij: Kinchomaj in chi are ri jun ri nim na u k'as, ri man xutoj tä chik, —xcha'.

Xub'ij ri Jesús che: Utz u ch'ob'ik xb'an la, —kächa che. ⁴⁴Ri in xinok loq pa ri achoch la. Man xya tä la joron chwe che ki ch'ajik ri waqan. Ri ixoq ri' u ja'm ri waqan che ri u wal u wäch, xeusu' k'u che ru wi', —kächa'. ⁴⁵Man xintz'umaj tä la. Are k'u ri ixoq aretaq xinok loq, xuchap u b'anik wa' chwe, man u tänab'am tä ki tz'umaxik ri waqan. ⁴⁶Man xya tä la aceite pa nu wi'. Ri are k'ut u yo'm k'ok'alaj kunab'al chkij ri waqan. ⁴⁷Kinb'ij che la chi kesachtaj na ri k'ialaj taq u mak rumal chi sib'alaj loq' kinrilo. Apachin k'ut ri kuna' pa ranima' chi man nim tä más ru mak ri kesachik, man loq' tä más ri Dios chuwäch, —xcha ri Jesús che.

⁴⁸Xub'ij k'u che ri ixoq: Kesachtaj b'a' ra mak, —xcha che.

⁴⁹Ri e k'o ruk' ri Jesús chi' ri mesa kãkitz'ijob'ela kib', kãkib'ij: ¿Jachin lo wa' we achi ri' ri kãsachow mak? —xecha ri'.

⁵⁰Xub'ij k'u ri Jesús che ri ixoq: Nan, a riqom ru tob'anik ri Dios rumal chi qas tzij katkojonik. Kuya' kate'k, chuxlan b'a' ri awanima', —xcha ri Jesús che.

Jujun ixoqib' ketob' ruk' ri Jesús

8 ¹Te k'u ri' ri Jesús xusolij konojel ri tinimit xuquje' konojel ri n'ik'iaj k'olib'al ri e k'o wi winaq, xutz'ijoj ru Loq' Pixab' ri Dios chke. Kuya retamaxik ri Utzalaj Tz'ij re ri Evangelio chrij ru taqanik ri Dios pa ki wi' winaq. E k'o k'u ri kab'lajuj u taqo'n ruk'. ²E b'enaq ruk' xuquje' jujun ixoqib' ri e utzirisam chke itzelalaj taq espíritus xuquje' chke taq ri ki

yab'. E are k'u wa': Ri nan María ri käb'ix Magdalena che. Esam k'u b'ik wuqub' itzelalaj taq espíritus che. ³K'o ri nan Juana, rixqil ri tat Chuza, ru mayordomo ri tat Herodes. K'o k'u ri nan Susana, xuquje' k'ia ixoqib' chik ri xkikoj ri jastaq ke chuto'ik ri Qajaw Jesús.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri tikol ija'

⁴Xkimulij k'u kib' k'ia winaq. Xeopan winaq ruk' ri Jesús ri xepe pa ronojel tinimit. Ri Are' xukoj jun k'utb'al chuya'ik tijonik chke, xub'ij: ⁵Jun tikol ija' xel b'i cho ja, xe' k'u pa tikonijik. Aretaq xjopinik, xqaj jub'iq' ri ija' pa ri b'e, xtak'alexik. Xuquje' xeqaj loq ri chikop ajuwokaj, xkitij b'i ri ija'. ⁶Xqaj xuquje' jub'iq' ri ija' pa taq ab'aj. Xuchaplej k'iyem. Xchaq'jar k'ut rumal chi man k'o tä u räxil ri ulew. ⁷Xqaj chi jub'iq' pa taq ri q'ayes ri k'o ki k'ixol. Xk'iy ri ija' junam ruk' ri q'ayes. Xjiq'isax k'u ri tiko'n rumal. ⁸Xqaj chi jub'iq' pa utzalaj ulew, xeb'el k'u loq, xek'iyik. Xkiya jun ciento ki wäch chkijujunal chupam ru jolom triko, —xcha chke.

Aretaq ri Jesús xto'taj chutzijoxik wa', ko xch'awik, xub'ij: iRi ix ri i jikib'am ri iwanima' chutatab'exik ri nu tzij, chitatab'ej b'a! —xcha chke.

Ri Jesús kub'ij chke ru tijoxelab' jas ki patän ri k'utb'al ri kukojo

⁹Ru tijoxelab' xkita' che ri Jesús, xkib'ij: ¿Jas kel kub'ij wa' we k'utb'al ri'? —xecha che. ¹⁰Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij chke: Yo'm chiwe ix ri retamaxik ri man ketam tä ri nik'iaj winaq chik chrij ri u taqanik ri Dios. Keinkoj k'u k'utb'al che ki tijoxik ri nik'iaj winaq chik rech pune keka'yik, je' ta ne chi man k'o tä käkilo, pune käkಿತatab'ej ri tzij, man käkich'ob' tä ri' ri ki tatab'em, —kächa'.

Ri Jesús kutzijoj chke ru tijoxelab' jas kel kub'ij ri k'utb'al chrij ri tikol ija'

¹¹Are k'u wa' ri kel kub'ij ri xintzijoj chiwe: Ri ija' are ru Tzij ri Dios. ¹²Ri ija' ri xeqaj pa ri b'e, e are junam jas ri winaq ri käkita ri Tzij. Kopan k'u ri Itzel, käresaj ri Tzij pa kanima' rech man kekojon taj, man käkiriq tä ru tob'anik ri Dios. ¹³Ri ija' ri xqaj pa taq ab'aj, e are' junam jas ri winaq ri käkik'amowaj ri Tzij. Aretaq käkito, kekikotik. Man k'o tä k'u ri ki xera'. Xa kieb' oxib' q'ij käkikojo. Aretaq k'ut käkichap u riqik k'äx, ketzelej kanoq, —kächa'. ¹⁴Ri ija' ri xqaj pa taq ri q'ayes e are' junam jas ri winaq ri käkita ri Tzij. Te k'u ri' käkitaqej chi na jumul ri ki b'e. Sib'alaj ke' kanima' ruk' ri q'inomal ajuwächulew, ke' kanima' kuk' taq ri nimaq'ij, xuquje' ruk' ri ki chak. Käjiq'isax k'u ru Tzij ri Dios pa kanima', man käksiya tä k'u ri ki wächinik, —kächa'. ¹⁵Ri ija' k'ut ri xqaj pa utzalaj ulew, kinjunamaj kuk' ri winaq ri utz kanima', ri kaka'n ronojel ruk' jikomaj, käkijikib'a kanima' chrij ri Tzij ri xkitatab'ej. Käkitaqej k'ut, sib'alaj kewächinik, —xcha ri Jesús chke.

Man k'o tä jas ri k'u'talik ri mat käq'alajin na

¹⁶Xub'ij chi na ri Jesús: Man k'o tä jun winaq ri kutzij jun chäj o jun candela, te ri' kuch'uq wa' che jun laq. Man kuya tä k'u wa' chuxe' jun ch'at. Xane kuya wa' chikaj rech kilitaj ru saqil kumal ri winaq ri keb'ok b'i pa ja, —kächa'. ¹⁷Ronojel ri k'u'talik käq'alajin na. Ronojel ri ch'uqтал u wi' kel na chi saq rech ketamaxik.

¹⁸Qas chitatab'ej b'a' na ri kinb'ij, rumal chi apachin ri k'o k'o ruk' käyi' na nik'iaj che. Apachin k'u ri man k'o tä k'o ruk', kesax na jas ri kuchomaj chi k'olik, —xcha chke.

Ri u nan xuquje' nik'iaj taq rachalal ri Jesús keopan ruk'

¹⁹Xopan k'u ru nan ri Jesús, xuquje' taq ri u chaq', ri ranab'. Man kekowin tä k'ut keqeb' ruk' rumal kech ri k'ialaj winaq. ²⁰Xb'ix k'u wa' che ri Jesús: Ri nan la xuquje' ri achalal la e tak'atoj cho ja. Käch'ab'ex la kumal, —xecha che.

²¹Xch'aw ri Jesús, xub'ij chke: Ri winaq ri käkitatab'ej ru Tzij ri Dios, käka'n k'u ri kub'ij, e are' nu nan wa', xuquje' e are' wa' ri qas wachalal, —xcha chke.

Ri Jesús kub'ano chi kätäni ri kiäqiq'

²²Pa jun q'ij xok ri Jesús pa jun barco, e rachi'lam k'u ru tijoxelab'. Xub'ij ri Jesús chke: Chujq'ax jela' ch'äqäp che ri mar, —xcha chke.

Xeb'e' k'ut. ²³E b'enaq puwi' ri mar, xwar ri Jesús. Xpe k'u jun nimalaj kiäqiq' ri sib'alaj k'äx puwi' ri mar. Ri barco tajin känoj che ja', je ri' chi xaq kieb' kub'ij pa ki wi'. ²⁴Xeb'e' ri tijoxelab' ruk' ri Jesús, xkik'asuj. Xkib'ij che: iQajtij, Qajtij, tajin kujkämik! —xecha che.

Xk'astaj k'u ri Jesús, xuyaj ri kiäqiq' xuquje' ri nimaq taq uwoja'. Xtäni k'u ri kiäqiq', xlibob' u wi' ri ja'. ²⁵Xub'ij ri Jesús chke ru tijoxelab': ¿Jas che man kixkojon taj? —xcha chke.

Xkixej kib', xkikajmaj ri xub'ano, käkib'ila k'u chb'il kib': ¿Jachin lo wa' ri k'o u taqanik puwi' ri kiäqiq' xuquje' ri ja' je ri' chi keniman che? —xcha ri'.

Ru kunaxik jun aj Gadara ri e k'o itzelalaj taq espíritus che

²⁶Xeopan k'u pa ri tinimit Gadara, ri k'o apan chuwäch ri Galilea chuchi' ri mar. ²⁷Aretaq ri Jesús xel loq pa ri barco, xriqtaj rumal jun achi re ri tinimit. Tzk'ia junab' chik e k'o itzelalaj taq espíritus che ri achi. Man kukoj tä chi ratz'iaq. Man käjeqi tä cho rachoch, xane chkixol ri muqub'al käk'oji wi we achi ri'. ²⁸Aretaq xril apan ri Jesús, xuraq u chi', xutzaq rib' chuwäch. Ko xch'awik, xub'ij k'u che ri Jesús: ¿Jas kaj la chwe, tat Jesús? Lal ri' ri u K'ojol ri Nimalaj Dios aj Chikaj, —kächa che. iB'ana b'a' la toq'ob', mäb'an la k'äx chwe! —xcha che ri Jesús.

²⁹Xub'ij wa' rumal chi ri Jesús tajin kátaqan che ri itzelalaj espíritu chi kel b'i che ri achi. Tzk'ia junab' k'o u taqanik ri itzelalaj espíritu puwi' ri achi. Pune káchajixik, káxim k'u kuk' ximib'al re ch'ich', xuquje' chab'pal aqanaj, ri achi xa keut'oqopij wa', kel b'ik. Ri itzelalaj espíritu káresaj b'i ri achi, kuk'am b'i pa taq juyub' ri ketz'inowik. ³⁰Xuta' ri Jesús che, xub'ij: ¿Jas ri a b'i'? —xcha che.

Xub'ij che ri Jesús: Ri nu b'i' are K'iyal, —xcha'.

Xub'ij wa' rumal chi sib'alaj e k'ia ri itzelalaj taq espíritus ri e okinaq che ri achi. ³¹Ri itzelalaj taq espíritus xkib'ochi'j ri Jesús chi meutaq b'i pa ri q'equmalaj jul. ³²E k'ia k'u ri aq ri tajin keyuq'ux apan pa ri juyub'. Xkib'ochi'j chi chuya chke chi keb'ok chke ri aq. Je'ey, —xcha ri Jesús chke. ³³Xeb'el k'u b'i ri itzelalaj taq espíritus che ri achi, xeb'ok chke taq ri aq. Konojel ri aq junam xkik'iaq b'i kib' chutza'm ri juyub', xetzaq b'i pa ri mar, xejiq'ik.

³⁴Aretaq ri ajyuq'ab' xkil ri xb'antajik, xeanimajik, xeb'e'k. Xkiya u tzijol wa' chke ri winaq pa ri tinimit, xuquje' pa taq ri juyub'. ³⁵Xeb'el loq ri winaq che rilik ri xb'antajik. Xeopan ruk' ri Jesús. Xkiriq k'u ri achi ri xeb'el wi ri itzelalaj taq espíritus, kojom chi ri ratz'iaq, man ch'uj tá chik. T'uuyul k'u ri are' chuwäch ri Jesús. Xkixej k'u kib' ri winaq. ³⁶Ri winaq ri xeilow wa' ri xb'anik xkitzijoj wa' chke ri jule' winaq chik jas ri rutzirisaxik ri achi ri xek'o'ji na k'ia itzelalaj taq espíritus che. ³⁷Te k'u ri' konojel ri winaq ri e jeqel wi jela' chrij ri tinimit Gadara, xkib'ochi'j ri Jesús chi chel b'ik kuk' rumal chi sib'alaj xkixej kib'. Xok chi b'i ri Jesús pa ri barco, xtzelejik. ³⁸Ri achi ri xeb'el wi ri itzelalaj taq espíritus sib'alaj xub'ochi'j ri Jesús chi kuya che chi ke' ruk'. Ri Jesús xutaq b'i cho rachoch, xub'ij che: ³⁹Chattzelej b'i cho awachoch, cheatzijoj konojel ri nimaq taq utzil ri u b'anom ri Dios chawe, —xcha che.

Xe' k'u ri achi, xuchap ki tzijoxik chke konojel ri winaq re ri u tinimit ri nimaq taq utzil ri u b'anom ri Jesús che.

Waral káqil wi ri xub'an ri u mia'l ri tat Jairo xuquje' ri ixoq ri xuchap koq ri ratz'iaq ri Jesús

⁴⁰Aretaq xtzelej b'i ri Jesús, e k'o k'ia winaq ri xlek'ulanoq, xekikotik. Konojel keye'm ru tzelejik. ⁴¹Xopan k'u jun achi ruk' ri Jesús, tat Jairo u b'i' ri achi ri'. Are ki nimal ri winaq wa' pa ri rachoch Dios. Xupach b'a' rib' cho ri Jesús, xub'ochi'j chi kopan cho rachoch. ⁴²Xa jun chi u mia'l ri achi ri', kraj kab'lajuj u junab'. Kámik k'u kub'ano. Xe' ri Jesús ruk'. B'enaq k'u pa ri b'e, sib'alaj kápitz' kumal ri k'ialaj winaq.

⁴³K'o k'u jun ixoq ri u riqom k'äx kab'lajuj junab' rumal ru kik'el ri xa kelik, man kätäni tá che. U sachom k'u ronojel ru rajil kuk' kunanelab'. Man k'o tá jun ri kowininaq che rutzirisaxik. ⁴⁴Xqeb' k'u chrij ri Jesús, xuchap koq ru chi' ru q'u'. Chanim k'ut xtäni ru kik'el ri kelik.

⁴⁵Xub'ij k'u ri Jesús: ¿Jachin ri' ri xinchapowik? —xcha'.

Konojel ri winaq xkib'ij chkijujunal: Man in tä ri', —xecha che. Xub'ij k'u ri tat Pedro xuquje' ri e k'o ruk': Qajtij, ¿a mat kil la chi e k'ia ri winaq ri e k'o chij la? Käpitz' b'a' la kumal konojel. ¿Jas che käb'ij la: “¿Jachin ri' ri xinchapowik?” —kächa la, —xcha ri tat Pedro che.

⁴⁶Xub'ij k'u ri Jesús che: K'o jun winaq ri xinchapowik. Xinna' chi xel jub'iq' ri nu chuq'ab' chukunaxik jun winaq, —xcha chke.

⁴⁷Aretaq ri ixoq xrilo chi man xk'u'taj taj, xqeb' ruk' ri Jesús, käb'irb'itik. Xxuki chuwäch. Xuq'alajisaj chkiwäch konojel ri winaq jas che xuchap koq ri Jesús, xuquje' chi xkunatajik. ⁴⁸Xub'ij ri Jesús che: Nan, xkunataj la rumal chi käkojon la chwe, —kächa'. Kuya' ke' la, chuxlan b'a' anima' la, —xcha ri Jesús che.

⁴⁹K'ä tajin kätzijon na ri Jesús, aretaq xopan jun ajuworachoch ri ki nimal ri winaq re ri rachoch Dios. Xub'ij che ri tat Jairo: Xkäm ri mia'l la, —kächa che. Xaq mäya chi la latz' che ri Ajtij, —xcha che.

⁵⁰Aretaq ri Jesús xuta ri xb'ixik, xch'awik, xub'ij che ri tat Jairo: Mäxej ib' la, —kächa'. Xane kojon la chwe. Kutzir k'u na ri ali, —xcha che.

⁵¹Aretaq xopan cho rachoch ri tat Jairo, man xraj tä ri Jesús chi k'o jachin kok b'i ruk', xaq xuwi ri tat Pedro, ri tat Juan, ri tat Jacobo, xuquje' ru nan tat ri ali. ⁵²Konojel ri e k'o chila' tajin keb'oq'ik, käkik'is kib' che oq'ej. Xub'ij ri Jesús chke: Man koq' tä chi alaq. Man käminaq tä ri ali, xane xaq käwarik, —xcha chke.

⁵³Ri winaq k'ut xa käketze'j u wäch ri Jesús rumal chi ketam chi käminaq chi ri ali. ⁵⁴Ri Jesús xuchap ri ali che ru q'ab', ko xch'awik, xub'ij: Ali, chatwalijoq, —xcha che.

⁵⁵Xtzelej k'u loq ri ranima'. Chanim xwalijik. Xtaqan k'u ri Jesús chke chi chkiya che ri kutijo. ⁵⁶Xkikajmaj wa' ru tat u nan. Ri Jesús xeupixb'aj chi k'o mäkib'ij wi wa' ri xb'antajik.

**Ri Jesús keutaq b'i ri kab'lajuj u tijoxelab' chutzijoxik ri
Utzalaj Tzij re ri Evangelio, xuquje' che kunanik**

9 ¹Ri Jesús xeusik'ij ri kab'lajuj u tijoxelab' ruk'. Xuya chke chi käk'oji ki taqanik pa ki wi' konojel ri itzelalaj taq espíritus rech kekesaj b'i chke ri winaq. Xuquje' xuya chke chi kekikunaj ri yawab'ib'. ²Xeutaq b'ik chutzijoxik ru Loq' Pixab' ri Dios chrij ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq. Xeutaq b'i xuquje' che ki kunaxik ri yawab'ib'. ³Xub'ij ri Jesús chke: K'o mik'am b'ik che ri b'e. Mik'am b'i i ch'imiy, i chim, i wa, o ri i rajil. Xa jun iwatz'iaq chijujunal kik'am b'ik, —kächa chke. ⁴Apachike ja ri kixok wi, chixkanaj kan chila' k'ä kitaqej chi na b'i jumul ri i b'e. ⁵We k'o jun tinimit ri man kixk'ulax tä wi, chixel b'i chila', chitota' kan ri ulew ri k'o chke ri iwaqan chuq'alajisaxik chkij ri winaq re ri tinimit ri' chi man utz tä ri käka'no, k'o ki mak, —xcha chke.

⁶Xeb'e' k'ut, xeb'e' pa taq konojel ri alaj taq tinimit. Xkitzijoj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio, xuquje' xka'n kunanik pa taq konojel ri tinimit.

KäkämisaX ri Juan Qasal Ja'

⁷Ri nim taqanel Herodes xretamaj ronojel ri tajin kub'an ri Jesús. Man kuriq taj jas kub'ano rumal chi e k'o jujun käkib'ij chrij ri Jesús: Xk'astaj loq ri tat Juan Qasal Ja' chxixol ri käminaqib', —kecha'. ⁸Xuquje' e k'o jule' chik käkib'ij chrij ri Jesús: Ri Elías, q'alajisaj re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer u k'utum rib' chqawäch, —kecha'. Käkib'ij k'u jujun winaq chik: Jun chik chke ri ojer taq q'alajisaj taq re ru Loq' Pixab' ri Dios xk'astaj loq chxixol ri käminaqib', —xecha ri'. ⁹Xub'ij k'u ri tat Herodes: In xintaqan che resaxik u jolom ri tat Juan. ¿Jachin ta k'u lo ri' ri je' taq wa nu tom chrij? —xcha'.

Kutzukuj k'u rilik u wäch ri Jesús.

Ri Jesús kuya ki wa job' mil winaq

¹⁰Aretaq xetzelej loq ri u taqo'n ri Jesús, xkib'ij che ri Are' ronojel ri ki b'anom. Ri Jesús xeuk'am b'ik, xeb'e' k'u ki tukiel wi pa jun tinimit, Betsaida u b'i'. ¹¹Aretaq xketamaj ri winaq chi xel b'i ri Jesús, xeteri b'i chrij. Xeuk'ulaj k'u ri Jesús, xeutzijob'ej chrij ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, xuquje' xeukunaj ri yawab'ib'.

¹²Qajem k'u kub'an ri q'ij, xeqeb' ri kab'lajuj u tijoxelab' ruk' ri Jesús, xkib'ij che: Chetaqa la b'i ri winaq rech keb'e' pa taq ri tinimit, xuquje' cho taq ri kachoch ri winaq ri e k'o chunaqaj ri tinimit, che roqzanexik kib' churiqik ri käkitiyo. Uj k'o k'u waral pa taq juyub' ri kätz'inowik, —xecha che.

¹³Xub'ij ri Jesús chke: Chiya ix ri käkitiyo, —xcha chke.

Xkib'ij k'u ru tijoxelab' che: Man k'o tä k'o quk' xane xa job' kaxlan wa kuk' kieb' kär. ¿A kuje' ta k'u lo chuloq'ik ri ki wa konojel we winaq ri'? —xecha che.

¹⁴Kraj k'u e k'o job' mil achijab'. Xub'ij ri Jesús chke ru tijoxelab': Chib'ij chke ri winaq chi keku'b'i pa taq mulaj re nik'iaj taq ciento, —xcha chke.

¹⁵Je' xka'no, xeku'b'i k'u konojel ri winaq. ¹⁶Ri Jesús xeuk'am ri job' wa kuk' ri kieb' kär, xka'y k'u chikaj, xeutewchij. Te ri' xeupiro, xeuya chke ru tijoxelab' rech käkijach wa' chkiwäch ri winaq. ¹⁷Konojel xewil'k, xenojik. Xkimulij k'u ri ch'äqataq wa. Are kab'lajuj chikäch ri xek'oltajik.

Ri tat Pedro kuq'alajisaj chi ri Jesús are ri Cristo

¹⁸Pa jun q'ij ri Jesús tajin kub'an orar. E k'o ru tijoxelab' ruk' pa ki tukiel wi. Ri Jesús xuchap u ta'ik chke, xub'ij: ¿Jas käkib'ij ri winaq chi jachin ri' ri in? —xcha chke.

¹⁹Xech'awik, xkib'ij che: E k'o jujun kākib'ij chi lal ri' ri tat Juan Qasal Ja'. Jule' chik kākib'ij chi lal ri' ri Elías, q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer. E k'o chi nik'iaj kākib'ij chi lal jun chik chke ri ojer taq q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios ri xk'astaj loq chkixol ri kāmīnaqib', —xecha che.

²⁰Xub'ij k'u ri Jesús chke: ¿Jas k'u kib'ij ix chi jachin ri in? —xcha chke.

Ri tat Pedro xch'awik, xub'ij: Lal ri' ri Cristo ri taqom la loq rumal ri Dios, —xcha che.

Ri Jesús kutzijoj chi kākām na

²¹Ri Jesús sib'alaj xeuPIXB'aj ru tijoxelab' chi k'o māKIB'ij wi wa' chi are ri Cristo. ²²Xub'ij chke: Rajwaxik chi ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kinriq na sib'alaj k'āx, kinxutux na kumal ri nimaq taq tata'ib', kumal ri ki nimaqil sacerdotes aj Israel xuquje' kumal ri tijonelab' re ri Pixab', —kācha'. Xuquje' rajwaxik chi kinkāmisax na. Te k'u ri' kink'astaj chi k'u na churox q'ij chkixol ri kāmīnaqib', —xcha chke.

²³Xub'ij k'u ri Jesús chke konojel: We k'o jun kraj kāpe wuk' in, rajwaxik chi mub'an xa jas ru rayinik ri are'. Rajwaxik chi kutelej loq ru cruz ronojel q'ij, chpet wuk' in. ²⁴Apachin ta ne ri nim kril wi ru k'aslemal cho ru wāchulew, kāsach na u wāch wa'. Apachin ta ne ri kuya na ru k'aslemal rumal wech in, kāk'oji na u k'aslemal ri man k'o tā u k'isik, —kācha chke. ²⁵¿Jas lo ri utzil kuriq jun winaq we kārechb'ej konojel ri jastaq ajuwāchulew, kuya k'u ri ranima' che tojb'al ke, kāsach k'u u wāch we winaq ri'? —kācha chke. ²⁶Apachike winaq ri xa kāk'ix chwe in, xuquje' che ri nu tzij, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kink'ix na xuquje' che ri winaq ri' aretaq kintzelej loq ruk' nimalaj chuq'ab' jas ru petik jun nim taqanel. Kānimarisax na nu q'ij pa ri q'ij ri' junam jas ru nimarisaxik u q'ij ri nu Tat xuquje' ri loq'alaj taq āngeles, —kācha'. ²⁷Are qas tzij ri kinb'ij in chiwe chi e k'o jujun chke ri e k'o waral chnuwāch ri man kekām tā na k'ā kākil na ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, —xcha chke.

Kāk'extaj ru ka'yeb'al ri Jesús

²⁸Kraj xke' wajxaqib' q'ij u b'im chi kan wa' ri Jesús, te k'u ri' xeuk'am b'i ri tat Pedro, ri tat Juan xuquje' ri tat Jacobo, xepaqi k'u puwi' ri juyub' chub'anik orar. ²⁹Aretaq tajin kub'an orar, xk'extaj ru ka'yeb'al ri Jesús. Sib'alaj xjuluw ri ratz'iaq, sib'alaj saqloloj xub'ano je' jas ri saq tew. ³⁰Tzkajmab'al chik, e k'o k'u kieb' achijab' xetak'tob'ik, tajin ketzijon ruk' ri Jesús, e are ri mam Moisés rachi'l ri mam Elías. ³¹Sib'alaj je' ru juluwem ki wāch. Kākitzijob'ej k'u ri Jesús chrij ri relik b'ik cho ru wāchulew, are la' ru kāmikal ri kuriq na pa Jerusalén. ³²Pune ri tat Pedro xuquje' ri e k'o ruk' sib'alaj k'āx ki waram, man xewar taj. Xkilo chi

sib'alaj je'l ru juluwem ru wäch ri Jesús xuquje' ri ki wäch ri kieb' achijab' ri e k'o ruk'. ³³Elem kaka'n b'i ri achijab', xub'ij ri tat Pedro che ri Jesús: Qajtij, isib'alaj utz chi uj kujk'oji na waral! Qa'na oxib' káb'al, jun che la, jun che ri qa mam Moisés, xuquje' jun che ri qa mam Elías, —xcha che.

Je' xub'ij wa' ri tat Pedro rumal chi man kuriq taj jas kub'ij. ³⁴Je' tajin kub'ij wa' aretaq xqaj jun sutz' chkij, xech'uqtaj k'ut. Xkixej kib' ri tijoxelab' aretaq ri sutz' xeuch'uqu. ³⁵Xch'aw k'u loq jun chupam ri sutz', xub'ij: iAre loq'alaj nu K'ojol wa'! Chitatab'ej ri kub'ij, —xcha'.

³⁶Aretaq xtäni ri ch'awem, xkanaj kan ri Jesús u tukiel. Man xech'aw tä chi k'u ru tijoxelab'. Xuquje' pa taq ri q'ij ri' man xkitzizoj tä che jachin jun winaq ri xkilo.

Ri Jesús kärutzirisaj jun ala ri k'o jun itzelalaj espíritu che

³⁷Chukab' q'ij aretaq xeqaj loq puwi' ri juyub', e k'o k'ia winaq ri xeb'el loq churiqik ri Jesús. ³⁸K'o k'u jun achi kuk' ri winaq, ko xch'awik, xub'ij: Qajtij, b'ana la toq'ob' chwe, —xcha'. Chilampe la ri nu k'ojol xa jun chi ala ri k'o wuk'. ³⁹Amaq'el kächap rumal jun itzelalaj espíritu. Kuraq u chi' ri ala. Ri itzelalaj espíritu kub'aq'atila', kupuluwisaj u pu chi', xuquje' kutota', —kächa'. Tzman kraj taj kel che ri ala, —xcha ri tata'. ⁴⁰Xeinb'ochi'j ri tijoxelab' la che resaxik ri itzelalaj espíritu, man xekowin tä k'u che, —xcha'.

⁴¹Xch'aw ri Jesús, xub'ij: iAy, winaq! Man alaq nimanelab' taq winaq taj, tzman kákojon tä alaq, —xcha chke. ¿A are kaj alaq chi xaq kink'oji in uk' alaq ronojel q'ij che to'ik alaq? Xke' k'ia ri q'ij nu kuyum ri mak alaq, —xcha chke. Xub'ij k'u che ri achi: K'ama la loq ri k'ojol la, —xcha che.

⁴²Aretaq tajin käqeb' ri ala ruk' ri Jesús, ri itzelalaj espíritu xuk'iaq pulew, xub'aq'atila'. Ri Jesús xuyaj ri itzelalaj espíritu, xrutzirisaj ri ala. Xujach b'ik che ru tat. ⁴³Konojel ri winaq xkikajmaj ri nimalaj u chuq'ab' ri Dios.

Ri Jesús kutzizoj chi na jumul chi kákämik

Ri winaq sib'alaj tajin kákikajmaj ri xub'ano, xch'aw chi ri Jesús, xub'ij chke ru tijoxelab': ⁴⁴Chikojo retal wa' ri kinb'ij chiwe, —kächa chke. iRi in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kinjach na b'i pa ki q'ab' ri winaq! —xcha'.

⁴⁵Man xkich'ob' tä k'u ru tijoxelab' jas ri xub'ij chke. Man xyi' tä chke chi kákich'ob' we tzij ri'. Xkixej k'u kib' chuta'ik che jas kel kub'ij wa' ri xub'ij chke.

Ri tijoxelab' kákichomala kib' chrij jachin chke are nim na u b'anik

⁴⁶Te k'u ri' ri tijoxelab' xkichap u chomalaxik kib' chrij jachin chke are ri nim na u b'anik chkixol. ⁴⁷Aretaq ri Jesús xretamaj ri xkichomaj

pa kanima', xuk'am apan jun ak'al, xutak'ab'a ruk'. ⁴⁸Xub'ij k'u ri Jesús chke: Apachin jun winaq ri qas käk'amow we ak'al ri' rumal wech in, in ri' kinuk'amo xuquje'. Apachin k'u ri kink'amow in, kuk'am ri' xuquje' ri xintaqow loq. Apachin k'u chiwe ri man nim tä u b'anik, tzare wa' ri nim na kinwil in, —xcha chke.

Apachin jun winaq ri man kub'an tä u k'ulel chqe, are ri' kujuto' na

⁴⁹Xub'ij k'u ri tat Juan che ri Jesús: Qajtij, qilom jun ri keresaj itzelalaj taq espíritus pa ri b'i' la. Xqaq'il k'u kanoq rumal chi man are tä jun quk', —xcha che.

⁵⁰Xub'ij ri Jesús che: iMiq'ila chik! —xcha'. Apachin jun winaq ri man kub'an tä u k'ulel chqe, kujuto' na ri', —xcha chke.

Ri Jesús keuyaj ri tat Jacobo, ri tat Juan

⁵¹Xqetet k'u loq ri q'ij re ru k'amik b'i ri Jesús chikaj, xujikib'a k'u ri ranima' che ru b'inem pa ri tinimit Jerusalén. ⁵²Ri Jesús xeutaq b'i u taqo'n rech kenab'ej b'i chuwäch pa ri b'e. Xeb'e' k'ut, xeopan pa jun alaj tinimit re Samaria, xkitzujukuj jawije' ri käwar wi ri Are', xuquje' ri käwi' wi chila'. ⁵³Ri winaq ajchila' man xkik'ulaj tä k'ut, rumal chi xkilo chi b'enam re ri Jesús pa Jerusalén. ⁵⁴Aretaq ri tijoxelab', ri tat Jacobo, ri tat Juan xkil wa' jas ri xkib'an ri ajtinimit, xkib'ij: Qajaw, ça kaj la chi kujtaqan chuqasaxik q'aq' chikaj rech käk'is ki wäch we winaq ri', je' jas xub'an ri Elías, ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer? —xecha che.

⁵⁵Xutzolq'omij rib' ri Jesús, xeuyajo, xub'ij chke: ¿A xa man kich'ob' taj chi are ri Loq'alaj Espíritu rech ri Dios ri kátaqan pi wi'? Man are tä k'u ru rayinik ri Are' chi je' kib'an wa'. ⁵⁶Ri in k'ut, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, man xinpe tä chusachik ki wäch ri winaq, xane che ki to'ik, —xcha chke.

Xeb'e' k'u pa jun alaj tinimit chik.

Ri Jesús keupixb'aj oxib' winaq ri käkaj keb'ok che u tijoxelab' ri Are'

⁵⁷E b'enaq k'u pa ri b'e, k'o jun achi xub'ij che ri Jesús: Qajaw, kine' uk' la apawije' ta ne ri ke' wi la, —xcha che.

⁵⁸Xub'ij ri Jesús che: Ri yak e k'o taq ri ki jul, xuquje' e k'o ri ki sok ri chikop ajuwokaj. Are k'u ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, man k'o tä jawije' kinwar wi, —xcha'.

⁵⁹Xub'ij ri Jesús che ri jun chik: Sa'j wuk', —xcha che.

Xub'ij ri are': Qajaw, ya la chwe chi nab'e kine'k, kinmuq na kan ri nu tat aretaq käkämik, —xcha che.

⁶⁰Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij che: Cheaya kan ri käminaqib' pa ri ki mak chekimuqu ri ki käminaq. Ri at k'ut, jatzijoj ru Loq' Pixab' ri Dios chrij ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, —xcha ri Jesús che.

⁶¹Jun achi chik xub'ij: Qajaw, kine' na uk' la, —kächa'. Nab'e k'ut ya la chwe chi kine'k, keinch'ab'ej na kan ri ajuwowachoch, —xcha che.

⁶²Xub'ij ri Jesús che: Jun winaq ri kuchap u b'anik taji'n, we kusaq'orij ru chak, man kuk'is taj, man k'o tä u patän wa'. Xuquje' jun winaq ri kraj kok che tijoxel we, ri xa kub'an kieb' ranima', man k'o tä k'u u patän wa' che ri Dios pa ru taqanik pa ki wi' ri winaq, —xcha chke.

Oxk'al lajuy u tijoxelab' ri Jesús ketaq b'ik

10 ¹Te k'u ri' ri Jesús xeucha' oxk'al lajuy u tijoxelab' chik. Pa kakab'il xeutaq b'ik rech kenab'ej b'i chuwäch. Xeb'e' k'u pa ronojel tinimit, xuquje' jawije' chi' ri rajwaxik ke' wi na ri Jesús. ²Xub'ij ri Jesús chke: Qas nim ri jach', xa k'u e kieb' oxib' ri ajchakib'. Chib'ochi'j b'a' ri Rajaw ri jach' chi cheutaqa b'i ajchakib' pa ru jach', —kächa chke. ³iJix b'a'! Kixintaq b'ik je' ta ne chi ri ix, ix alaj taq chij chkixol ri utiw. ⁴Miwuk'aj b'i i bolsa che ri i rajil. Mik'am b'i ri i chim, mik'am k'u b'i ri i xajäb'. Mixtak'i che tzij pa taq ri b'e rech man kixb'eytaj taj. ⁵Apachike ja ri kixok wi, chib'ij nab'e: Chuxlan b'a' kanima' ri winaq ri e k'o pa we ja ri', —kixcha chke. ⁶We k'o jachin jun winaq cho ri ja ri' ri qas kraj chi kuxlan ranima', kuk'amowaj na wa' ri i tzij re tewchib'al, kuxlan k'u na ranima'. Are k'u we man k'olik, man kakanaj tä kan ri tewchib'al pa ki wi' ri winaq re ri ja ri'. ⁷Chixkanaj kan pa ri jun ja ri'. Xaq mixb'in chi' taq ja. Kitij na ri käyi' chiwäch, rumal chi ya'tal che ri ajchak chi kuk'am ri tojb'al re ru chak, —kächa chke. ⁸Apachike tinimit ri kixopan wi, we kixkik'ulaj, chitija ri käkiya chiwäch. ⁹Chikunaj ri yawab'ib' ri e k'olik, chib'ij k'u chke: “Naqaj ix k'o wi che ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq,” —kixcha chke. ¹⁰Apachike tinimit ri kixopan wi, ri man kixkik'ulaj tä wi ri winaq, chib'ij kan wa' chke aretaq kixel b'ik: ¹¹“Xuquje' ne ri ulew re ri tinimit alaq ri nak'al chke ri qaqa, käqatota' na kan che q'alajisab'al chij alaq chi man utz tä ri käb'an alaq. Chich'ob'o b'a' chi naqaj chech alaq k'o wi ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq,” —kixcha chke. ¹²Kinb'ij k'u chiwe chi pa ri q'ij ri käpetik, ri kuq'at na tzij ri Dios, kätan na ri' ri k'äjisab'al u wäch ri tinimit Sodomaⁱ chuwäch ri k'äjisab'al u wäch ri tinimit ri', —xcha ri Jesús.

Waral kätzijox wi ri käka'n ri winaq ri man keniman taj

¹³iK'äx iwe, winaq re ri tinimit Corazín! iK'äx iwe, winaq re ri tinimit Betsaida! We ta xeb'an ri kajmab'al ri' pa ri tinimit Tiro, pa ri tinimit Sidón, jas ri xeb'antaj iwuk' ix, k'extajinaq ta chi na ri kanima' ri winaq jela', ki kojom ta chi katz'iaq ri kuq'alajisaj chi keb'isonik. Xuquje' k'o ta b'anom wi ri

ⁱ10:12 Ri kieb' tzij “Sodoma” y “Gomorra” keriqtaj pa ri Diccionario, k'isb'al re we Nuevo Testamento.

kuq'alajisaj chi are ri ki mak ri keb'ison che, —kächa'. ¹⁴Rumal ri' kätan na ri k'äjisab'al ki wäch ri winaq aj Tiro, aj Sidón chuwäch ri k'äjisab'al i wäch ix aretaq käq'at na tzij pi wi'. ¹⁵Ri ix k'ut, winaq re ri tinimit Capernaum, ri sib'alaj xinimarisaj iwib', k'a pa ri q'aq' kixqasax wi na, —xcha chke.

¹⁶Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij: Apachike winaq ri kutatab'ej ri i tzij ix, in ri' ri kinutatab'ej. Apachin ri man nim tä kixrilo, in ri' ri man nim tä kinril wi xuquje'. Apachin k'u ri man nim tä kinrilo, man nim tä käril wi ri' ri xintaqow loq, —xcha chke ru tijoxelab'.

Ketzelej loq ri oxk'al lajuj tijoxelab'

¹⁷Ruk' kikotem k'ut xetzelej loq ri oxk'al lajuj tijoxelab' ruk' ri Jesús, xkib'ij: Qajaw, xuquje' ri itzelalaj taq espíritus keniman chqe aretaq käqakoj ri b'i' la, —xecha che.

¹⁸Xub'ij ri Jesús chke: Ri in xinwil ri xub'an ri Satanás, aretaq xtzaq loq chikaj jas kub'an ri kaypa'. ¹⁹Ri in nu yo'm ri i chuq'ab' rech kixkowinik kitak'alej taq kumätz xuquje' taq ixterix. Nu yo'm xuquje' ri i chuq'ab' chrij ronojel ri kub'an ri qa K'ulel, rech kixch'akan na puwi', man k'o tä k'u jas jun k'äx ri käkowin chub'anik chiwe ix, —kächa'.

²⁰Mixkikot b'a' rumal chi ri itzel taq espíritus keniman chiwe, xane are chixkikot na rumal chi e tz'ib'am ri i b'i' chikaj, —xcha chke.

Käkikot ri ranima' ri Jesús

²¹Qas pa ri hora ri' sib'alaj xkikot ri Jesús rumal ri Loq'alaj Espiritu, xub'ij: Maltiox che la, Tat, lal Rajaw ri kajulew, chi xb'an la chi ri ajno'jab', xuquje' ri k'o ketamb'al man käkich'ob' tä wa' we tzij ri'. Xane xek'ut la chkiwäch winaq ri man k'o tä ketamb'al je' ta ne e are' alaj taq ak'alab'. Je', Tat, je ri' ri utzalaj rayinik la, —xcha ri Jesús che.

²²Xub'ij xuquje': Ronojel ri k'olik are jachom chwe in rumal ri nu Tat. Man k'o tä jun ri qas retam jachin ri' ri u K'ojol ri Dios. Xaq xuwi ri qa Tat retam. Man k'o tä k'u jun ri qas retam jachin ri' ri Dios qa Tat, xane xaq xuwi ri u K'ojol. Apachin k'u chuwäch ri kraj ri u K'ojol ri Dios kuk'ut wi wa', xuquje' ri winaq ri' retam jachin ri' ri Dios qa Tat, —xcha ri Jesús.

²³Ri Jesús xutzolq'omij rib' kuk' ru tijoxelab', xub'ij chke pa ki tukiel wi: Utz ke ri winaq ri käkil ronojel wa' ri tajin kiwil ix, —kächa'. ²⁴Je' kinb'ij chiwe chi e k'o k'ia chke ri ojer taq q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, xuquje' nimaq taq taqanelab' ri xkirayij ri rilik jas ri kiwil ix, man xkil tä k'ut. Xkirayij u tatab'exik jas ri kitatab'ej ix, man xkita tä k'ut, —xcha ri Jesús chke.

Ri xb'an rumal ri utzalaj tata' aj Samaria

²⁵Xtak'i k'u aq'an jun tijonel re ri Pixab' che resaxik u pu chi' ri Jesús, xuta' che, xub'ij: Ajtjij, ¿jas k'u kinb'an in rech kinriq na ri k'aslemal ri man k'o tä u k'isik? —xcha che.

²⁶Xub'ij ri Jesús che: ¿Jas ri' ri tz'ib'am pa ri Pixab'? ¿Jas pu ri käsik'ij la u wäch? —xcha'.

²⁷Xch'aw chi ri tijonel re ri Pixab', xub'ij: “Sib'alaj chiwaj ri i Dios ri Iwajaw, chijikib'a ri i k'ux, chijikib'a ri iwanima' chrij, chikojo ri i chomanik, chitija k'u i chuq'ab' chub'anik wa',” —kächa'. “Chiwaj k'u ri iwach winaq jas ri ix kiwaj iwib',” —kächa ri Loq' Pixab', —xcha ri tata'.

²⁸Xub'ij ri Jesús che ri tata': Qas tzij ri b'im la. B'ana b'a' la wa', k'o k'u na ri k'aslemal la, —xcha che.

²⁹Are k'u ri tata' kraj kuq'alajisaj rib' chi jikom ranima', xub'ij k'u che ri Jesús: ¿Jachin ri' ri wach winaq? —xcha che.

³⁰Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij che: Jun achi xel b'i pa ri tinimit Jerusalén, b'enam k'u re pa ri tinimit Jericó. Xchap k'u kumal elaq'omab' pa ri b'e. Ri e are' xkesaj b'i ri ratz'iaq, xkich'ayo. Xeb'e' k'ut, xkiya kanoq. Xa k'u jub'iq' man xkäm ri achi, —kächa'. ³¹Xqaj k'u b'i jun chke ri sacerdotes aj Israel pa ri b'e ri'. Aretaq xril ri achi, naj xok'ow wi che. ³²Xopan xuquje' jun tata' Levita jawije' k'o wi ri achi. Aretaq xril ri achi soktajinaq, ri are' naj xok'ow wi che xuquje'. ³³B'enaq k'u jun tata' aj Samaria pa ri b'e ri'. Aretaq xril ri achi ri soktajinaq pol pa ri b'e, xel ranima' che, xutoq'ob'isaj u wäch. ³⁴Xqeb' ruk' ri achi, xukoj kunab'al chke ru soktajik, xupiso. Te ri' xuya ri achi chrij ru kiej, xuk'am b'i pa jun ja warb'al, xrilij k'u chila', —kächa'. ³⁵Chukab' q'ij aretaq xel b'ik ri tata' aj Samaria, xresaj loq ru rajil, xuya nik'iaj che ri rajaw ri warb'al, xub'ij che: “B'ana b'a' la toq'ob' chwe, chilij la we achi ri'. Ronojel ri käsach na la chrij, kintoj na che la aretaq kintzelej loq,” —xcha che, —kächa ri Jesús. ³⁶Ri Jesús xuta' che ri tijonel, xub'ij: ¿Jas ri chomanik la? ¿Jachin chke ri oxib' winaq ri' are ri gas rach winaq ri achi ri xchap kumal ri elaq'omab'? —xcha che.

³⁷Xch'aw chi ri tijonel re ri Pixab', xub'ij: Ri xutoq'ob'isaj u wäch, are gas rach winaq, —xcha'.

Xub'ij k'u ri Jesús che: Ri lal, b'ana b'a' la junam jas ri xub'an ri tata' aj Samaria, —xcha che.

Ri Jesús kopan cho kachoch ri nan María, ri nan Marta

³⁸Xutaqej ru b'e ri Jesús, e rachi'l k'u ru tijoxelab'. Xeopan pa jun alaj tinimit. Jun ixoq, Marta u b'i, xeuk'ulaj cho rachoch. ³⁹Ri nan Marta k'o jun u chaq', María u b'i. Xt'uyi k'u ri nan María chuwäch ri Jesús chutatab'exik ri kub'ij. ⁴⁰Sib'alaj latz' k'u u wäch ri nan Marta rumal rech ri k'ia u chak. Xopan ruk' ri Jesús, xub'ij che: Qajaw, ¿a xaq kil la chi ri nu chaq' kinuya kan nu tukiel chub'anik ri chak? B'ij b'a la che chi chinuto', —xcha che.

⁴¹Xch'aw ri Jesús, xub'ij che: Marta, Marta, sib'alaj are kachomaj ri a chak. Tzb'enaq awanima' ruk'. ⁴²K'o k'u ri gas rajwaxik. Are k'u ri María are xucha' ri utz na, man kesax tä k'u wa' che, —xcha ri Jesús che.

Ri Jesús kuk'utu jas u b'anik orar

11 ¹Ri Jesús tajin kub'an orar pa jun k'olib'al chik. Aretaq xto'tajik, jun chke ru tijoxelab' xub'ij che: Qajaw, chujitijoj la chub'anik orar, je' jas ri tat Juan xuk'ut chkiwäch ru tijoxelab', —xcha che.

²Xub'ij ri Jesús chke: Aretaq kib'an orar, chib'ij:

Qa tat, ri lal k'o la pa ri kaj,
chnimarisax ta na u q'ij ri b'i' la.
Chtaqan ta na la pa ki wi'
konojel winaq.
Chb'an ta b'a' ri rayib'al la
cho ruwächulew,
jas ri käb'an uk' la chila' chikaj.

³Ya la ri qa wa ronojel q'ij.

⁴Sacha la ri qa mak,
je' jas ri uj xuquje' käqasach
ri ki mak ri käka'n k'äx chqe.

Mäya la chqe chi kujtaqchi'x che mak,
xane chujto' la cho ri Itzel,

—kixcha na, —xcha ri Jesús chke.

⁵Xuquje' xub'ij ri Jesús chke: We k'o jun chiwe ri k'o jun awachi'l, kopan ta awuk' pa nik'iaj aq'ab', kub'ij chawe: “Wachi'l, kinjal ta na oxib' kaxlan wa chawe. ⁶Xa k'o jun wachi'l chik petinaq pa ri b'e, opaninaq k'u wuk' cho wachoch. Man k'o tä k'u jas kinya che,” —kächa'. ⁷Are k'u ri at katch'aw ta loq, kab'ij che: “Maya latz' chwe. Tz'aptal chi ri uchib'e. Ri walk'ual k'ut e q'oyol chi wuk' in. Man kinkowin taj kinwalijik chutzukuxik jas kinya chawe,” —katcha che. ⁸Pune man kawaj katwalij ri' chuya'ik ri wa che rumal k'u rech chi are ri awachi'l ri kuta' toq'ob' chawe, qas katwalij na ri' rumal chi ri awachi'l man kutänab'a tä ru ta'ik toq'ob', kaya na ronojel ri rajwaxik che, —kächa'. ⁹Je ri' kinb'ij chiwe: Chita' b'a', k'o k'u käya'taj na chiwe. Chitzukuj na, k'o na ri kiriqo. Chixk'ork'otoq, käjaqataj na ri uchija chiwäch. ¹⁰Apachin k'u ri k'o jas kuta', kuk'am k'u na wa'. Ri winaq ri k'o kutzukuj, k'o na ri kuriqo. Ri winaq ri käk'ork'otik, käjaqataj na ri uchija chuwäch, —xcha ri Jesús chke.

¹¹¿A k'o lo jun chiwe ix, ri ix tata'ib', we ta ri a k'ojol kuta' ru wa, ri at k'ut kaya jun ab'aj che? We ta kuta' jun u kär, ¿a kaya lo jun kumätz che chuk'exwäch ri kär? ¹²We kuta' jun u saqmol, ¿a kaya ne lo jun ixterix che? ¡Man je' taj! —kächa'. ¹³We ri ix ri ix ajmakib' iwetam ri ki sipaxik utzalaj taq jastaq chke ri iwalk'ual, ¿a ma tä ne ri i Tat ri k'o chila' chikaj kuya na ri Loq'alaj Espíritu chke ri winaq ri käkita' wa' che? —xcha ri Jesús chke.

Käb'an tzijtal chrij ri Jesús chi k'o u chuq'ab' rumal ri Beelzebú

¹⁴Ri Jesús tajin käresaj b'i jun itzelalaj espíritu ri kub'an memal. Aretaq xel b'i ri itzelalaj espíritu, xkowinik xch'aw ri achi ri mem nab'e. Xkikajmaj k'u wa' ri winaq. ¹⁵E k'o jujun chke ri winaq xkib'ij: Wa' we achi ri' keresaj b'i ri itzel taq espíritus ruk' ru chuq'ab' ri Beelzebú' ri ki nimal ri itzel taq espíritus, —xecha'.

¹⁶E k'o jule' chik ri xkikoj ki chuq'ab' che resaxik u pu chi' ri Jesús che rilik jas ri kub'ano. Xkita' che chi kub'an jun kajmab'al k'utb'al ajchikaj chkiwäch. ¹⁷Ri Jesús retam ri ki chomanik, xub'ij chke: Jun tinimit ri u b'anom kieb', ri käch'ojin na ri juch'ob' chrij ri juch'ob' chik, kuk'is k'u na rib' ri tinimit ri'. Kewulix na konojel taq ri ja pa ri ch'oj. Xuquje' jun achalaxik ri u b'anom kieb', ri kech'ojinik, kusach k'u na rib' ki wäch. ¹⁸Xuquje' we ri Satanás käch'ojin chrij chb'il rib', ¿jas k'u lo kub'an ri' chujeqb'axik ri u taqanik ri are'? —kächa ri Jesús. Kinb'ij wa' rumal chi ri alaq käb'ij alaq chi kinwesaj b'i ri itzel taq espíritus rumal ri Beelzebú. ¹⁹We ri in kinwesaj b'i ri itzel taq espíritus ruk' ru chuq'ab' ri Beelzebú, ¿jachin k'u kuya ri ki chuq'ab' ri tijoxelab' alaq rech je' käka'n wa' xuquje'? Ri e are' je' käkik'ut na chi sachinaq ri alaq. ²⁰We ri in kinwesaj b'i ri itzel taq espíritus ruk' ru chuq'ab' ri Dios, kel kub'ij wa' chi kämik ri' ri Dios u chaplem taqanik waral, —xcha ri Jesús chke.

²¹We k'o jun achi ri sib'alaj k'o u chuq'ab', utz k'u kub'an chuchajixik ri rachoch kuk' ch'ojib'al re ch'ich', man k'o tä ri käb'anow k'äx ri' chke ri jastaq re. ²²We kopan ne jun ri k'o na u chuq'ab' chuwäch ri achi ri', käch'akan k'u puwi', keresaj k'u b'i konojel ru ch'ojib'al taq ch'ich' ri xuku'b'isaj wi u k'ux chkij. Keujach na b'i ri jastaq ri xeutoqij chkiwäch ri rachi'l, —kächa'. (Je' xinch'akan in puwi' ri Satanás,) —xcha ri Jesús chke.

²³Apachike winaq ri man kraj tä kub'ano jas ri kinb'ij, kub'an u k'ulel ri' chwe. Apachin k'u ri man kinuto' tä che ki mulixik ri nu chij, wa' we winaq ri' are junam ruk' jun winaq ri xa keujab'uj, —xcha chke.

Waral kätzijox wi ri kub'an jun itzelalaj espíritu kätzelejik

²⁴Aretaq jun itzelalaj espíritu kel b'i che jun winaq, xaq käwakatalob' chi pa taq ri juyub' ri ketz'inowik ri man k'o tä wi joron, kutzukuj k'u ri kuxlan wi. Man kuriq tä k'ut, xa je ri' kuchomaj: “Kintzelej na b'i cho wachoch jawije' ri xinell wi loq,” —kächa'. ²⁵Aretaq kopanik, kuriq k'u ri ranima' ri winaq je' ta ne jun ja ri ya mesom chik, ri ya b'anom chi u b'anik wa'. ²⁶Ke' k'ut, keuk'ama chi loq wuqub' itzelalaj taq espíritus ri e k'äx na chuwäch ri are'. Konojel keb'okik, kejeqi k'u chila'. Chuk'isb'al

† 11:15 Ri tzij “Beelzebú” are jun chke ru b'i ri Satanás.

ri u b'antajik ri winaq ri' ri e k'o ri itzelalaj taq espíritus che, sib'alaj kánimataj na chuwäch ri nab'e u b'anik, —xcha chke.

Waral kätzijox wi jas ri' ri qas utzil

²⁷Ri Jesús tajin kutzijoj wa' we tzij ri', ko xch'aw jun ixoq chkixol ri winaq, xub'ij: iUtz re ri chichu' ri xil wäch la rumal, ri xk'iyisan la! —xcha ri'.

²⁸Xub'ij k'u ri Jesús: iAre utz na ke ri winaq ri ketow ru Tzij ri Dios, keniman k'u che! —xcha chke.

Ri lawalo taq winaq käkita' jun etal kajmab'al che ri Jesús

²⁹Aretaq ri winaq xkimulij kib' cho ri Jesús, xuchaplej ki tzijob'exik, xub'ij chke: Xa e lawalo taq winaq ri winaq re ri q'ij junab' ri'. Xaq kākaj chi kinb'an jun etal ri kajmab'al chkiwäch. Man káb'antaj tä k'u na jun etal chkiwäch, xane xaq xuwi ri etal re ri qa mam Jonás, q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer. ³⁰Ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, in ri' ri etal chke ri winaq re we q'ij junab' ri', je' jas ri qa mam Jonás are xok che jun etal chkiwäch ri winaq ri xek'oji pa ri tinimit Nínive, —kächa'. ³¹Ri chichu' ri xk'oji che nim taqanel pa ki wi' konojel ri winaq aj Seba kätak'i na kuk' ri winaq re we q'ij junab' ri' pa ri q'atän tzij ri kätetik. Käch'aw k'u na ri ixoq ri' chiwij ix rumal chi xel loq ri are' pa ru tinimit ri sib'alaj naj k'o wi, xopan k'u ruk' ri nim taqanel Salomón ojer chutatab'exik ri nojib'al u tijonik. Chiwilampe ix chi k'o Jun^k waral ri nim na u b'anik chuwäch ri nim taqanel Salomón. ³²Ri winaq k'ut aj Nínive, ketak'i na junam kuk' ri winaq re we q'ij junab' ri' pa ri q'atän tzij. Kech'aw k'u na ri winaq aj Nínive chiwij ix rumal chi xkik'ex kanima', xkik'ex k'u ki chomanik rumal ri xutzijoj ri qa mam Jonás chke. K'o k'u jun waral ri nim na u b'anik chuwäch ri qa mam Jonás, —xcha ri Jesús.

Waral kätzil wi ri tijonik chrij ri saqil

³³Man k'o tä jun winaq ri kutzij jun chäj, o jun candela, te k'u ri' kuch'uju, kuya wa' chuxe' jun chikäch. Xane kutzuk'ub'a wa' chikaj rech kuya saqil chkiwäch ri winaq ri keb'ok pa ja, —kächa'. ³⁴Ri a waq'äch e are je' jas jun chäj ri kuya saqil chawe. We utz ri a waq'äch, q'alaj ri b'e chawäch. We man utz ri a waq'äch, man q'alaj tä ri b'e chawäch. ³⁵Chawila b'a' chi ri saqil ri k'o awuk' man kāk'extaj tä ri' pa q'equmal. ³⁶We k'o ri saqil chawäch, man k'o tä ne jub'iq' ri q'equmal, kawil b'a' na ronojel pa saqil, je' jas ri kub'an jun chäj, o jun candela chawäch, kätununik, —xcha ri Jesús.

^k 11:31 Ri Jun ri' are ri Jesús mismo.

Ri Jesús keuyaj ri tata'ib' fariseos xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab'

³⁷Aretaq ri Jesús xto'taj chub'ixik wa', xch'aw jun tata' fariseo, xub'ochi'j chi käwi' ruk' cho ja. Xe' k'u ri Jesús, xok b'i pa ri ja, xt'uyi chi' ri mesa. ³⁸Ri fariseo xrilo chi aretaq xok ri Jesús che ri wi'm, man xub'an tä ri kub'ij pa ri ki pixab' ri fariseos, ri e naq'atal chub'anik aretaq käb'an ri ch'ajow q'ab'aj. Ri fariseo jun wi xrilo. ³⁹Xub'ij ri Qajaw Jesús che: Ri alaq fariseos, käch'aj alaq ri rij ri laq xuquje' ri rij ri vaso. Are k'u pa anima' alaq k'o wi ri lawaloyil, k'o ri itzel rayinik alaq, —kächa'. ⁴⁰iKon taq winaq! ¿A mat etam alaq chi ri Dios ri xb'anow ri rij jun winaq are ri' ri xb'anow ri ranima' xuquje'? ⁴¹B'ana b'a' alaq utzil rech kel na ri etzelal pa ri anima' alaq. Je ri' ronojel käkanaj na kan ch'ajch'oj, —kächa'.

⁴²iK'äx ech alaq, fariseos! Ri alaq käya alaq ru lajujil ri q'eb'un, ri ruda, xuquje' ronojel u wäch ichaj. Käya k'u kan alaq ri u b'anik ri utzil, man qas tä k'u loq' ri Dios chuwäch alaq. Are k'u wa' ri rajwaxik käb'an na alaq, man käya tä k'u kan alaq ru b'anik ri jule' chik, —kächa'.

⁴³iK'äx ech alaq, fariseos! Kaj alaq ri t'uuyulib'al kech nimaq ki b'anik pa ri rachoch Dios, xuquje' kaj alaq chi nim kil wi alaq, chi utz ch'ab'exik alaq käb'an pa taq ri b'e, —kächa'.

⁴⁴iK'äx ech alaq, fariseos, xuquje' ri alaq tijonelab' re ri Pixab'! Ri alaq onojel alaq xaq kieb' wäch alaq. Ri alaq junam alaq kuk' ri muqub'al ri man keilitaj taj. Keb'in k'u ri winaq pa ki wi' ri muqub'al, man ketam taj chi k'o q'ayinaq taq b'aq chupam, —xcha'.

⁴⁵Jun chke ri tijonelab' re ri Pixab' xch'awik, xub'ij che: Ajtij, aretaq käb'ij la wa', uj xuquje' kujoyoq' la, —xcha che.

⁴⁶Xub'ij k'u ri Jesús chke: iK'äx ech alaq xuquje', alaq tijonelab' re ri Pixab'! Rumal chi käya alaq k'ia taq pixab' chke ri winaq je' ta ne chi e nimaq taq eqa'n ri käya alaq chkij. K'äx k'u ri keqa'xik kumal ri winaq. Ri alaq k'ut man k'o tä jas käb'an alaq che ki to'ik ri e are', —kächa'.

⁴⁷iK'äx ech alaq! Keyak alaq ri muqub'al taq ja ri e muqum wi ri ojer taq q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ri xekämisax kumal ri mam alaq. ⁴⁸Qas tzij chi ri alaq, alaq q'alajisal taq ke ri xka'n ri mam alaq, xuquje' junam wäch alaq kuk' ri mam alaq. E are' xekämisanik, ri alaq k'ut keyak alaq ri muqub'al taq ja ri e muqum wi, —kächa'.

⁴⁹Rumal rech wa' kub'ij ri Dios ruk' ru nojib'al: “Keintaq na b'ik q'alajisal taq re ri Loq'alaj nu Pixab', xuquje' jule' taq nu taqo'n chik. Ri winaq k'ut kekikämisaj na jujun chke ri nu taqo'n. Jujun k'ut käka'n na k'äx chke,” —xcha ri Dios, —kächa'. ⁵⁰U b'im wa' ri Dios rech ri winaq re taq we q'ij junab' ri' käk'äjisax ki wäch rumal ri ki kämisaxik konojel ri u q'alajisanelab' ri Dios ri e kämisam tzpa ru b'anik ru wächulew petinaq loq. ⁵¹Are k'u tzje wa' ru kämisaxik ri tat Abel, xuquje' ru kämisaxik ri tat Zacarías ri xkäm chkixol ri ta'b'al toq'ob' ruk' ri loq'alaj k'olib'al

ri sib'alaj äwas chi kok b'i xa apachinoq, ri k'o pa ri nimalaj rachoch ri Dios. Je' kinb'ij wa' che alaq chi ri winaq re we q'ij junab' ri', e are wa' ri kekeqlej na wa', —xcha'.

⁵²iK'äx ech alaq, tijonelab' re ri Pixab'! Etam alaq jas u riqik ronojel u wäch no'j. K'u'm k'u alaq wa' we etamanik ri' chkiwäch ri jule' taq winaq chik. Ri alaq k'ut, man käb'an tä alaq jas u b'eyal ri etamanik ri', —xcha ri Jesús chke.

⁵³Elem k'u kub'an b'i ri Jesús, ri tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri fariseos sib'alaj xpe koyowal che. Xkikoj ki chuq'ab'. Xkichap u k'otik u chi' chkij k'ia taq tzij. ⁵⁴Xkik'ak'leb'ej k'u u ta'ik jun tzij pu chi' rech kaka'n tzijtal chrij.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri kawächil

12 ¹Xkimulij k'u kib' sib'alaj k'ia winaq je ri' chi käkitak'alela kib'. Ri Jesús xeutzijob'ej ru tijoxelab' nab'e, xub'ij chke: Chichajij iwib' chuwäch ri ki ch'amil ri tata'ib' fariseos. Ri ch'am ri kinb'ij chiwe man qas tä ch'am wa', xane are ri ki no'j ri fariseos ri xaq kieb' ki wäch ri kinjunamaj ruk' ri ch'am, —kächa'. ²Man k'o tä k'u ri ch'uqталik ri mat käq'alajin na. Man k'o tä k'u ri k'u'talik ri mat ketamataj na. ³Ri i tzijom pa q'equm, kätatab'ex na wa' pa saqil. Ri i jasjatem xuquje' ri kib'an pa ri ja, kätzijox na wa' pa ri b'e, —xcha chke.

Waral kätzijox wi jachin chuwäch ri rajwaxik käqaxej wi qib'

⁴Kinb'ij k'u chiwe ix, qachalal, chi mixej iwib' chkiwäch ri kekämisan ri cuerpo, te k'u ri' man k'o tä chi ri kekowin chub'anik chiwe. ⁵Kink'ut na in jachin chuwäch ri rajwaxik kixej wi iwib'. Are chixej iwib' ri' chuwäch ri jun ri käkowinik kixuk'iaq b'i pa ri q'aq' aretaq ix u kämisam chik. Je' kinb'ij chiwe, are chixej iwib' chuwäch wa', —xcha chke.

⁶¿A mat kieb' centavos kek'iyix wi job' chi'ch? Man k'o tä k'u jun chke we alaj taq chikop ri' ri käsach pu jolom ri Dios. ⁷Xuquje' retam ri Dios joropa' ri rismal i wi' e k'olik. Mixej b'a iwib'. Más ix loq' na ix chkiwäch k'ia taq chi'ch, —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kutzijoj jas kaka'n ri winaq ri kuq'alajisaj ri Are' chkiwäch nik'iaj winaq chik

⁸Je' kinb'ij chiwe chi apachin ri kutzijoj chkiwäch ri winaq chi are wachi'l in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kinb'ij na chkiwäch ri ángeles re ri Dios chi wech in we winaq ri'. ⁹Apachin k'u ri kub'ij chkiwäch ri winaq chi man retam tä nu wäch in, kinb'ij k'u na in chkiwäch ri ángeles re ri Dios chi man wetam tä u wäch we winaq ri', —kächa chke.

¹⁰Apachike winaq ri käyoq'on chwe in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, käsach na u mak wa'. Apachin k'u ri kub'ij ri äwas u b'ixik chrij ri Loq'alaj Espíritu re ri Dios, man käsach tä na u mak ri', —kächa'.

¹¹Aretaq kixkichap ri winaq, kixkik'am b'i chkiwäch ri ki nimaqil ri winaq re ri rachoch Dios o chkiwäch ri q'atal taq tzij, xuquje' chkiwäch ri nik'iaj taq taqanelab', mixej iwib' che jas ri rajwaxik kib'ij o jas kito'b'ej iwib'. ¹²Are k'u ri Loq'alaj Espiritu kuya na chiwe pa we hora ri' jas ri rajwaxik u b'ixik iwumal, —xcha ri Jesús chke.

Waral kätzijox wi ri q'inomalaj achi ri kuchomaj ri man jikom taj

¹³Jun chke ri winaq xub'ij che ri Jesús: B'ij la che ri wachalal chi kuya we ri echb'al, —xcha ri'.

¹⁴Xch'aw ri Jesús, xub'ij che: Tat, man in kojom tä che q'atal tzij puwi' alaq. Xuquje' man in k'o tä che jachal echb'al, —xcha che.

¹⁵Xub'ij k'u chke konojel: Chilampe alaq chi kächajij ib' alaq chuwäch ru rayixik k'ia u wäch jastaq ajuwächulew. Pune e k'o k'ia ri jastaq re jun winaq, man are tä ri' ri käyo'w ru k'aslemal, —xcha chke.

¹⁶Ri Jesús xukoj chi na jun k'utb'al chkiwäch, xub'ij: K'o jun achi ri sib'alaj q'inom. Sib'alaj nim ru wächinik ri rulew xuya'. ¹⁷Kächoman k'u ri achi pa ranima', kub'ij: “¿Jas kinb'an na? Man k'o tä chi k'olib'al jawije' kinya wi ri nu jal,” —kächa ri'. ¹⁸Xuchomaj pa ranima', xub'ij: “Are wa' ri kinb'an na. Keinyojij na ri nu k'uja, keinyak na jujun chik más nimaq. Kinya na ri nu jal, xuquje' taq ri jastaq we chkipam wa'. ¹⁹Te k'u ri' aretaq kinto'taj chub'anik wa' kinb'ij na chwe chb'il wib': Tuxlanoq, two'q, chab'ana a nimaq'ij rumal chi e k'ia ri jastaq awe ri a k'olom. Kub'an na wa' che k'ia junab',” —kincha na in, —kächa ri Jesús. ²⁰Xub'ij k'u ri Dios che: “iKonalaj achi! Kämik chaq'ab' katkämik, kel na rawanima'. ¿Jachin lo ajchaq'el kan ri jastaq ri a k'olom?” —xcha ri Dios che, —kächa ri Jesús. ²¹Je ri' ri kuk'ulmaj ri winaq ri kumulij q'inomal che chb'il rib', man q'inom tä k'u wa' cho ri Dios, —xcha ri Jesús chke.

Ri Dios keuchajij ri ralk'ual

²²Xub'ij k'u ri Jesús chke ru tijoxelab': Rumal ri' kinb'ij chiwe chi mixok il che ri i k'aslemal, jas ri kitijo, jas ri iwatz'iaq kikojo. ²³Nim k'u na u b'anik ri i k'aslemal chuwäch ri wa. Nim na u b'anik ri i cuerpo chuwäch ri atz'iaq, —kächa'. ²⁴iCheiwilampe ri joj! Man käk'itit tä ab'ix, man k'o tä k'u jach' kaka'no. Man k'o tä jawije' kekik'ol wi ri jastaq ke, man k'o tä k'u ki k'uja. Are k'u ri Dios ketzuquwik. Ri ix k'ut más ix loq' na chkiwäch ri chikop ajuwokaj, —kächa'. ²⁵¿Jachin ta k'u ne chiwe ix käkowinik käk'asi na kieb' oxib' junab' chik xaq pa re wi? Man k'o taj, —kächa'. ²⁶We man kixkowin tä chub'anik jun jasach ri nitz' na, ¿jas che kixok il chke ri jule' jastaq chik? —kächa'.

²⁷Chiwilampe ri kotz'ij, jas kaka'no kek'iyik. Man kechakun taj, man k'o tä k'u kiem kaka'no. Pune ta ne je ri', kinb'ij chiwe chi ri nim taqanel Salomón ojer ruk' ronojel ru q'inomal man je' tä ratz'iaq wa' xukojo jas

jun chke we kotz'ij ri'. ²⁸We ri Dios je' kub'an wa' che katz'iaq ri q'ayes ri e k'o kämik pa juyub', chuweq k'ut keyi' pa ri q'aq', ça mat kärilij ri' ri Dios ri iwatz'iaq ix? —kächa'. iAy ri ix, ix achijab' ri xaq jub'iq' kixkojonik! ²⁹iMixok b'a' il che jas kitijo, mixej k'u iwib' rumal wa'! ³⁰Konojel we jastaq ri' ronojel q'ij qas käkitzujukuj ri nik'iaj winaq chik ajuwächulew. Ri i Tat k'ut retam jachike ri kajwataj chiwe ix, —kächa'. ³¹Chixchakun b'a' nab'e chujikib'a'xik ru taqanik ri Dios, kiriq k'u na xuquje' ri nik'iaj jastaq chik ri e rajwaxik chiwe, —xcha ri Jesús chke.

K'o b'a' i q'inomal chikaj

³²Pune ri ix man ix k'ia taj, mixej b'a' iwib'. Rumal chi käkikot ranima' ri qa Tat chuya'ik chiwe chi kixk'o'ji na pa ru taqanik ri Dios. ³³Chik'iyij ri jastaq iwe, chisipaj ri rajil chke ri meb'a'ib'. Je ri' käyi' na chiwe jun iwechb'al pa ri kaj ri man käq'elob' taj. Käyi' na xuquje' jun q'inomal chikaj ri man k'o tä u k'isik. Man kopan tä k'u elaq'om chila', man kächikopir tä wa', —kächa'. ³⁴Jun winaq are amaq'el kuchomaj ri jastaq re. We k'o ri iwech ix pa ri kaj, are kichomaj na ri k'o chikaj, man xuwi tä ri' ri k'o cho ruwächulew, —xcha ri Jesús chke.

Chiweyey na ru petb'al ri Jesucristo

³⁵Chisuk'umaj b'a' iwib', chitzija k'u ri i candela chuk'ulaxik ri Iwajaw. ³⁶Je' kib'ano jas ri käka'n ri patäninelab' ri keye'm u k'ulaxik ri ki patrón kätzelej loq pa jun k'ulanem, rech aretaq kulik, käch'aw chi' ri porta, chanim käkitor chuwäch. ³⁷Utz ke ri patäninelab' ri' ri keriqtaj na rumal ri ki patrón chi e k'aslik aretaq kätzelej loq. Qas tzij kinb'ij chiwe chi ri ki patrón keut'uyub'a' na chi' ri mesa, kusuk'umaj na rib' rech kuya ke ri ki wa, —kächa'. ³⁸Pune ta k'ä te' kul ri ki patrón pa nik'iaj aq'ab', pune sib'alaj aq'ab', we kärilo chi e k'aslik, utz ke ri patäninelab' ri', —xcha'. ³⁹Chich'ob'o b'a' wa' chi we ta jun ajchaq'el ja käretamaj jachike hora kopan ri elaq'om, käk'ask'at na ri', man kuya' tä ri' chi kokb'ex ri rachoch, —kächa'. ⁴⁰Chiwila b'a' chi ri ix, ix suk'umatal chik rumal chi kätzelej na loq ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq pa ri hora ri man kichomaj taj, —xcha ri Jesús chke.

Ri utzalaj patäninel ruk' ri patäninel ri man utz taj

⁴¹Te ri' xub'ij ri tat Pedro che: Qajaw, ça xtzijoj la wa' we k'utb'al ri' xaq xuwi chqe uj? ¿A mat chke konojel? —xcha che.

⁴²Xub'ij ri Qajaw Jesús: ¿Jachin lo ri jun utzalaj patäninel ri sib'alaj k'o u no'j? We patäninel ri' are käkoj na rumal ru patrón pa ki wi' ri nik'iaj patäninelab' chik rech kuya ri ki wa ronojel q'ij. ⁴³Utz re ri patäninel ri' ri käriqtajik chi tajin kub'an ru chak aretaq kopan ru patrón, —kächa'.

⁴⁴Are qas tzij ri kinb'ij chiwe chi ri patrón kuko'j na ri patäninel ri' pa ki

wi' konojel ri jastaq re. ⁴⁵Qachomaj b'a' jas kuk'ulmaj na we man utz tä kub'an ri patäninel ri', xane ri are' kuchomaj chi xa käb'eytaj ru patrón, kuchaplej k'u ri u b'anik k'äx chke ri nik'iaj ajchakib' chik xuquje' chke ri ajik'ab', xuquje' ne kuchaplej u b'anik nimaq'ij. Xa sib'alaj käwi'k, xuquje' käq'ab'arik. ⁴⁶Xaq te'talik k'ut kul ru patrón pa jun q'ij ri man kuchomaj tä ri' ri patäninel, pa jun hora ri man retam taj. Qas tzij chi sib'alaj käk'äjisax na u wäch ri patäninel ri' rumal chi man jikom tä ri ranima' chub'anik ronojel ri xtaqan wi ri rajaw, —kächa'.

⁴⁷Ri patäninel ri kuch'ob'o jas ru rayinik ru patrón, te k'u ri' man kujikib'a tä k'u rib', man käniman tä k'u che, are k'u wa' we winaq ri' sib'alaj käk'äjisax na u wäch. ⁴⁸Ri patäninel k'ut ri man kuch'ob' tä ru rayinik ru patrón, kub'an k'ut jachike ri taqal wi u k'äjisaxik u wäch, kätan na ri' ri k'äjisab'al u wäch ri käb'an na che. We jun winaq kuya rib' pa k'olib'al re eqle'n, nim wa' ri kätä' na che kumal ri nik'iaj winaq chik. We ri winaq ki jikib'am wi kanima' che jun winaq chik, k'ia k'u ri utzil käkita' che we winaq ri', —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kutzijoj ri ch'oj ri käpe cho ruwächulew rumal

⁴⁹Xinpe in rech kinya tijonik chke ri winaq ajuwächulew. We tijonik ri' are je' jas ru t'iqik q'aq' cho taq ri juyub'. Kwaj ta na chi ya tajin käk'at chi we q'aq' ri', —kächa chke. ⁵⁰K'o na jun nimalaj k'äx ri rajwaxik kinriqo. Kwaj ta na chi xb'antaj ta kan ri k'äx ri', xinto'taj ta k'u che, —kächa ri Jesús. ⁵¹¿A kichomaj ix chi in petinaq rech xa käk'oji utzil chkixol ri winaq ajuwächulew? ¡Man je' taj! Xane xinpe in chub'anik ch'oj. ⁵²Tzkämik ri' kächap na b'i u b'anik we ch'oj ri'. Job' winaq ri e k'o pa jun ja käkik'ulelaj na kib', ri oxib' chkij ri kieb', ri kieb' chik chkij ri oxib'. ⁵³Käb'antaj na ch'oj, jun tata' kuk'ulelaj na ru k'ojol, ru k'ojol k'ut kuk'ulelaj na ru tat, xuquje' ri chichu' kuk'ulelaj na ri ral ali, ri ali kuk'ulelaj na ru nan, xuquje' ne ri jun ali chik kuk'ulelaj na ri ralib' chichu', ri ralib' chichu' k'ut kuk'ulelaj na ri are', —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri q'ij junab' ri'

⁵⁴Xub'ij k'u ri Jesús chke ri k'ialaj winaq: We kiwil ri sutz' ri käpaqi loq, chanim kib'ij: Kraj käpe jäb', —kixcha'. Je' k'u käk'ulmatajik, —kächa'. ⁵⁵Aretaq käxuli ri kiäqiq', kib'ij: Käpe na ri saq'ij, —kixcha'. Je' käk'ulmatajik, —kächa'. ⁵⁶¡Ri alaq, xa kieb' wäch alaq! Kächob' alaq ri u wo ri kaj xuquje' ruwächulew. ¿Jas che man käch'ob' tä alaq jas u wäch wa' we q'ij junab' ri'? —xcha chke.

Rajwaxik chi jun winaq kärutzirisaj rib' ruk' ru k'ulel

⁵⁷¿Jas che man kächomaj tä alaq jas ri' ri qas jikom, jas ri' ri man qas jikom taj? ⁵⁸Aretaq ke' alaq cho ri q'atal tzij achi'l alaq ri k'ulel alaq,

tija' b'a' q'ij alaq che rutzirisaxik ib' alaq pa ri b'e, rech man kāk'am tā b'i alaq cho ri q'atal tzij. Are k'u ri q'atal tzij kājachow alaq pu q'ab' ri mayor. Ri mayor k'ut kāyo'w kan alaq pa che'. ⁵⁹Qas tzij ri kinb'ij chi man kel tā na alaq pa che' k'ā kätöj na alaq ri k'isb'al centavo re ri multa, —xcha ri Jesús chke.

Rajwaxik u k'exik ri ranima' jun rech man kāsach tā u wäch

13 ¹Pa ri q'ij ri' e k'o jujun winaq chila' ri xkitzijob'ej ri Jesús chkij ri winaq aj Galilea ri xeukāmisaj ri tat Pilato, xuyuj k'u ri ki kik'el ruk' ri ki kik'el ri awaj ri xekāmisax che ki sipaxik cho ri Dios. ²Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij chke: ¿A kächomaj alaq chi ri winaq aj Galilea xkiriq wa' we nimalaj k'äx ri' xa rumal chi más e ajmakib' na chkiwäch ri nik'iaj ki winaqil chik? ³Man je' ta wa', —kächä'. We ri alaq man kāk'ex tā ri anima' alaq, xuquje' ri chomanik alaq, kāsach na wäch alaq onojel alaq xuquje', —xcha chke. ⁴Xuquje' e k'o ri wajxaq lajuj winaq ri xekām pa Siloé rumal jun nimalaj ja ri xtzaq pa ki wi'. ¿A kächomaj alaq chi más e lawalo na we winaq ri' chkiwäch ri nik'iaj winaq chik ri e k'o pa Jerusalén? ⁵Man je' taj, —kächä'. We ri alaq man kāk'ex tā anima' alaq, xuquje' man kāk'ex tā chomanik alaq, kāsach na wäch alaq onojel alaq xuquje', —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kutzijoj ri k'utb'al chrij ri u che'al higos ri man kāvächin taj

⁶Ri Jesús xutzijoj xuquje' we k'utb'al ri' chuya'ik tijonik chke, xub'ij: Jun achi, k'o jun u che'al higos ruk', tiktal k'ut pa ru tikb'al uvas. Xe' k'u ri achi chutzukuxik ri u wäch ri che' ri', man k'o tā k'u xuriquo. ⁷Xub'ij che ri chajil tikb'al uvas: “Chawilampe' chi xke' oxib' junab' kinpe chutzukuxik u wäch ri che' ri', man k'o tā k'u kinriqo,” —xcha', —kächä ri Jesús. “Chat'oyo b'a'. Xaq k'u loq' kāk'o'ji waral pa ri wulew,” —kächä'. ⁸Xch'aw chi ri chajinel, xub'ij che: “Tat, ya la kanoq xaq xuwi che we junab' chik ri'. Kink'ot na rij, kinmesaj na. ⁹We ne kāvächin ne pa we jun junab' chik ri', utz u b'anom. We k'u man kāvächin taj, kätat'oy na apanoq,” —xcha che ru patrón, —xcha ri Jesús chke.

Ri u kunaxik jun ixoq ru q'usum rib' pa ri q'ij re uxlanem

¹⁰Pa jun q'ij re uxlanem ri Jesús tajin kuya tijonik pa jun chke ri rachoch Dios. ¹¹K'o k'u jun chichu' chila' ri wajxaq lajuj junab' yawab' rumal jun itzelalaj espíritu. U q'usum rib' káb'linik, man kākowin tā chik chujikomisaxik rib'. ¹²Aretaq ri Jesús xrilo, xusik'ij ri chichu', xub'ij che: Nan, kunam chi la che ri yab'il la, —xcha che.

¹³Xuya ru q'ab' puwi' ri chichu'. Chanim k'ut xkownik xujikomisaj rib'. Xunimarisaj k'u u q'ij ri Dios. ¹⁴Ri ki nimal ri winaq pa ri rachoch Dios sib'alaj xpe royowal rumal chi ri Jesús xub'an kunanik pa ri q'ij

re uxlanem. Xub'ij ri achi chke ri winaq: Xaq xuwi waqib' q'ij rajwaxik kixchakunik. Chixpet pa taq we q'ij ri' rech kixkunaxik, mixpe k'u pa ri q'ij re uxlanem, —xcha chke.

¹⁵Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij che: iRi alaq xaq kieb' wäch alaq! Chjujunal alaq käk'ir alaq ri wakäx, ri burro pa ri recha'b'al pa ri q'ij re uxlanem, käk'am k'u b'i alaq rech kutija u joron. ¹⁶Wa' we ixoq ri', rachalaxik ri qa mam Abraham, yututal k'u rumal ri Satanás wajxaq laju junab'. ¿A mat rajwaxik u kirik wa' che we yab'il ri' pa ri q'ij re uxlanem? —xcha che. iJe', je ri'!

¹⁷Aretaq ri Jesús xub'ij wa', konojel ri kek'ulelanik xek'ixik. Are k'u konojel ri nik'iaj winaq chik sib'alaj xekikotik kumal taq ri kajmab'al ri tajin kub'an ri Jesús. Sib'alaj nim xekilo ri xub'an ri Jesús.

Ri Jesús kuya tijonik chrij jun ija' re mostaza

¹⁸Xub'ij k'u ri Jesús: ¿Jas ruk' junam wi ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq? ¿Jas ta ruk' kinjunamaj wi wa'? —kächa'. ¹⁹Are je' jas jun ija' re mostaza. Jun winaq kuk'am b'i ri ija' ri', kutik pa rulew. Käk'iyik, kub'an nim je' jas kub'an jun che' käk'iyik. Ri chikop ajuwokaj kaka'n ri ki sok pa taq ri u q'ab' ri che' ri', —xcha chke.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri ch'am

²⁰Xub'ij ri Jesús xuquje': ¿Jas ta ruk' kinjunamaj wi ru taqanik ri Dios? —kächa'. ²¹Are je' jas ri ch'am ri kuya jun chichu' ruk' oxib' pajb'al k'äj re kaxlan wa, rech käch'amir ronojel ri q'or, —xcha chke.

Qatij b'a' qa chuq'ab' rech kujok b'i pa ri uchija ri latz' u wäch

²²B'enam re ri Jesús pa Jerusalén, xeusolij kan ronojel tinimit, ri nimaq xuquje' ri ch'utiq, xuya k'u tijonik chila'. ²³K'o k'u jun ri xuta' che ri Jesús: Tat, ¿a xa e kieb' oxib' ri' ri winaq ri käkiriq ri u tob'anik ri Dios? —xcha che.

Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij chke ri winaq: ²⁴Kätij chuq'ab' alaq rech kok alaq pa ri uchija ri sib'alaj latz' u wäch. Je' kinb'ij chi e k'ia ri käk'itij na ki q'ij rech keb'okik, man kekowin tä k'ut, —xcha chke. ²⁵Te k'u ri', aretaq ri ajchaq'el ja u tz'apim ri porta, ri alaq ri xaq tak'atoj alaq cho ri ja, käch'aw na alaq chuchi' ri ja, káb'ij na alaq: “Qajaw, Qajaw, toro la ri porta chqawäch,” —kächa na alaq che. Käch'aw k'u na loq ri ajchaq'el ja, kub'ij na: “Ri in man kinch'ob' tä wäch alaq, xuquje' man wetam taj jawije' kel wi alaq,” —kächa ri'. ²⁶Kächaplej k'u na alaq käch'aw alaq, káb'ij alaq che: “Uj woqinaq ya' uk' la, xuquje' ri lal yo'm la tijonik pa taq ri b'e re ri qa tinimit,” —kächa na alaq. ²⁷Kub'ij na ri ajchaq'el ja: “Xinb'ij chech alaq chi ri in man wetam taj jawije' ri kel wi alaq chi'. Chel b'i alaq, alaq b'anal taq etzelal,” —kächa na ri are'. ²⁸Are chi' k'ut káb'an wi

na alaq ri oq'ej, xuquje' ri quch'uch'em wareyaj rumal ri k'äx aretaq kil alaq chi ri qa mam Abraham, ri qa mam Isaac, ri qa mam Jacob, xuquje' konojel ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios e k'o chila' jawije' ri Dios këtaqan wi. Ri alaq k'ut, man k'o tä alaq kuk' rumal chi esam chi alaq apanoq. ²⁹Keopan k'u na winaq ajrelb'al q'ij, aj u qajb'al q'ij, xuquje' winaq aj u wikiäq'ab' ri relb'al q'ij, aj u mox relb'al q'ij, ket'uyi na chi' ri mesa che wi'm jawije' këtaqan wi ri Dios, —kächa'. ³⁰Jujun k'u chke ri winaq ri man nim tä keil wi kämik sib'alaj nim keil wi na pa ri q'ij ri'. Are k'u jujun chke ri winaq ri sib'alaj nim keil wi kämik, man nim tä chi na keil wi pa ri q'ij ri', —xcha ri Jesús.

Ri Jesús këroq'ej ki wäch ri winaq re ri tinimit Jerusalén

³¹Pa ri q'ij ri' xeopan nik'iaj tata'ib' fariseos ruk' ri Jesús, xkib'ij che: iChel b'i la waral! iChanej la! Are ri q'atal tzij Herodes kraj kukämisaj la, —xecha che.

³²Xub'ij k'u ri Jesús chke: Jeb'ij alaq che we sub'anel Herodes chi kämik xuquje' chuweq kinwesaj na itzel taq espíritus, xuquje' kinkunanik. K'ä te' pa ri urox q'ij kinto'taj na che ri nu chak, —kächa', —kächa alaq che. ³³Rajwaxik k'ut chi kämik, chuweq, käb'ij kinb'an na u b'anik ri nu chak, —kächa'. ¿A kuya lo këkämisax jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios pa jun tinimit chik, mat pa Jerusalén? Man je' taj, —xcha ri Jesús chke.

³⁴iAy, winaq aj Jerusalén! Are këkämisaj alaq ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, keb'an alaq che ab'aj ri ketaq b'i uk' alaq. iK'ia mul nu rayim ri mulixik alaq jas kub'an jun ati't äk' kumulij ri alaj taq ral chuxe' ru xik', man kaj tä k'u alaq! —kächa'. ³⁵Tampe alaq, këkanaj na kan ri achoch alaq, këwonob'ax k'u na kanoq. Man kinil tä chi na alaq k'ä kopan na ri q'ij ri käb'ij alaq: “Nim b'a' ru q'ij ri Jun ri u taqom loq ri Qajaw Dios,” —kächa na alaq, —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kukunaj jun achi ri k'o sipoj che

14 ¹Pa jun q'ij re uxlanem xe' ri Jesús cho rachoch jun chke ri ki nimal ri winaq, jun tata' fariseo. Jela' xe' wi che wi'm, tajin k'u kaluchi'x kumal ri nik'iaj tata'ib' fariseos. ²Jun achi k'ut ri k'o sipoj che k'o chila' chuwäch ri Jesús. ³Xch'aw ri Jesús, xeuch'ab'ej ri tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri fariseos, xub'ij: ¿A taqal u b'anik kunanik pa jun q'ij re uxlanem? We ne man taqal taj, —xcha chke.

⁴Man xech'aw tä k'u ri e are!. Ri Jesús xuk'am b'i ri yawab' ruk', xukunaj, xutaq b'ik. ⁵Xub'ij k'u chke ri tata'ib': We k'o ri burro alaq, ri wakäx alaq, ri këtzäq b'i pa jun k'ua' pa ri q'ij re uxlanem, ¿a mat kesaj alaq wa' chanim? —xcha chke. iJe', je ri'!

⁶Man xkiriq tä k'ut jas xkib'ij che.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ru b'anik nimal

⁷Xril ri Jesús jas xka'n ri winaq ri e ula'm, chi ri e are' xkicha' ri t'uyulib'al kech ri nimaq ki b'anik chi' ri mesa. Xukoj jun k'utb'al chuyi'k tijonik chke, xub'ij; ⁸We käsik'ix alaq che jun k'ulanem, mät'uyi wi alaq pa taq ri t'uyulib'al kech ri nimaq ki b'anik. We ne käpe na jun winaq ri nim na u q'ij chuwäch alaq ri xuquje' ula'm rumal ri achi. ⁹Kraj käpe ri tata' ri xerulaj alaq ri xuquje' xrulaj ri jun winaq chik, kub'ij che alaq: “Ya la ri t'uyulib'al la che we achi ri!” —kächa na. Ri alaq k'ut, pune sib'alaj käk'ix alaq, käk'ax na alaq ri' pa ri t'uyulib'al ri man qas tä nim u b'anik, —kächa ri Jesús chke. ¹⁰Xane aretaq kula'x alaq, tzukuj alaq ri t'uyulib'al ri man qas tä nim u b'anik, t'uyul alaq chila', rech we käpe ri tata' ri xerulaj alaq, kub'ij ta na ri' che alaq: “Wachi'l, k'o jun t'uyulib'al ja le' ri utz na che la,” —kächa na ri'. Qas känimarisax na q'ij alaq chkiwäch konojel ri e k'o uk' alaq chi' ri mesa. ¹¹Ronojel winaq ri kunimarisaj rib', kâqasax na u q'ij ri are'. Ri winaq ri man kunimarisaj tä rib', are k'u wa' känimarisax na u q'ij, —xcha chke.

¹²Xub'ij k'u ri Jesús che ri tata' ri xula'nik: Aretaq käb'an la jun ula'nem, we ne jun nimaq'ij, me'ulaj la xaq xuwi ri achi'l la, man xaq xuwi tä ri achalal la, o ri k'ul taq ja la ri e q'inomab'. We je ri' kraj ne je' kâka'n na wa' che la xuquje' chutojik u k'exel ri xb'an la chke. ¹³Xane aretaq käb'an la jun ula'nem, che'ulaj la ri winaq meb'a'ib', ri winaq kutuqaq keb'inik, ri ch'okojib' xuquje' ri man keka'y taj. ¹⁴Utz k'u na ri e la rumal chi man kekowin tä ri e are' chutojik u k'exel wa' che la. Käyi' k'u na u k'exel che la pa ri q'ij re ri ki k'astajik ri winaq ri jikom kanima' chkixol ri käminaqib', —xcha ri Jesús che.

Ri Jesús kuya jun k'utb'al chrij jun nimalaj wi'm

¹⁵Xuta k'u wa' jun chke ri e t'uyul ruk' ri Jesús chi' ri mesa, xub'ij che: Utz re ri kok na che wi'm chila' jawije' ri këtaqan wi ri Dios, —xcha che.

¹⁶Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij che: Jumul ri' jun achi xub'an jun nimalaj ula'nem. E k'ia k'u ri xeusik'ij. ¹⁷Pa ri hora re ri wi'm ri achi xutaq b'ik jun patänil re chub'ixik chke ri e sik'im: “Sal'j alaq, ya xutzir ronojel,” —xcha chke. ¹⁸Junam k'ut xkichaplej resaxik kib' konojel. Xub'ij ri nab'e winaq che ri patäninel: “Nu loq'om ch'âqap wulew,” —kächa'. “Rajwaxik chi kine' che rilik. Chab'ij che ri a patrón chi chub'ana toq'ob' chwe, chusacha nu mak, man kine' taj,” —xcha'. ¹⁹Xub'ij jun winaq chik: “Nu loq'om job' k'ulaj wakäx, kinwil na jas kâka'no kechakunik,” —kächa'. “Chub'ana toq'ob' chwe, chusacha nu mak, man kine' taj,” —kächa ri'. ²⁰Xub'ij ri jun winaq chik: “Man kuya' taj kine'k rumal chi k'ä te' xink'uli'k,” —kächa'. ²¹Xtzelej b'i ri patäninel, xutzijoj ronojel wa' che ri u patrón. Xpe royowal ri u patrón, xub'ij k'u che ri patänil re: “Jat chanim pa taq ri b'e, pa taq ri k'ayib'al re ri tinimit,

cheatzukuj ri winaq meb'a'ib', ri winaq kutukaq, ri man kekowin taj keka'yik, xuquje' ri ch'okojib', cheak'ama k'u loq," —kächa che. ²²Te k'u ri' xub'ij ri patäninel che ri u patrón: "Xb'antaj kanoq ri xtaqan wi la. K'o k'u na k'olib'al chke nik'iaj," —kächa che. ²³Xub'ij k'u ri patrón che ru patäninel: "Jat naj pa taq ri b'e, pa taq ri juyub', chakojo a chuq'ab' rech kepe ri winaq, känoj k'u na ri wachoch. ²⁴Kinb'ij chiwe ix ri ya ix k'o chik chi man k'o tä jun chke ri xewula'j nab'e ri kutij na jub'iq' re ri nu wi'm ri xinb'ano," —xcha chke.

K'o k'äx ri kuriq jun winaq we ke' ruk' ri Cristo

²⁵E k'ia winaq k'ut e b'enaq ruk' ri Jesús. Xutzolq'omij rib' kuk', xub'ij chke: ²⁶We k'o jun ri qas kraj käk'o'ji wuk' in, nim k'u na keril ru tat u nan chnuwäch in, xuquje' ri rixoqil, ri ralk'ual, ri ratz, ru chaq', we k'u ne ri ranab', man kuya' taj kok che tijoxel we, —kächa'. Xuquje' ne we nim na käril ru k'aslemal chb'il rib' chnuwäch in, man kuya' tä ri' kok che tijoxel we, —kächa ri Jesús. ²⁷Ri winaq ri man kutelej tä ru cruz, te ri' käpe wuk' in, man kuya' taj kok che tijoxel we, —xcha chke.

²⁸¿A k'o jun chiwe ri kraj kuyak jun nimalaj ja, ri mat nab'e kät'uyi na chub'anik raqan, kärajilaj ru rajil joropa' ri k'olik che rilik we kub'an ri puaq chuk'isik u b'anik ri ja? —kächa'. ²⁹Je ri' kub'ano rech aretaq kojom chik ri tak'alib'al re ri ja, käkowin k'u ri' chuk'isik ri xuchaplej. We ta mat je ri' konojel ri winaq ri keilowik käkichap na u tze'xik u wäch, ³⁰kraj ne käkib'ij: "We achi ri' xuchaplej u yakik jun nim ja, man xkowin tä k'ut chub'anik ronojel," —kecha ne. ³¹We k'u ne k'o jun nim taqanel ri ke' che ch'oj chrij ri nim taqanel re jun tinimit chik, ¿a mat nab'e kuta' u no'j che retamaxik we kub'an na ri u soldados? Kraj k'o xa lajuj mil u soldados. Ri jun nim taqanel chik kraj e k'o juwinaq mil u soldados. Ri tata' ri k'o xa lajuj mil u soldados kuchomaj na we kekowin ri e are' che ki ch'akik ri juwinaq mil soldados ri kepe na chrij. ³²We ne man käkowin tä che, aretaq k'ä naj e k'o wi ru k'ulel che, keutaq b'i ru taqo'n chutz'onoxik chi kutzir ruk', —kächa'. ³³Je k'u ri' apachin chiwe ix ri man kuya' tä kan ronojel ri rech are', man kuya' tä ri' kok che tijoxel we, —xcha ri Jesús chke.

Man k'o tä chi u patän ri atz'am we käsach u tzayil

³⁴Utz ri atz'am. Are k'u we man k'o chik ru tzayil ri atz'am, ¿jas lo ruk' kätzayix wi ri rikil? —kächa'. ³⁵Man k'o tä chi u patän. Man utz tä che ri ulew, man utz tä k'u chumesaxik. Ri winaq xa käkesaj na b'i pa mes, —kächa'. Apachin ri kujikib'a ranima' che nu tatab'exik, chutatab'ej, —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kukoj che k'utb'al jun chij ri xtzaqik

15 ¹Xenaqajin k'u konojel ri toq'il taq alka'bal xuquje' ri nik'iaj ajmakib' ruk' ri Jesús chutatab'exik. ²Xewixwit k'u ri tata'ib'

fariseos xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab', xkib'ij: We achi ri' keuk'ulaj ri ajmakib', käwi' k'u kuk', —xecha'.

³Ri Jesús xukoj we k'utb'al ri' chuya'ik tijonik chke, xub'ij: ⁴We k'o jun chech alaq ri k'o jun ciento ru chij, kätzaq k'u jun chke, keuya na kan ri jumuch' b'elej lajuj pa taq ri juyub', ke' k'u chutzukuxik ri xtzaq kanoq k'ä kuriqa na wa', —kächa'. ⁵Aretaq kuriqo, kuya na loq chrij u wi', käkikotik. ⁶Aretaq kopan chik cho ja, keusik'ij na ri rachi'l xuquje' ru k'ul taq ja, kub'ij chke: “Chixkikot wuk', rumal chi xinriq ri nu chij ri xtzaq na kanoq,” —kächa na chke. ⁷Je k'u ri' kinb'ij chiwe chi k'o na kikotemal chikaj rumal jun ajmak ri kuk'ex ranima', kuk'ex k'u u chomanik, chkiwäch ri jumuch' b'elej lajuj ri man kajwataj tä u k'exik kanima', —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kutzijoj ri puaq ri xtzaqik

⁸We k'o jun ixoq ri e k'o lajuj quetzales ruk', kätzaq k'u jun quetzal, ri ixoq kutzij na jun u candela, kumes na ri upaja, kärilij na u tzukuxik k'ä kuriq na ri puaq. ⁹Aretaq kuriqo, keuch'ab'ej na ri rach taq ixoqib' xuquje' ri u k'ul taq ja, kub'ij chke: “Chixkikot wuk', rumal chi xinriq ri nu puaq ri xtzaqik,” —kächa na chke. ¹⁰Je k'u ri' kinb'ij chiwe chi kekikot na ri ángeles re ri Dios aretaq jun ajmak kuk'ex ranima', kuk'ex k'u u chomanik, —xcha ri Jesús chke.

Kätzaq ru k'ojol jun tata'

¹¹Ri Jesús xuquje' xutzijoj wa' chke: Jun achi e k'o kieb' u k'ojol. ¹²Ri ch'ut u k'ojol xub'ij che ru tat: “Tat, ya la ri kinwechb'ej in re ri q'inomal la,” —xcha che. Ri ki tat k'ut xujach ri jastaq re chkiwäch ri kieb' u k'ojol. ¹³Xke' kieb' oxib' q'ij, ri ch'ut u k'ojol xumulij b'i konojel ri jastaq re, xe' naj pa jun tinimit chik. Chila' k'ut xaq xusachila wi il ri k'o ruk', xtzaq pa mak, man utz tä chik ru k'aslemal. ¹⁴Aretaq ronojel u sachom chik, xpe jun nimalaj wi'jal pa ri tinimit ri'. Xuriq k'äx ri ala, sib'alaj xnumik. ¹⁵Xe'k, xutzukuj u chak ruk' jun chke ri winaq re ri tinimit ri'. Xyi' k'u u chak. Xtaq b'i ri ala rumal ri achi che ki yuq'uxik ri aq pa ri juyub'. ¹⁶Sib'alaj xurayij u tijik re ri rij taq pru't ri käkitiq ri aq. Man k'o tä k'u jun winaq ri k'o jas kuya che. ¹⁷Xul k'u ri ala pa saq, xub'ij: “E k'o k'ia ri ajchakib' cho rachoch ri nu tat ri sib'alaj k'o ri ki wa. Ri in k'ut kinkäm waral rumal ri wi'jal. ¹⁸Kinwalijik, kine' na ruk' ri nu tat, kinb'ij na che: Tat, ri in, in makuninaq chuwäch ri Dios, xuquje' chuwäch la, tat. ¹⁹Ri in, man ya'tal tä chwe chi käb'an chi na la k'ojol la chwe. B'ana b'a' la chi kinok che jun ajchak la,” —kincha na che, —kächa'. ²⁰Xwalijik, xe' k'u ruk' ru tat.

Tajin käb'inik, naqaj chik k'o wi che ri rachoch. Ru tat xril apan chinaj. Xel ranima' ru tat che. Xutik anim, xe'k, xuq'aluj ri ala, xuquje'

xutz'umaj. ²¹Xub'ij k'u ru k'ojol che: “Tat, ri in, in makuninaq chuwäch ri Dios, xuquje' chuwäch la, tat. Man ya'tal tä chik chwe in chi käb'an la k'ojol la chwe,” —xcha che ru tat. ²²Xub'ij k'u ru tat chke taq ri patänil re: “Chiwesaxtaj loq ri atz'iaq ri más utz na, chikojo che, chikojo xuquje' jun mulq'ab' che ru q'ab', xuquje' xajäb' chke ri raqan. ²³Jik'ama loq xuquje' ri alaj ama' wakäx ri sib'alaj chom, chipila b'a',” —xcha chke. “iChujwoq, qab'ana nimaq'ij! ²⁴Rumal chi we nu k'ojol ri' je' ta ne chi xkämik, xk'astaj k'u loq jumul chik. Xtzaq na, xriqtaj k'ut,” —xcha ri tata' chke. Xkichaplej k'u kikotem.

²⁵Ri u k'ojol nab'eal ri tata' b'enaq pa juyub'. Tzelejtem re cho ja, xnaqajin k'u che ri rachoch, xuta ri q'ojom xuquje' ri xojowem. ²⁶Xusik'ij k'u jun patänil re ru tat, xuta' che: “¿Jas wa' ri kinto?” —xcha che. ²⁷Xub'ij k'u ri patäninel che: “Ulinaq ri chaq' la. Ri tat la xtaqan k'u chupilik ri alaj ama' wakäx ri sib'alaj chom, rumal chi ulinaq ri ala utz u wäch,” —xcha che. ²⁸Te k'u ri' sib'alaj xpe royowal ri nab'eal, man xraj taj kok b'ik pa ri ja. Xel k'u loq ru tat chub'ochi'xik. ²⁹Ri nab'eal xch'awik, xub'ij che ru tat: “Qas k'ia junab' in patäninaq che la. Ronojel q'ij nu nimam jas ri käb'ij la chwe. Man k'o tä k'u jumul ri yo'm la xa ta ne jun alaj k'isik' chwe in rech kinb'an nimaq'ij kuk' ri wachi'l,” —kächa'. ³⁰“Aretaq xul we k'ojol la ri', ri xusachila ri jastaq e la kuk' ixoqib' re b'e, xkämisaj la ri alaj ama' wakäx ri sib'alaj chom chub'anik nimaq'ij che,” —xcha che ru tat. ³¹Xub'ij k'u ru tat che: “Nu k'ojol, ri at ronojel q'ij at k'o wuk' in, konojel k'u ri jastaq we xuquje' awech at wa'. ³²Rajwaxik u b'anik nimaq'ij, xuquje' kujkikotik rumal chi we a chaq' ri' je' ta ne käminaq chik, xk'astaj k'u loq jumul chik. Xtzaq na wa', xriqtaj k'ut,” —xcha che ru k'ojol, —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kutzijoj ri tata' mayordomo ri man utz taj

16 ¹Xuquje' xutzijoj wa' ri Jesús chke ru tijoxelab': K'o jun q'inom achi, ri k'o jun u mayordomo. Xb'ix k'u che ri q'inom chi ri u mayordomo tajin keuk'is b'i ri jastaq re. ²Ri q'inom achi xusik'ij ri tata' mayordomo, xub'ij che: “¿Jas wa' ri nu tom chawij? Chab'ana kuenta che ri a patäninik chnuwäch. Man kuya' tä chi k'ut katk'o'ji wuk' che ri nu mayordomo,” —xcha ri tata' che. ³Xuchomaj k'u ri mayordomo pa ranima', xub'ij: “¿Jas ta k'u ne kinb'ano?” —kächa'. “Man kraj tä chi ri nu patrón chi kinchakun na ruk'. Man k'o tä k'u nu chuq'ab' chub'anik taji'n. Kink'ix k'ut che ri molonik,” —kächa'. ⁴“Kinchomaj na ri kinb'ano rech kinkik'ulaj na ri winaq pa taq kachoch aretaq kesax ri nu chak chwe,” —xcha'. ⁵Ri mayordomo xeusik'ij ri rajk'asib' ri rajaw chkijujunal. Xub'ij che ri nab'e ajk'as: “¿Joropa' ri k'as la ruk' ri nu patrón?” —xcha che. ⁶Xub'ij ri ajk'as che: “Are jun ciento toneles aceite nu k'as,” —xcha'. Xub'ij k'u ri mayordomo che: “Waral k'o wi ru wujil ri k'as la. T'uyul

b'a la chanim ri', tz'ib'aj la nik'iaj ciento,” —xcha che. ⁷Te ri' xub'ij ri mayordomo che jun ajk'as chik: “Ri lal, ¿joropa ri' ri k'as la?” —xcha che. Xch'aw ri ajk'as, xub'ij che: “Wajxaqib' quintaes triko ri nu k'as,” —xcha'. Xub'ij ri mayordomo che: “Waral k'o wi ru wujil ri k'as la. Tz'ib'aj la waqib' ruk' ri nik'iaj,” —xcha che. ⁸Ri u patrón ri mayordomo xub'ij chi sib'alaj k'o u no'j ri mayordomo ri man utz taj rumal chi xna'w chub'anik ronojel wa'. Are k'u ri winaq ajuwächulew, ri man e kojonelab' taj, k'o na ketam chkij taq wa' we jastaq ri' chkiwäch ri kojonelab' ri k'o ri u saqil re ru Loq' Pixab' ri Dios pa kanima', —xcha ri Jesús.

⁹Kinb'ij in chiwe: Chikojo b'a' ri i rajil ri ajuwächulew rech e k'o na iwachi'l. Aretaq kák'is ri i rajil, kixk'ulax pa taq jeqilib'al ri man kek'istaj tä ri', —xcha'.

¹⁰Apachin jun winaq ri jikom ranima' chub'anik ri man nim tä u b'anik, xuquje' are jikom ranima' chub'anik ri nim na u b'anik. Apachin ri man jikom tä ranima' chub'anik ri man nim tä u b'anik, man jikom tä k'u ri' chub'anik ri nim u b'anik, —kächa'. ¹¹We ri ix man jikom tä iwanima' ix chukojik ri q'inomal ajuwächulew, ¿jachin ta lo ri käyo'w ri gas q'inomal ajchikaj chiwe? Man k'o taj, —kächa'. ¹²We ri ix man jikom tä iwanima' ix chrij ri rech jun winaq chik, ¿jachin ta lo käyo'w chiwe ri gas iwe ix? Man k'o taj, —xcha'.

¹³Xub'ij xuquje': Man k'o tä jun patäninel ri käkowin che ki patänixik kieb' u patrón, —kächa'. Käretzelaj na u wäch ri jun, loq' k'u na käril na ri' ri jun chik. Utz kub'an na che ri jun u patrón, man nim tä k'u käril wi ri jun chik, —kächa'. Man kixkowin taj kipatänij ri Dios we b'enaq iwanima' ruk' ri puaq, —xcha ri Jesús.

¹⁴Xkita k'u ronojel wa' ri tata'ib' fariseos ri sib'alaj loq' käkil wi ri ki rajil. Xketze'j k'u u wäch ri Jesús. ¹⁵Xub'ij k'u ri Jesús chke: Ri alaq käq'alajisaj ib' alaq chkiwäch ri winaq chi jikom anima' alaq. Are k'u ri Dios retam jas k'o pa anima' alaq, —kächa'. Ri sib'alaj nim kil wi kumal ri winaq, are xab'ib'al wa' cho ri Dios, —xcha chke.

Waral kätzijox wi ri ojer Pixab' xuquje' ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq

¹⁶Xub'ij xuquje': Taqal chke ri winaq chi keniman che ri ojer Pixab' rech ri qa mam Moisés xuquje' chke ri ki tijonik ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios k'ä mäja' xul ri tat Juan Qasal Ja'. Kämik k'ut ri xul ri tat Juan, xchaplex u tzijoxik ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chrij ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq. Konojel ri winaq tajin käkítij ki chuq'ab' rech keb'okik.

¹⁷Man k'äx tä ru sachik ki wäch ri kajulew chuwäch ri u sachik jun tzij re ru Loq' Pixab' ri Dios rumal chi tzrajwaxik wi chi káb'antaj na ronojel ri kub'ij ru Loq' Pixab' ri Dios, —xcha ri Jesús.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri tasow ib'

¹⁸Ronojel achi ri kujach b'i ri rixoqil, kuk'ama chi na jun ixoq chik, kub'an ri nimalaj mak ri äwas u b'anik cho ri Dios xuquje' chrij ri rixoqil. Xuquje' ri achi ri kuk'am jun ixoq ri jachom b'ik rumal ri rachajil kub'an ri' ri nimalaj mak ri äwas u b'anik cho ri Dios xuquje' chrij ri nab'e rixoqil, —xcha ri Jesús.

**Waral käqil wi ri xub'an jun achi ri sib'alaj
q'inom che ri tat Lázaro ri meb'a'**

¹⁹Xk'oji jun achi ri sib'alaj q'inom, ri kukoj je'lalaj taq atz'iaq ri sib'alaj paqalik. Ronojel q'ij k'ut xub'an k'ok'alaj taq wi'm ri sib'alaj nimaq, —kächa'. ²⁰K'o k'u jun winaq meb'a', tat Lázaro u b'i, q'oyol chuchi' ri rachoch ri q'inom. K'o k'u k'ia ri itzel taq ch'a'k che. ²¹Ri meb'a' kurayij u tijik ri ch'äqataq wa ri ketzaq chuxe' ru mesa ri q'inom. Kenaqajin k'u ri tz'i' ruk' ri tat Lázaro, kekiriq' ri u ch'a'k, —kächa'. ²²Xkäm k'u ri meb'a' tata'. Ri ängeles xkik'am b'ik, xkiya kan ruk' ri qa mam Abraham. Xkäm xuquje' ri q'inom achi, xmuq k'ut, —kächa'. ²³K'o k'u ri q'inom pa ri k'olib'al ri keb'e' wi ri kanima' ri winaq aretaq kekämik. Sib'alaj k'äx tajin kuriqo. Xka'y apanoq, xril ri qa mam Abraham chinaj, xuquje' chi ri tat Lázaro k'o ruk'. ²⁴Ko xch'awik, xusik'ij, xub'ij: “Tat Abraham,” —kächa'. “Toq'ob'isaj la nu wäch, taqa la loq ri tat Lázaro, kurub' k'u u q'ab' pa joron rech käpetik, kuya jub'iq' chwe rech kinjororik. Xa kinel ch'uj pa we q'aq' ri,” —xcha'. ²⁵Xub'ij k'u ri qa mam Abraham: “Tat, chna'taj chawe chi xariq ri utzalaj taq jastaq at pa ri a k'aslemal cho ruwächulew. Are k'u ri tat Lázaro, man k'o tä utzil xuriqo. Kämik k'ut are ku'b'isam ranima' wuk' in waral, ri at k'ut, at k'o pa k'äxk'ol,” —kächa' che. ²⁶“Kojom k'u jun nimalaj siwan chqaxol rech ri kākaj keq'ax b'i awuk' man kekowin tä che. Ri ajchila' k'ut ri e k'o awuk', man kekowin taj keq'ax loq quk',” —xcha' che. ²⁷Xub'ij ri q'inom tata' che ri tat Abraham: “Kinb'ochi'n b'a' che la, tat Abraham, chi kätaj la b'ik ri tat Lázaro cho rachoch ri nu tat. ²⁸E k'o job' ri wachalal chila’,” —kächa'. “Kwaj chi ri tat Lázaro kutzijoj wa' we k'äxk'ol ri' chke rech man kepe tä waral ri sib'alaj kākiriq wi k'äx,” —xcha' che. ²⁹Xub'ij k'u ri qa mam Abraham: “K'o ri tz'ib'am kan rumal ri qa mam Moisés, xuquje' ri tz'ib'am kumal ri ojer taq q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios. K'o ke ri wuj ri'. Chkitijoj kib' chkiq’,” —xcha' che. ³⁰Xub'ij k'u ri q'inom: “iQas tzij, tat Abraham! Man kekojon tä k'u chke. We ta k'u k'o jun käminaq ri kāk'astajik, ri ke' kuk', kākik'ex na ri' ri kanima', kākik'ex ri ki chomanik,” —xcha'. ³¹Xub'ij ri mam Abraham che: “We man kākiniqaj tä ri qa mam Moisés xuquje' ri ojer taq q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, man kekojon tä na ri' pune che jun winaq ri kāk'astaj b'i chkixol

ri käminaqib',” —xcha ri qa mam Abraham che, —xcha ri Jesús chke ri tata'ib' fariseos.

RI Jesús kub'ij chi käqachajij qib' rech man kujtzaq tä pa mak

17 ¹Xub'ij ri Jesús chke ru tijoxelab': Tzk'o wi jachike ri kub'ano chi jun winaq chik kuriq ri b'e ri man utz taj, kätaqchi'x k'u che mak. iK'äx re ri winaq ri' ri rumal rech käb'antaj wa'! —kächa'. ²Are utz na we ta käxim jun ka' re molino chuqul ri winaq ri', käk'iäq ta k'u b'i pa ri mar, iutz k'u na ri' chuwäch ru b'anik chi jun chke we alaj taq ch'utiq ri' kuriq ri b'e ri man utz taj! ³Chiwila b'a' iwib', —xcha chke.

Xub'ij k'ut: We kämakun ri awachalal, kub'an jun k'äx chawe, chapixb'aj wa'. We kuk'ex ranima', kuk'ex k'u u chomanik, chasacha ru mak, —kächa'. ⁴We kämakun chawij wuqub' mul pa jun q'ij, kätzelej k'u awuk', kub'ij: “Man kinb'an tä chik,” —kächa'. Rajwaxik k'ut chi ri at kasach ru mak, —xcha ri Jesús chke.

WARAL KÄQIL WI RI KÄKOWIN JUN WINAQ CHUB'ANIK WE QAS TZIJ KÄKOJONIK

⁵Xkib'ij ri apóstoles che ri Qajaw Jesús: B'ana b'a' la chqe chi sib'alaj kujkojon na, —xecha che.

⁶Xub'ij ri Qajaw Jesús chke: We ta kixkojonik xa ta ne jub'iq' je' jas ru nimal jun alaj ija' re mostaza, kuya' kib'ij na ri' che we che' sicómoro ri': “Chab'oqo' awib', chatika awib' pa ri mar,” —kixcha che. Käniman k'u na wa' we che' ri' chiwe, —xcha chke.

WARAL KÄQIL WI RI KI B'ANIK RI KEPATÄNINIK

⁷We k'o jun chiwe ri k'o jun patänil re ri kub'an taji'n, we ne ke' pa yuq', aretaq k'ut kätzelej loq iwuk' cho ja, ¿jas kib'ano? ¿A k'o lo jun chiwe ri kub'ij na che ri ajchak: “Tasa'j chanim, chatt'uyul chi' ri mesa, chatwoq?” —kixcha che, —kächa ri Jesús. ⁸Man je' taj. Xane kib'ij ri' che ri patäninel: “Chab'ana ri kintijo. Chasuk'umaj awib', chaya ri nu wa rech kinwi'k. Te ri' kuya' katwi' at,” —kixcha che, —kächa'. ⁹¿A k'o maltioxinik ri' che ri patäninel rumal chi xub'an ri xtaq wi? Man k'o taj, —kächa'. ¹⁰Je ri' ri ix xuquje', aretaq i b'anom chik ronojel ri ix taqom wi, chib'ij na chb'il iwib': “Ri uj, uj patäninelab' ri man k'o tä qa patän, rumal chi xqa'n xaq xuwi ri' ri tzrajwaxik u b'anik,” —kixcha na, —xcha ri Jesús.

LAJUJ ACHIJAB' RI K'O ITZEL CH'A'K CHKIJ KEKUNAX RUMAL RI Jesús

¹¹B'enaq k'u ri Jesús pa Jerusalén, ok'owem kub'an chkixol ri Galilea ruk' ri Samaria. ¹²Aretaq xopan pa jun alaj tinimit, xriqtaj ri Jesús kumal lajuj achijab' ri k'o itzel taq ch'a'k chkij. Xetak'i k'u chinaj. ¹³Ko xech'awik, xkib'ij: ¡Tat Jesús! ¡Ajtij! ¡Toq'ob'isaj la qa wäch! —xecha che.

¹⁴Xerilo, xub'ij chke: Jik'utu iwib' chkiwäch ri tata'ib' sacerdotes, — xcha chke.

Pa ri ki b'ik k'ut, are chi' xekunaxik. ¹⁵Aretaq jun chke xrilo chi kunam chik, xtzelejik, ko xch'awik, xunimarisaj u q'ij ri Dios. ¹⁶Xuxuk rib' cho ri Jesús, sib'alaj xmaltoxin che. Aj Samaria k'ut we achi ri'. ¹⁷Xub'ij k'u ri Jesús: ¿A mat ne e lajuj ri xekunaxik? E k'u ri b'elejeb', ¿jawije' e k'o wi? —kächa'. ¹⁸Xaq xuwi wa' we achi ri' ri man qa winaqil taj xtzelej loq, kunimarisaj k'u u q'ij ri Dios, —xcha ri Jesús.

¹⁹Xub'ij ri Jesús che: Chatwalijoq, kuya' kate'k. At kunam chik rumal chi xatkojonik, —xcha che.

Ri Jesús kub'ij jas kub'an ru taqanik ri Dios käpetik

²⁰Aretaq ri tata'ib' fariseos xkita' che ri Jesús jampa' käpe ru taqanik ri Dios cho ruwächulew, xub'ij ri Jesús chke: Ri u petik ru taqanik ri Dios cho ruwächulew man kilitaj tä ri', —kächa chke. ²¹Man käb'ix tä na che: “Chawilampe', k'o chi ri'. Jawilampe', k'o chila',” —kächa'. Man je' taj rumal chi ya ulinaq chi ri Dios iwuk' che taqanik, —xcha chke.

²²Xub'ij k'u ri Jesús chke ru tijoxelab': Kopan na ri q'ij ri sib'alaj kirayij chi ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, k'o iwuk', man in k'o tä chik, —kächa'. ²³Ri winaq käkib'ij na chiwe: “Chiwilampe', k'o chi ri'. Jiwilampe', k'o chila',” —kecha na. Mixe' k'ut, mixteri b'i kuk', —xcha ri Jesús chke. ²⁴Je' jas ri kaypa' kusaqirisaxtaj ronojel ri kaj, q'alaj wa' chkiwäch konojel ri winaq, je ri' xuquje' ri q'ij aretaq ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kinpetik, —kächa'. ²⁵Rajwaxik k'ut chi nab'e sib'alaj kinriq na k'äx, ketzelax na nu wäch kumal ri winaq re we q'ij junab' ri', —kächa'. ²⁶Jas ri xka'n ri winaq ojer pa ru q'ij ri qa mam Noé, je ri' xuquje' käb'antaj na pa taq ri q'ij ri kintzelej loq, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq. ²⁷Xewi' ri winaq, xka'n nimaq'ij, xek'uli'k, xkiya k'u ri kalk'ual pa taq k'ulanem k'ä pa ri q'ij ri xok b'ik ri qa mam Noé pa ri nimalaj barco. Xpe k'u ri nimalaj q'eqal jäb', xusach k'u ki wäch konojel, —kächa'. ²⁸Je ri' xuquje' jas ri xka'n ri winaq ojer pa ru q'ij ri qa mam Lot, xewi' ri winaq, xka'n nimaq'ij, xeloq'omanik, xek'iyinik, xetiko'nik, xkiyak taq kachoch. ²⁹Pa ri q'ij ri xel b'ik ri qa mam Lot pa ri tinimit Sodoma, xqaj loq q'aq' ruk' q'ol chikaj, xusach k'u ki wäch konojel ri winaq. ³⁰Je' käb'an na wa' pa ri q'ij ri käq'alajin na jachin ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, —xcha chke.

³¹Pa ri q'ij ri', ri winaq ri k'o puwi' ri ja, mok chi b'ik che ki k'amik b'i ri jastaq re ri e k'o kan chupam ri ja. Xuquje' ne ri k'o pa juyub' mätzelej chi na cho ja, —kächa'. ³²Chna'taj ri rixoqil ri mam Lot chiwe. ³³Ri kutzukuj u chajixik rib', kutzaq na ronojel, käkäm k'u na wa'. Apachin k'u ri kutzaq ru k'aslemal, käto'taj na wa', —xcha chke.

³⁴Qas tzij kinb'ij chiwe chi pa ri aq'ab' ri', kek'oji na kieb' pa jun ch'at. Jun chke käk'am na b'ik, ri jun chik käyi' na kanoq. ³⁵Kek'oji na kieb'

ixoqib' ri tajin kekie'n junam. Jun chke kāk'am na b'ik, ri jun chik kāyi' na kanoq. ³⁶Kek'oji na kieb' achijab' kachi'l kib' pa taq juyub'. Jun chke kāk'am na b'ik, ri jun chik kāyi' na kanoq, —xcha ri Jesús chke.

³⁷Xkib'ij k'u che ri Jesús: ¿Jawije' káb'an wi wa', Qajaw? —xecha che.

Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij: Ri kāk'oji wi na ri ki b'aqil ri kāmīnaqib', chila' k'ut kākīmulij wi na kib' ri k'uch, —xcha chke.

**Waral kätzijox wi ri chichu' malka'n ruk' ri
q'atal tzij ri man jikom tä ranima'**

18 ¹Ri Jesús xutzijoj chi na jun k'utb'al chuya'ik tijonik chke ru tijoxelab' chuk'utik chkiwäch chi rajwaxik u b'anik orar amaq'el ronojel q'ij, mäk'istaj k'u ki k'ux. ²Xub'ij k'u chke: Pa jun tinimit k'o wi jun q'atal tzij ri man kuxej tä rib' cho ri Dios, man nim tä k'u keril wi ri winaq. ³Xuquje' k'o jun chichu' malka'n pa ri tinimit ri', ri amaq'el kopan ruk', kutz'onoj che: Chinto' la pu q'ab' ri nu k'ulel, —kächa che. ⁴Xke' k'ia ri q'ij ri q'atal tzij man kraj taj kuto' ri chichu'. Te k'u ri' xchoman pa ranima', xub'ij: “Pune man kinxej tä wib' cho ri Dios, man nim tä k'u kinwil wi jun winaq, ⁵kinto' na we chichu' malka'n ri' rumal chi sib'alaj kuya latz' chwe. We man kinb'an q'atow tzij puwi' ruk' jikomāl, käpe na ri chichu' amaq'el ronojel q'ij, sib'alaj kinukos na,” —xcha ri'.

⁶Xub'ij k'u ri Qajaw Jesús: Chitatab'ej b'a' jas ri xub'ij ri q'atal tzij ri man jikom tä ranima', —kächa'. ⁷¿A mat ri Dios kub'an na q'atow tzij ruk' jikomāl pa ki wi' ri winaq ri xeucha' che ki to'ik, ri keb'ochi'n che chi paq'ij chi chaq'ab'? ¿A mat chanim keuto' na wa'? —kächa'. ⁸Je', kinb'ij chiwe chi chanim kätob'an na chke, —kächa'. Aretaq k'ut ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kintzelej na loq, ¿a keinriq ne lo winaq ri qas kekojon chwe? —xcha chke.

Waral kätzijox wi ri tata' fariseo ruk' ri toq'il alkab'al

⁹Xutzijoj k'u we k'utb'al rech tijonik ri' chke jujun winaq ri kechoman chki chb'il kib' chi sib'alaj e utz na, ri käketzelay k'u ki wäch ri jule' chik.

¹⁰Xub'ij chke: E k'o kieb' achijab'. Jun chke are jun tata' fariseo. Ri jun chik are toq'il alkab'al. Xeb'ok k'u b'i pa ri nimalaj rachoch Dios rech kākā'n orar. ¹¹Tak'al k'u ri fariseo, xub'an orar chb'il rib', xub'ij: “O Dios, maltiox che la chi ri in man in tä junam kuk' ri nik'iaj winaq chik, ri elaq'omab', ri winaq ri man kākib'ij tä jikomāl tzij, ri kākā'n nimalaj mak, man in junam tä k'u ruk' we jun toq'il alkab'al ri'. ¹²Ri in kinb'an ayunar kamul ronojel semana. Kinya k'u ru lajujil joropa' ri kinriqo,” —xcha ri tata' fariseo. ¹³Are k'u ri toq'il alkab'al, tak'al chinaj, man kraj tä k'u kākā'y chikaj, xane kut'ok u wo u k'ux chuk'utik chi káb'isonik, kub'ij: “iAy, Dios! We ne kápax k'ux la chwe in, in wa' sib'alaj in ajmak,” —xcha'. ¹⁴Qas tzij kinb'ij chiwe chi we achi ri' xe' cho rachoch jikom chik

ri ranima' cho ri Dios. Man je' tä k'u ri jun chik, ri tata' fariseo. Are k'u ri winaq ri kunimarisaj rib' cho ri Dios, käqasax na u q'ij. Apachin k'u ri kub'an che chb'il rib' chi man nim tä u b'anik, känimarisax na u q'ij wa', —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús keutewchij ri alaj taq ak'alab'

¹⁵Xek'am k'u b'i ri ak'alab' cho ri Jesús rech kuya ru q'ab' pa ki wi'. Ru tijoxelab' xkilo, xekiyaj ri winaq. ¹⁶Ri Jesús xeusik'ij ru tijoxelab', xub'ij chke: Chiya chke ri ak'alab' chi kepe wuk', meiq'atej, —kächa'. Xaq xuwi chke ri winaq ri e je' jas ri ak'alab' ri' käyi' wi chi kätaqan ri Dios pa ki wi'. ¹⁷Qas tzij ri kinb'ij chiwe chi ri winaq ri man käkina' tä pa kanima' chi ri e are' je' ta ne ak'alab' cho ri Dios, man käkik'ulaj tä k'u ru taqanik ri Dios, man käyi' tä chke chi keb'okik, —xcha ri Jesús chke.

Jun ala sib'alaj q'inom kätzijon ruk' ri Jesús

¹⁸K'o k'u jun chke ri ki nimaqil ri winaq xuta' che ri Jesús, xub'ij: Utzalaj Ajtij, çjas kinb'an in rech kinriq ri k'aslemal ri man käk'istaj taj? —xcha che.

¹⁹Xub'ij k'u ri Jesús: çJas che kab'ij utz chwe? Man k'o tä jun ri qas utz, xane xaq xuwi ri Dios, —kächa ri'. ²⁰Awetam k'u ru Loq' Pixab' ri Dios ri kub'ij: “Matkämisanik, mab'an ri nimalaj mak ri äwas u b'anik ruk' ri rixoqil jun winaq chik, mab'an elaq', mab'an tzij chrij jun winaq chik, nim cheawila wi ra tat, ra nan,” —kächa ri Pixab', —xcha ri Jesús che.

²¹Xub'ij ri achi che ri Jesús: Ronojel wa' nu nimam tzpa ri wak'alal, —xcha che.

²²Xuta wa' ri Jesús, xub'ij che: K'o na ri mäja' kab'ano. Jak'iyij konojel ri jastaq awe, chaya ri rajil chke ri meb'a'ib'. Käköji k'u na ra q'inomal chila' chikaj, —kächa'. Te k'u ri' kuya' katteri wuk'. Jo' b'a', —xcha che.

²³Aretaq ri achi xuta wa', sib'alaj xk'extaj ru wäch pa b'is, xk'äxk'ob' ri ranima' rumal chi sib'alaj nim ru q'inomal k'olik. ²⁴Ri Jesús xrilo chi sib'alaj käb'isonik, xub'ij: iSib'alaj k'äx ri keb'okik ri q'inomab' ruk' ri Dios rech kätaqan pa ki wi'! —kächa'. ²⁵Are man k'äx taj ri rok'owisaxik jun kiej camello' pa ri u julil jun t'isomb'al b'aq chuwäch ri rokik jun winaq q'inom ruk' ri Dios rech kätaqan puwi', —xcha chke.

²⁶Ri winaq ri xetowik xkib'ij che ri Jesús: We je ri', çjachin ta k'u lo ri käkowin churiqik ru tob'anik ri Dios? —xecha che.

²⁷Xub'ij k'u ri Jesús chke: Ri man kekowin tä ri winaq chub'anik, are k'u wa' käkowin ri Dios che, —xcha chke.

²⁸Xub'ij ri tat Pedro: Qajaw, chilampe la chi ri uj qa yo'm kan ri jastaq qe rech kujk'oji uk' la, —xcha ri'.

¹18:25 Ri camello are jun awaj ri kuya' käkiejen jun chrij, más k'ut käkoj che taq eqa'n. Nim na ri' chuwäch jun kiej.

²⁹Ri Jesús xub'ij che: Qas tzij ri kinb'ij chiwe chi we k'o jun winaq ri u yo'm kan ri rachoch, ri rixoqil, ri rachalal, ru tat, u nan, ri ralk'ual rech kinuto' chutzijoxik ru taqanik ri Dios, ³⁰kuriq na k'ia chuwäch wa' pa taq we q'ij junab' ri'. Kuriq k'u na ri k'aslemal ri man k'o tä u k'isik pa taq ri junab' ri kepe na, —xcha chke.

Ri Jesús kutzijoj chi na jumul ru kämikal

³¹Ri Jesús xeuk'am b'i ri kab'lajuj u taqo'n pa ki tukiel wi, xub'ij k'u chke: Kujpaqi na b'ik, kuje' na pa ri tinimit Jerusalén. Ronojel k'u ri tz'ib'am kan kumal ri ojer taq q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios chwij in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, käb'antaj na wa' chwe, —kächa'. ³²Kinkijach k'u na b'ik pa ki q'ab' ri nik'iaj winaq chik. Käketz'b'ej na nu wäch, kinkiyuq' na, xuquje' käkichub'aj na nu palaj. ³³Kinkirapuj na, te k'u ri' kinkikämisaj. Churox q'ij k'ut kink'astaj na chkixol ri käminaqib', —xcha ri Jesús chke.

³⁴Ri tijoxelab' man k'o tä k'u jun chke ri kuch'ob' ri u tzij ri Jesús. Xb'an k'u chke chi man keq'alajin tä wa' we tzij ri' chkiwäch. Are k'u ri xb'ix chke man kuya' taj käkich'ob'o.

Jun moy achi käka'yik

³⁵B'enam re ri Jesús, tajin känaqajin che ri tinimit Jericó. K'o k'u jun moy achi t'uyul chuchi' ri b'e ri tajin kämolonik. ³⁶Aretaq xuto chi k'ia winaq tajin keok'owik, xuta' jas tajin käb'anik, xub'ij: ¿Jas ri'? —xcha'. ³⁷Xkib'ij che: Are ri tat Jesús aj Nazaret ri tajin kok'owik, —xecha che. ³⁸Ko xch'aw ri moy achi, xub'ij: i'Tat Jesús! —kächa'. iLal ri' ralk'ual kan ri qa mam David, toq'ob'isaj la nu wäch! —xcha che.

³⁹Ri winaq ri e tak'atoj chuwäch xeyajon che, xkib'ij chi mäch'aw chik. Ri are' k'ut ko na xuraq u chi', xub'ij: i'Tat, ri lal ralk'ual kan^m ri qa mam David, toq'ob'isaj la nu wäch! —xcha che.

⁴⁰Xtak'i k'u ri Jesús, xtaqan chuk'amik loq ri tata' ruk'. Aretaq ri moy achi k'o chi ruk' ri Jesús, xub'ij ri Are' che: ⁴¹¿Jas kaj la chi kinb'an che la? —xcha che.

Xub'ij k'u ri moy achi: Tat, kwaj kinka'y chik, —xcha che.

⁴²Xub'ij k'u ri Jesús che: iKa'y b'a' la! —kächa che. Rumal chi käkojon la, xkunataj la kanoq, —xcha che.

⁴³Chanim k'ut ri moy achi xka'yik, xteri b'i chrij ri Jesús, kunimarisaj u q'ij ri Dios. Xuquje' konojel ri winaq xkinimarisaj u q'ij ri Dios aretaq xkilo ri xb'an che ri moy achi.

Ri Jesús kuriq rib' ruk' ri tat Zaqueo

19 ¹Opaninaq chi k'u ri Jesús pa Jericó, ok'owem tajin kub'an chupam ri tinimit. ²K'o jun achi, Zaqueo u b'i', jun chke ri ki

^m 18:39 Ri “Ralk'ual kan ri qa mam David” kel kub'ij “To'l Qe”, junam jas ri tzij “Cristo” o “Mesías”.

nimaqil ri toq'il taq alka'b'al. Q'inom k'u wa' we achi ri'. ³Xutzukuj rilik u wäch ri Jesús che retamaxik jachin ri'. Man käkowin tä k'ut rumal chi e k'ia ri winaq, xaq k'u ko'l raqan ri tat Zaqueo. ⁴Xutik anim, xna'b'ej b'i chkiwäch ri winaq, xpaqi k'u puwi' jun che' sicómoro che rilik ri Jesús, rumal chi chila' kok'ow wi na ri are'. ⁵Xopan k'u ri Jesús pa ri k'olib'al ri', xka'y aq'an ajsik, xril ri tat Zaqueo, xub'ij che: Chanej la, qaj la loq. Rajwaxik chi kämik kinkanaj kan cho achoch la, —xcha che.

⁶Te k'u ri' xqaj loq ri tat Zaqueo puwi' ri che'. Xuk'ulaj ri Jesús, sib'alaj xkikotik. ⁷Xilitaj k'u wa' kumal konojel ri winaq, xewixwitik, xkib'ij: Ula'm ri tat Jesús rumal jun achi sib'alaj ajmak, xe' k'u ruk', —xecha ri'. ⁸Xtak'i k'u ri tat Zaqueo, xub'ij che ri Jesús: Tampe la ri kinb'ano. Pa nik'iaj ri jastaq we kinya na chke ri meb'a'ib'. Xuquje' we k'o jas nu q'ipom chrij jun winaq, kinkajmulij na u tzelexik wa' che, —xcha'.

⁹Xub'ij ri Jesús che: Kämik xriq la ru tob'anik ri Dios, xuquje' ri winaq ri e k'o cho achoch la, rumal chi käch'alajinik chi lal ri' are qas rachalal ri qa mam Abraham, —kächa'. ¹⁰Ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, in petinaq che ki tzukuxik ri winaq ri e tzaqinaq, xuquje' che ki to'ik, —xcha ri Jesús.

Ri Jesús kutzijoj ri k'utb'al chrij ri puaq ri jachom chke ri patäninelab'

¹¹Ri winaq ki tatab'em we tzij ri', ri Jesús xuchaplej u tzijoxik jun k'utb'al chik re tijonik chke rumal chi kenaqajin chik che ri tinimit Jerusalén. Xkichomaj ri winaq chi ri Dios kuk'ut na rib' chkiwäch chanim, kuchaplej k'u taqanik pa ki wi'. ¹²Xub'ij k'u ri Jesús chke: K'o jun achi, nim u b'anik, ri xe' naj pa jun tinimit chik rech kok che nim taqanel pa ki wi' ri winaq re ri tinimit ri'. Kuchomaj ri tata' chi aretaq kätö'taj chila', kätzelej chi na loq cho ja. ¹³Ri achi k'ut xeusik'ij lajuj chke ri patänil re, xeuya juwinaq quetzales chke chkijujunal. Xub'ij k'u chke: “Chikojo wa' we puaq ri' rech k'o kich'ak na chrij. Chib'ana wa' k'ä kopan na ri q'ij ri kintzelej loq,” —xcha chke. ¹⁴Are k'u ri winaq re ri tinimit ri ke' wi, sib'alaj käketzelay u wäch, xekitaq k'u b'i nimaq tata'ib' chrij chub'ixik: “Man käqaj tä wa' we achi ri' che nim taqanel pa qa wi',” —xecha che. ¹⁵Pune je ri' xok k'u na che nim taqanel. Aretaq xtzelej loq cho ja, xtaqanik chi kesik'ix loq ri patäninel taq re, ri xek'amow ri puaq, rech käretamaj na jas ri ki ch'akom chkijujunal. ¹⁶Xopan k'u ri nab'e patänil re ruk', xub'ij: “Tat, ri rajil la xuch'ak chi lajuj mul je' jas ri xya la chwe,” —xcha'. ¹⁷Xub'ij k'u ru patrón che: “Utz a b'anom, utzalaj patänil we,” —kächa'. “Katinkoj na che taqanel pa ki wi' lajuj tinimit rumal chi utz a b'anom at chrij ri jun alaj chak,” —xcha che. ¹⁸Xopan k'u rukab' patänil re, xub'ij che: “Tat, ri rajil la u ch'akom chi job' mul je' jas ri yo'm la chwe,” —xcha che. ¹⁹Xub'ij k'u ru patrón che: “Ri at k'ut katkoj na che taqanel pa ki wi' job' tinimit,” —xcha che. ²⁰Xopan chi k'u jun chik patänil re, xub'ij: “Tat, ri' ri rajil la

ri k'o wuk', nu k'olom k'u wa' pa jun su't," —kächa'. ²¹“Je' nu b'anom wa' rumal chi kinxej wib' chuwäch la. Ri lal k'ut sib'alaj k'a'n la. Käk'am la ri man ech tä la, käq'at k'u la ri man tikom tä la,” —xcha che. ²²Xub'ij k'u ri nim taqanel che: “iAy, patänil we ri sib'alaj man utz taj! Kinq'at na tzij pa wi' ruk' ri tzij ri a b'im chwe. Awetam k'ut chi ri in sib'alaj in k'a'n, chi kink'am ri man wech taj, kinq'at k'u ri man nu tikom taj,” —kächa'. ²³“¿Jas che man xaya tä ri nu rajil ruk' jun winaq ri käyo'w pa jalomal rech kintoq'ij ruk' ral aretaq kinulik?” —xcha che. ²⁴Xub'ij k'u chke ri e tak'atoj chunaqaj: “Chiwesaj ri puaq ri k'o ruk', chiya che ri patänil we ri k'o ri lajuj cientos quetzales ruk',” —xcha che. ²⁵Xkib'ij k'u che: “Tat, ya k'o chik lajuj cientos quetzales ruk',” —xecha che. ²⁶Xub'ij k'u chke: “Kinb'ij chiwe chi ronojel jachin ri k'o k'o ruk', käyataj na más che. Apachin k'u ri man k'o tä k'o ruk', kesax na che ri jub'iq' ri k'olik,” —kächa che. ²⁷“Are k'u ri nu k'ulel, ri man xkaj taj chi kintaqan pa ki wi', chik'ama loq, chikämisaj wa' chnuwäch,” —xcha che, —xcha ri Jesús chke ri winaq.

Kok ri Jesús pa ri tinimit Jerusalén

²⁸Aretaq xb'itaj wa' rumal ri Jesús, xnab'ej chkiwäch, xutaqej ru b'e, xe' k'u pa ri tinimit Jerusalén. ²⁹Naqaj chi k'u e k'o wi che ri tinimit Betfagé, xuquje' ri tinimit Betania chuwäch ri juyub' u b'i'am Ujuyub'al Olivos, xeutaq b'ik kieb' chke ru tijoxelab'. ³⁰Xub'ij k'u chke: Jix pa ri alaj tinimit ri k'o apan chqawäch. Aretaq ix opaninaq chi chila', kiriqa na jun burro yuqulik, ri man k'o tä jumul jun winaq kiejeninaq chrij. Chikira wa', chik'ama loq, —kächa che. ³¹We k'o jun kuta' chiwe: ¿Jas che kikiro? —kächa ne. Je' kib'ij wa' che: Xa kajwataj wa' che ri Qajaw Jesús, —kixcha che, —xcha ri Jesús chke.

³²Xeb'e' k'u ri tijoxelab' ri xeutaq b'ik, je' xekiriqa jas ri xub'ij ri Jesús chke. ³³Tajin käkikir ri burro aretaq ri ajchaq'el xkita' chke, xkib'ij: ¿Jas che tajin kikir ri burro? —xecha che.

³⁴Ri e are' xkib'ij: Xa kajwataj wa' che ri Qajaw Jesús, —xecha che.

³⁵Xkik'am k'u b'ik, xkiya k'u che ri Jesús. Xkikoj ri ki q'u' chrij, xkiya k'u ri Jesús chrij. ³⁶Kiejeninaq ri Jesús, tajin käb'inik. Xkilik' ri ki q'u' pa ri b'e. ³⁷Naqaj chi k'u e k'o wi che ri Jerusalén, xeopan pa ri xulanik re ri Ujuyub'al Olivos. Konojel ri k'ialaj taq u tijoxelab' xkichaplej kikitom, ko xech'awik, xkinimarisaj u q'ij ri Dios rumal konojel ri nimaq taq kajmab'al ri kilom. ³⁸Käkib'ij k'ut: iTewchim b'a' ri Nim Taqanel ri petinaq pa ru b'i' ri Qajaw Dios! —kecha'. Kuxlan na qanima' rumal ri Dios chikaj. iChnimarisax b'a' u q'ij ri Dios ajchikaj! —xecha ri winaq.

³⁹Jujun chke ri tata'ib' fariseos ri e k'o chkixol ri k'ialaj winaq xkib'ij che ri Jesús: Ajtij, cheyaja la ri tijoxelab' la, —xecha che.

⁴⁰Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: Qas tzij, we ta mat kech'aw wa' we winaq ri', are ko kech'aw na ri ab'aj, —xcha che.

⁴¹Aretaq xenaqajin che ri tinimit, ri Jesús xoq' pa ki wi' ri winaq aj Jerusalén. ⁴²Xub'ij: Kwaj ta ne chi pa we q'ij ri' kiwetamaj jachin ri' ri kākowinik kuya utzil chixol. K'u'tal k'u wa' kāmik chiwäch, —kächa'. ⁴³Kepe k'u na ri q'ij chiwij aretaq ri k'ialaj i k'u'lel kākā'n na jun k'otom chrij ri tinimit, kākisutij na rij, sib'alaj k'u kākilatz'ob'isaj na wa', —kächa'. ⁴⁴Kekiwulij na kan ri iwachoch cho ulew, kixkikāmisaj na. Man kākānāj tā k'u na kan jun ab'aj puwi' jun ab'aj chik, —kächa'. Are k'u rumal wa' chi man iwetam taj chi pa we q'ij ri' ri Dios xixusolij, —xcha chke.

Ri Jesús kāresaj ri man utz taj pa ri nimalaj rachoch Dios

⁴⁵Xok k'u b'ik ri Jesús pa ri nimalaj rachoch Dios, xuchaplej kesaxik b'ik ri ajk'ayib', xuquje' ri loq'omanelab'. ⁴⁶Xub'ij k'u chke: Tz'ib'am k'ut pa ru Loq' Pixab' ri Dios: “Ri wachoch in are ja ri káb'an wi orar,” —kächa ri Tz'ib'talik. Ri alaq k'ut, kachoch elaq'omab' b'anom alaq che, —xcha ri Jesús chke.

⁴⁷Ronojel q'ij ri Jesús xuya tijonik pa ri nimalaj rachoch Dios. Are k'u ri ki nimaqil sacerdotes, ri tijonelab' re ri Pixab', xuquje' ri ki nimaqil ri winaq re ri tinimit xkitzujukuj u kāmīsaxik. ⁴⁸Man xkiriq tā k'ut jas kākā'n che, rumal chi konojel ri winaq ki jikib'am kanima' chutatab'exik ri kub'ij chke.

Kätzijox ru taqanik ri Jesús

20 ¹Pa jun q'ij ri Jesús tajin keutijoj ri winaq pa ri nimalaj rachoch Dios, tajin kutzijoj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chke. Xeopan k'u ri ki nimaqil taq sacerdotes kuk' ri tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri ki nimaqil ri winaq. ²Xkib'ij k'u che: ¿Jachin xtaqow la chi ri lal káb'an la wa' we ri'? ¿Jachin lo ri yo'winaq taqanik pa q'ab' la chi je' káb'an la wa'? —xecha che.

³Xch'aw ri Jesús, xub'ij chke: Ri in xuquje' k'o jas kinta' chech alaq, —kächa'. B'ij alaq chwe: ⁴¿Jachin xtaqow ri tat Juan chub'anik qasna'? ¿A are ri Dios, o are ri winaq? ¿Jachin xyo'w che chi je' kub'an wa'? —xcha chke.

⁵Xkitzijob'ela kib', xkib'ij: We kāqab'ij chi are ri Dios, ri are' kub'ij na chqe chi jas che man xqakoj tā wa', —kecha'. ⁶We k'u kāqab'ij chi xa are ri winaq, konojel ri winaq kujka'n na che ab'aj. Elinaq k'u chi saq chkiwäch ri winaq chi ri tat Juan are q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, —xecha ri'.

⁷Xech'aw chik, xkib'ij che ri Jesús chi man kākich'ob' tā wa' chi jachin ri' ri xyo'w che ri tat Juan chi kub'an qasna'. ⁸Xub'ij k'u ri Jesús chke: Xuquje' ri in man kinb'ij tā in chech alaq jachin ri yo'winaq chwe chi in kinb'an wa' we ri', —xcha ri Jesús chke.

Waral kätzijox wi ri k'utb'al chkij ri ajchakib' ri man e utz taj

⁹Ri Jesús xuchaplej u tzijoxik wa' we k'utb'al ri' re tijonik chke ri winaq: K'o jun achi ri xub'an jun tikb'al uvas. Xtikonijik, xuya k'u kan ri ulew pa qajomal chke jujun tajinelab'. Te k'u ri' xe' naj pa jun tinimit chik, naj xsachik. ¹⁰Xopan k'u ri q'ij re ru yakik ri wächinik, xutaq b'i jun patänil re kuk' ri ajchakib' rech käksiya b'i nik'iaj re ri u wäch ri tikb'al uvas. Are k'u ri ajchakib' xkich'ayo, xkitaq b'ik, man k'o tä xkiya b'i che, —kächa'. ¹¹Xutaq k'u b'i jun u patäninel chik. Xuquje' wa' xkich'ayo, xketzelay u wäch, xkitaq b'ik, man k'o tä xkiya b'i che, —kächa'. ¹²Churox mul xutaq b'ik jun patänil re kuk'. Xkisok wa', xuquje' xkesaj b'i pa ri tikb'al uvas, —kächa'.

¹³Te k'u ri' xuchomaj ri rajaw ri tikb'al uvas, xub'ij: “¿Jas ta k'u lo kinb'ano?” —kächa'. “Kintaq na b'ik ri loq'alaj nu k'ojol. Kraj ne nim käkil wi ri are' aretaq käkilo,” —xcha ri'. ¹⁴Ri ajchakib', aretaq xkilo, xkich'ab'ej kib', xkib'ij: “iChawilampe! Are wa' ri kechb'en na ronojel,” —kecha'. “Chixsa'j, qakämisaj ri achi rech käqechb'ej na wa' we ulew ri',” —xecha ri'. ¹⁵Xkesaj k'u b'i ru k'ojol ri ajchaq'el ri tikb'al uvas, xkikämisaj k'ut, —xcha ri Jesús chke.

Te ri' xuta' ri Jesús chke, xub'ij: ¿Jas k'u kub'an na ri rajaw ri tikb'al uvas chke? —kächa ri'. ¹⁶Käpe na ri are', keukämisaj na ri ajchakib' ri', kuya na ri rulew chke jule' chik, —xcha ri Jesús chke.

Aretaq xkita wa', xkib'ij ri winaq: iAy, mäb'antaj wa'! —xecha che.

¹⁷Xka'y k'u ri Jesús chke, xub'ij: ¿Jas kel kub'ij wa' ri tz'ib'am kanoq pa ri Loq' Pixab' ri Dios? kub'ij:

Ri ab'aj ri man xkaj tä ri yakal taq ja,

we ab'aj riⁿ are xkoj che toq'eb'al

re ri ja,

—kächa ri Tz'ib'talik, —xcha ri Jesús. ¹⁸Ronojel winaq jachin ri kätzaq puwi' ri ab'aj ri', käsoktaj na. We k'u kätzaq we ab'aj ri' chrij jun, kuk'äjij na, —xcha chke.

Waral kääqil wi we rajwaxik u tojik ri alkaab'al

¹⁹Ri tijonelab' re ri Pixab' kuk' ri ki nimaqil sacerdotes aj Israel xkichaplej u tzukuxik jas kaka'n chuchapik ri Jesús pa ri hora ri', xkixej k'u kib' chkiwäch ri winaq. Xkich'ob' k'ut chi ri k'utb'al ri', xtzijox wa' chkij ri e are'. ²⁰Xkaluchij ri Jesús, xekitaq b'i winaq chuyuxlexik. Ri winaq ri' xka'n che kib' chi e utzalaj taq winaq rech käkiriq jun tzij pu chi' ri Jesús rech käkijach b'i ri Are' pu q'ab' ri q'atal tzij, käq'at k'u na tzij puwi'. ²¹Rumal wa' xkik'ot u chi' ri Jesús, xkib'ij: Ajtjij, qetam chi utz

ⁿ 20:17 We ab'aj ri' ri xub'ij ri Jesús are ri Jesús mismo.

wa' ri kätzijon la xuquje' ruk' jikomal kätzijon la. Qetam k'ut chi man nim tä kil la jun winaq chuwäch jun chik. Xane käk'ut la ri qas u rayinik ri Dios, —kecha che. ²²¿A rajwaxik käqatoj alka'b'al che ri nimalaj taqanel aj Roma? We ne man rajwaxik taj, —xecha che.

²³Xretamaxtaj k'u ri Jesús ri ki chomanik, xub'ij chke: ¿Jas che kätä' alaq wa' chwe? ²⁴K'utu b'a' alaq jun puaq chnuwäch, —kächa chke. ¿Jachin k'u rech we ka'yeb'al ri' xuquje' ri b'i'aj ri' ri k'o chuwäch ri puaq? —xcha ri Jesús.

Xech'aw chi na ri winaq, xkib'ij che: Are rech ri César ri nimalaj taqanel, —xecha che.

²⁵Xub'ij k'u ri Jesús chke: Ya alaq che ri tat César ri rech ri César. Ya b'a' alaq che ri Dios ri rech ri Dios, —xcha chke.

²⁶Man k'o tä k'u jun tzij xekowin churiqik pu chi' ri Jesús ri xqaj ta wi pa ki q'ab' chkiwäch ri winaq. Xane xkikajmaj ri xub'ij ri Jesús chke, man xech'aw tä k'u chik.

Waral kätzijox wi jub'iq' chrij ri k'astajib'al chkixol ri käminaqib'

²⁷Xeopan k'u jujun chke ri tata'ib' saduceos, ri käkib'ij chi man kek'astaj tä chi na ri käminaqib'. Ri tata'ib' ri' xkik'ot u chi' ri Jesús.

²⁸Xkib'ij che: Ajtij, tz'ib'am kan chqe rumal ri qa mam Moisés chi we käkäm jun achi, k'o k'u kan rixoqil, man e k'o tä k'u kan ralk'ual chrij are', rajwaxik chi ri rachalal ri käminaq käk'uli ruk' ri ixoq malka'n ri' rech kek'oji kan ralk'ual ruk'. Ri ak'alab' ri kil ki wäch je' ta ne e rech ri käminaq, —kecha'. ²⁹Xkib'ij k'ut: E k'o wuqub' achijab' kachalal kib'.

Ri nab'eal xk'uli'k, xkäm k'ut, man xk'oji tä kan ralk'ual ruk' ri rixoqil. ³⁰Ri ukab' xk'uli ruk' ri rixnam malka'n, xuquje' xkäm b'ik, man xk'oji tä kan ralk'ual ruk'. ³¹Ri urox xuquje' xk'uli ruk' ri malka'n. Je k'u ri' xka'n ri wuqub' achijab' chkijujunal, xekämik, man xek'oji tä kan kalk'ual.

³²K'isb'al k'ut xkäm ri ixoq, —kecha'. ³³Aretaq k'ut kek'astaj chi ri käminaqib', ¿jachin lo chke ri wuqub' achijab' ri' käk'oji na che rachajil ri chichu'? Xok k'u che kixoqil ri wuqub', —xecha che ri Jesús.

³⁴Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij chke: Ri winaq ajuwächulew kek'uli'k, käkiya ri kalk'ual pa k'ulanem. ³⁵Ri winaq ri ya'tal chke chi kek'astaj b'ik chkixol ri käminaqib', xuquje' chi käk'oji ki k'aslemal ri man käk'is taj, man kek'uli tä chik, man keyi' tä k'u che k'ulanem, —kächa'. ³⁶E junam chik jas ri ángeles. Man kekowin tä chik kekämik. E are k'u ralk'ual ri Dios wa', ri e k'astajinaq chik chkixol ri käminaqib', —kächa'. ³⁷Ri qa mam Moisés xutzijoj chi ri käminaqib' kek'astaj na, —kächa'. Are wa' ri kuq'alajisaj ri tzij ri xutz'ib'aj chrij ri k'ix ri käk'atik. Chila' k'ut kub'ij wi xuquje' chi ri Qajaw Dios are ri u Dios ri qa mam Abraham, u Dios ri qa mam Isaac, u Dios ri qa mam Jacob, —kächa'. ³⁸Ri Dios k'ut, man are tä Dios kech käminaqib', xane kech ri winaq ri e k'ask'oj. Ri e k'aslik, e k'ask'oj k'u wa' rumal ri Dios, —xcha ri Jesús chke.

³⁹Xech'aw chi na jujun chke ri tijonelab' re ri Pixab', xkib'ij: Ajtij, qas utz ri b'im la, —xecha che.

⁴⁰Man xkichajij tä chi k'u anima' chuk'otik u chi' ri Jesús jumul chik.

Kätzijox chi jachin ri' ru Tat ri Cristo

⁴¹Xub'ij k'u ri Jesús chke: ¿Jas che käb'ixik chi ri Cristo are ralk'ual kan ri qa mam David? ⁴²Are k'u ri qa mam David kub'ij pa ri wuj Salmos:

Xub'ij ri Qajaw Dios che ri Wajaw:

“Chatt'uyul pa nu wikiäq'ab'

⁴³k'ä kinya na chawe chi katch'akanik,

kattaqan k'u na pa ki wi'

ri kaka'n ki k'ulel chawe,”

—kächa'. ⁴⁴We ri qa mam David kub'ij Wajaw che, ¿jas ta k'u che käb'ij alaq chi are xa ralk'ual kan ri qa mam David? —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús keutzujuj ri tijonelab' re ri Pixab'

⁴⁵Konojel ri winaq xetowik aretaq xub'ij wa' chke ru tijoxelab'. ⁴⁶Je wa' xub'ij: Chichajij iwib' chkiwäch ri tijonelab' re ri Pixab'. Käqaj chkiwäch keb'inikat pa charchäq taq katz'iaq. Xuquje' je'l käkilo, nim k'u keil wi ri käyi' rutzil ki wäch pa taq ri k'ayib'al. Käkitzukuj k'u ri t'uyulib'al ri nim ki b'anik pa taq ri rachoch Dios, xuquje' ri t'uyulib'al ri nim keil wi pa taq ula'nem, —kächa chke. ⁴⁷Xuquje' käkitoqij taq ri kachoch ri ixoqib' malka'nib'. Te ri' käkiquq raqan ri ki tzij aretaq kaka'n orar rech man q'alaj tä ri etzelal ri kaka'no. Qas nim na ri k'äx käkiriq na ri tijonelab' re ri Pixab' aretaq käq'at tzij pa ki wi', —xcha ri Jesús.

Waral käqil wi ri kusipaj jun malka'n ixoq ri sib'alaj meb'a'

21 ¹Pa ri nimalaj rachoch Dios ri Jesús xeril ri q'inomab' ri tajin käkiya ri ki rajil pa ri k'olib'al ri käyi' wi ri kuchuj. ²Xril xuquje' jun chichu' malka'n ri sib'alaj meb'a'. Xeuya k'u kieb' puaq ri man nim tä rajil pa ri k'olib'al kuchuj, kraj ne xa jun centavo rajil ri kieb' puaq ri'. ³Xub'ij k'u ri Jesús: Qas tzij ri kinb'ij chiwe chi we meb'a'laj chichu' malka'n ri', are nim na wa' ri xuya ri are' chkiwäch konojel ri jule' winaq ri ki yo'm ke. ⁴Ri jule' winaq chik ki yo'm jub'iq' che ri k'ia ri k'o kuk'. Are k'u we chichu' malka'n ri', pune sib'alaj meb'a', u yo'm ronojel ri tzuqub'al re, —xcha chke.

Ri Jesús kutzijoj chi käwulix na ri nimalaj rachoch Dios

⁵E k'o k'u jujun chke ri winaq tajin ketzijon chrij ri nimalaj rachoch Dios chi wiqtal kuk' je'lalaj taj ab'aj, xuquje' kuk' loq'alaj taq sipanik. Xub'ij k'u ri Jesús: ⁶Kopan na ri q'ij ri man kakanaj tä na kan jun ab'aj puwi' jun ab'aj chik re we ja ri' ri kiwilo. Konojel kewulix na, —xcha chke.

Keilitaj na k'ia taq etal k'ä mäjoq ri k'isb'al re ronojel

⁷Xkita' k'u che ri Jesús, xkib'ij: Qajtij, ¿jampa' käb'antaj na wa'? ¿A k'o etal ri kuq'alajisaj chqawäch chi are q'ij ri' ri käb'an na ri xb'ij la chqe? —xecha che.

⁸Xub'ij ri Jesús: Chichajij iwib' rech mixsub'tajik. E k'ia ri kepe na ri käkikoj na ri nu b'i!, käkib'ij: “In ri' ri Cristo,” —kecha na. Xuquje' käkib'ij: “Qetetinaq chi loq ri q'ij,” —kecha ri!, —kächa ri Jesús. Mixe' k'u kuk' ri e are!, —kächa ri Jesús chke. ⁹Aretaq kita u tzijol nimalaj ch'oj xuquje' chi käkivalijisaj kib' ri winaq chkij q'atal taq tzij, mixej iwib'. Rajwaxik chi nab'e käb'antaj na wa' we ri!, —kächa chke. K'ä mäjoq ri k'isb'al re we q'ij junab' ri!, —xcha ri Jesús.

¹⁰Te ri' xub'ij chi ri Jesús chke: Kech'ojin na ri winaq, ri juch'ob' winaq kuk' ri juch'ob' chik. Xuquje' käch'ojin na jun tinimit ruk' jun tinimit chik, —kächa'. ¹¹Käpe na nimalaj wi'jal pa taq jujun tinimit. Pa taq nik'iaj tinimit chik kepe na lawalo taq yab'il. Kepe k'u na nimaq taq käb'raqan. Keilitaj na xib'ib'alalaj taq jastaq xuquje' nimalaj taq etal chikaj, —xcha chke.

¹²Nab'e k'ut chkiwäch wa' we jastaq ri' kixkichap na ri winaq, kixkijach na pa ki q'ab' ri ki nimaqil ri winaq, xuquje' kixkikoj na pa che'. Kixkik'am na b'i chkiwäch nimaq taq tata'ib' ri ketaqan pa ki wi' ri winaq, xuquje' chkiwäch q'atal taq tzij rumal wech in, —xcha chke. ¹³Are q'ij wa' rech kiniq'alajisaj na in chkiwäch, —kächa'. ¹⁴K'ol b'a' pa iwanima' chi michomaj na b'ik jas ri' ri kib'ij na chuto'ik iwib'. ¹⁵Ri in kinya na chiwe ri rajwaxik u tzijoxik, xuquje' kinya ri i no'j. Ri i k'ulel man käkiriq tä chi na jas käkib'ij chiwe, man kech'akan tä pi wi', —kächa'. ¹⁶Käb'an na tzijtal chiwij kumal ri i tat, i nan, ri iwachalal, ri iwachi'l rech kixjach b'ik. Kekämisax na jujun chiwe. ¹⁷Konojel käketzelay na i wäch xa rumal wech in, —kächa'. ¹⁸Man käsach tä k'u na u wäch jun chiwe. ¹⁹We kich'ij wa', kixto'taj na, k'o na ri i k'aslemal ri man k'o tä u k'isik, —xcha ri Jesús chke.

²⁰Aretaq kiwil ri tinimit Jerusalén sutim rij kumal soldados, chich'ob'o' chi käsach na u wäch ri tinimit chanim. ²¹Pa ri q'ij ri' ri winaq ri e k'o pa Judea cheanimaj b'i pa taq ri juyub'. Ri e k'o pa ri tinimit, cheb'el b'ik. Ri e k'o pa taq ri juyub', meb'ok chi b'i pa ri tinimit, —kächa'. ²²Are k'u wa' ri q'ij ri këtoj na u k'exel ri ki mak ri winaq aj Jerusalén cho ri Dios. Käb'antaj na ronojel ri tz'ib'am chrij we tinimit ri!, —kächa'. ²³iToq'ob' k'u ki wäch ri ixoqib' ri yawab' taq winaq chik, xuquje' ri e k'o alaj taq kal ri k'ä tajin ketu'nik pa ri q'ij ri!! Käk'oji k'u na nimalaj k'äxk'ol cho ruwächulew. Are käpe na ri nimalaj royowal ri Dios pa ki wi' ri winaq re ri tinimit ri!, —kächa'. ²⁴E k'ia ri kekämisax na kuk' taq ch'ich'. Kechap k'u nik'iaj, kek'am k'u na b'i naj pa taq ronojel tinimit. Ri tinimit

Jerusalén káb'an na pa taq aqan kumal ri winaq ri man e aj Israel taj, k'à kätz'aqat na ri q'ij ri yo'm chke we winaq ri' chi je' kàka'n wa', —xcha ri Jesús chke.

Waral káqil wi jas ru petik ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq

²⁵Kek'oji na etal ajsik chrij ri q'ij, chrij ri ik', chkij taq ri ch'mil. Sib'alaj k'àx kákiriq na ri winaq ri e k'o cho ruwächulew. Man kákiriq tä chik jas kàka'no, xane sib'alaj kákixej na kib' rumal ri nimalaj roq'eb'al ri kub'an ruwoja' re ri mar, —kàcha'. ²⁶Káb'irb'it na ri kanima' ri winaq rumal ri xib'rikil xuquje' rumal ru chomaxik wa' ri káb'antaj na cho ruwächulew. Keyikopisax na ri u chuq'ab' ri kaj, —xcha'. ²⁷Te k'u ri kilitaj na chi kinpetik, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, pa jun sutz' ruk' nimalaj nu chuq'ab', kánimarisax k'u na nu q'ij, —kàcha'. ²⁸Aretaq kechap ki b'anik wa' we ri' ri nu b'im chiwe, chiwilampe', chixka'y chikaj. Käqetet chi k'u loq ri q'ij ri kixutor na ri Dios, —xcha chke.

²⁹Xutzijoj k'u jun k'utb'al chik re tijonik chke, xub'ij: Chiwilampe ri u che'al higos, xuquje' ronojel u wäch che'. ³⁰Aretaq kiwilo chi ketux ri ki xaq, kich'ob' pa iwe wi chi qetetinaq chi loq ri q'alaj. ³¹Je ri' xuquje' ri ix aretaq kiwilo chi káb'antaj wa' ri nu tzijom chiwe, chich'ob'o' chi xaq jub'iq' kraj chi kàpe ri Dios che taqanik pa ki wi' ri winaq, —xcha chke.

³²Qas tzij kinb'ij chiwe chi man kok'ow tä na we q'ij junab' ri' k'à káb'antaj na ronojel. ³³Käsach k'u na u wäch ri kaj, xuquje' ruwächulew, are k'u ri nu tzij ri nu b'im chiwe, keb'antaj na wa', —xcha ri Jesús chke.

³⁴Chichajij b'a' iwib' rech man ke' tä iwanima' kuk' taq nimaq'ij, q'ab'arik, rech man ke' tä ne kuk' nik'iaj jastaq chik ajuwächulew pune are ri i chak, pune are ri ki tzuqik iwalk'ual. Te'talik k'ut kàpe na ri q'ij ri' chiwij jas jun awanel. ³⁵Je' u petik wa' ri q'ij ri' pa ki wi' konojel winaq ri e k'o cho ruwächulew, —kàcha'. ³⁶Chiwila b'a' iwib' amaq'el ronojel q'ij jas ri kib'ano, chib'ana orar amaq'el che ri Dios rech kàyi' na chiwe chi kixresaj na chuwäch ronojel wa' ri kàpe na cho ruwächulew. Chib'ana wa' rech kuya' kixtak'i na chnuwäch in pa utzil, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, —xcha ri Jesús chke.

³⁷Ri Jesús xuya tijonik ronojel q'ij pa ri nimalaj rachoch Dios. Chaq'ab' k'ut xel b'ik, xkanaj kan pa ri juyub' ri kojom Ujuyub'al Olivos che ru b'i'. ³⁸Sib'alaj aq'ab' kákimulij kib' ri winaq chuwäch ri Jesús pa ri nimalaj rachoch Dios chutatab'exik ru tzij.

Kätzukux u chapik ri Jesús

22 ¹Xqetet chik ri nimaq'ij re ri kaxlan wa ri man kàyi' tä ch'àm ruk'. “Pascua” u b'i' ri nimaq'ij ri'. ²Ri ki nimaqil ri sacerdotes aj Israel, xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab' tajin kákitzukuj jas kàka'n chukämisaxik ri Jesús. Kákixej k'u kib' chkiwäch ri winaq.

³Xok k'u ri Satanás pa ranima' ri tat Judas ri xuquje' kákoj Iscariote che ru b'i'. Are jun chke ri kab'lajuj apóstoles. ⁴Xe' ri tat Judas, xeutzijob'ej k'u ri ki nimaqil sacerdotes, xuquje' ri ki nimaqil soldados rech kárido jas kub'an na chujachik ri Jesús pa ki q'ab'. ⁵Xekikot k'ut, xkiya ki tzij chi kákiya na puaq che ri tat Judas chutojik wa'. ⁶Xuchi'j k'u ri tat Judas u jachik ri Jesús aretaq man e k'o tä k'ia winaq.

Káb'an u b'anik ri wi'm re ri Qajaw

⁷Xopan k'u ri nimaq'ij re ri kaxlan wa ri man käyi' tä ch'am ruk'. Pa ri q'ij ri' rajwaxik u kämisaxik ri alaj chij re ri Pascua rech kákitijo. ⁸Ri Jesús xeutaq b'i ri tat Pedro, ri tat Juan, xub'ij chke: Jib'ana u b'anik ri wi'm re ri Pascua rech káqatijo.

⁹Xkita' k'u che ri Jesús, xkib'ij: ¿Jawije' kaj wi la chi káqa'n wi ri wi'm? —xecha che.

¹⁰Xub'ij ri Jesús chke: Aretaq kixopan pa ri tinimit, kiriqa na jun achi ruk'am jun q'eb'al joron. Chiterenej b'ik k'ä kixopan na pa ri ja ri kok wi. ¹¹Chib'ij che ri rajaw ja: “Kuta' ri Qajtij che la: ¿Jawije' k'o wi ri cuarto ri kintij wi ri wi'm re ri Pascua kuk' ri nu tijoxelab'?” —kixcha che. ¹²Kuk'ut na chiwäch jun nimalaj cuarto suk'umatal chik pa ri kawiq ja. Chib'ana u b'anik ri wi'm re ri Pascua chila', —xcha chke.

¹³Xeb'e' k'ut, xekiriqa ronojel je' jas ri u b'im b'i ri Jesús chke. Xkichap u b'anik ri wi'm re ri Pascua.

¹⁴Aretaq xopan ri hora, xt'uuyi ri Jesús chi' ri mesa. E k'o ri kab'lajuj apóstoles ruk'. ¹⁵Xub'ij chke: Sib'alaj nu rayim u tijik wa' we wi'm ri' re ri Pascua iwuk' k'ä mäja' kinriq k'äx. ¹⁶Kinb'ij k'u chiwe chi man k'o tä chi na jumul ri kintij na wa' k'ä káb'antaj na wa' pa ru taqanik ri Dios, —xcha chke.

¹⁷Xuk'am k'u ri vaso, xumaltioxij wa' che ri Dios, xub'ij chke ru tijoxelab': Chik'ama wa'. Chijacha wa' chiwäch, chitija b'a'. ¹⁸Kinb'ij k'u chiwe chi man kintij tä chi na we ri u wa'l uvas k'ä käpe na ri Dios che taqanik pa ki wi' ri winaq, —xcha chke.

¹⁹Aretaq ri Jesús xuk'am ri wa, xumaltioxij wa' che ri Dios. Xupiro, xuya chke ru tijoxelab', xub'ij: Are je' jas ri nu cuerpo ri kájach na rumal iwech ix. Chitija wa' che natab'al we, —xcha'.

²⁰Aretaq e woqinaq chik, xuk'am xuquje' ri vaso junam jas ri xub'an che ri wa, xub'ij: Ri k'o chupam we vaso kinjunamaj ruk' ri nu kik'el ri käturuwisax na rumal iwech ix. Káb'an k'u na ri k'ak' trato rumal we nu kik'el ri', —kächa ri Jesús chke.

²¹iChiwilampe! Ri jachal we tajin käwi' wuk' chi' we mesa ri'. ²²Qas tzij kinkäm na in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, je' jas u b'eyal ru chomanik ri Dios. iK'äx k'u re ri achi ri kinjachowik! —xcha chke.

²³Te ri' xkichap u k'otik ki chi' chb'il kib' chrij jachin chke ri káb'anow na wa'.

**Waral kätzijox wi ri ki chomanik ri kab'lajuj
chrij jachin chke ri nim na u b'anik**

²⁴Te k'u ri' ri tijoxelab' xkichaplej u chomalaxik kib' chrij jachin chke ri nim na u b'anik. ²⁵Xub'ij k'u ri Jesús chke: Ri q'atal taq tzij ketaqan wa' pa ki wi' ri winaq. Ri e k'o pa ki wi' ri winaq káb'ix "B'anal taq Utzil" chke. ²⁶Man je' tä k'u wa' ri ix. Xane ri nab'eal chiwe are je' ta ne ri más ak'al. Are k'u ri nim u b'anik chixol are junam jas ri patänil iwe. ²⁷¿Jachin k'u ri nim na u b'anik? ¿A are ri kät'uyi chi' ri mesa, o are ri patänil iwe? ¿A mat are ri kät'uyi chi' ri mesa? Are k'u ri in, in k'o iwuk' je' jas ri patänil iwe, —xcha chke.

²⁸Ri ix k'ut, ronojel q'ij xixk'oji wuk' in. I riqom k'äx junam wuk' in. ²⁹Rumal wa' kinya na chiwe chi kixtaqan na je' jas ri xuya ri Dios ri nu Tat chwe in chi ri in kintaqanik. ³⁰Kinb'an na wa' rech kixwi' wuk' in chi' ri nu mesa pa ri nu taqanik in. Ri ix k'ut käyi' na chiwe chi kiq'at na tzij pa ki wi' ri winaq re ri kab'lajuj juch'ob' winaq re ri tinimit Israel, —xcha chke.

**Ri Jesús kutzijoj apanoq chi ri tat Pedro
kub'ij na chi man retam tä u wäch**

³¹Xuquje' xub'ij ri Qajaw Jesús: Simón, Simón, chawila' chi ix iwonojel ix u tz'onom ri Satanás rech kixutaqchi'j che mak che rilik we qas tzij kich'ij wa'. Junam kub'an na ri are' chiwe jas ri kub'an jun winaq kuseysa' ri triko rech kätzaq na kanoq ri man utz taj, —kächa'. ³²In b'ochi'm k'u ri Dios pa wi' at rech katkojon na, rech man kattzaq taj. Ri at k'ut, aretaq kak'ex awanima', katzelej awib', keato' b'a' ri awachalal, —xcha che.

³³Xub'ij ri Simón Pedro che: Qajaw, nu jikib'am ri wanima' in chi kine' uk' la, pune b'a' pa che', pune b'a' kinkäm uk' la, —xcha che.

³⁴Xub'ij ri Jesús che: Pedro, qas tzij kinb'ij chawe chi k'ä mäjoq kätzintziriqin ri ama' äk' kämik, kab'ij na at oxmul chi man awetam tä nu wäch, —xcha che.

Käqetet k'u ri hora ri kuriq k'äx ri Jesús

³⁵Xub'ij ri Jesús chke konojel: Aretaq xixintaq b'ik, man k'o tä i bolsa re puaq, man k'o tä i chim, man xik'am tä b'ik i xajäb'. ¿A k'o lo jas xajwataj chiwe? —xcha chke.

Man k'o taj, —xecha che.

³⁶Xub'ij k'u chke: Kämik k'ut, apachin ri k'o u bolsa re puaq, chuk'ama b'ik, xuquje' chuk'ama b'i ru chim. We man k'o tä u machete, chuk'iyij ru q'u' chuloq'ik jun re, —kächa chke. ³⁷Kinb'ij k'u chiwe chi tzrajwaxik wi chi káb'antaj ri tz'ib'am chwij pa ru Loq' Pixab' ri Dios, —kächa'. Are wa'

ri kub'ij: “Xb'ix che chi are jun chke ri itzel taq winaq,” —kächa!. Ronojel k'u ri tz'ib'tal chwij, rajwaxik chi käb'antaj na wa', —xcha ri Jesús chke.

³⁸Xkib'ij ru tijoxelab' che: Qajaw, ichilampe la! E k'o kieb' machetes waral, —xecha che.

Ruk' wa', —xcha chke.

Ri Jesús kub'an orar pa Getsemani

³⁹Xel b'i ri Jesús, xe' pa ri Ujuyub'al Olivos je' jas ru naq'atisam wi rib'. Xuquje' ru tijoxelab' xeteri b'i chrij. ⁴⁰Aretaq xeopan jela', xub'ij chke ru tijoxelab': Chib'ana orar rech man kixtzaq taj aretaq kixtaqchi'x che mak, —xcha chke.

⁴¹Ri Jesús k'ut xutas apan rib' chke. Je' xek'ol wi apanoq jas ru najil jun ab'aj ri kusirirej apan jun. Xxuki'k, xub'an orar. ⁴²Xub'ij: Tat, we kaj la, b'ana b'a' la chi man rajwaxik taj chi kinriq we nimalaj k'äx ri käpetik, —kächa!. Mäb'an k'u la ri nu rayib'al in, xane ri rayib'al la, —xcha ri Qajaw Jesús.

⁴³Xuk'ut k'u rib' jun ángel ajchikaj chuwäch ri xyo'w u chuq'ab'.

⁴⁴Ri Jesús, rumal chi sib'alaj nim ri k'äx ri tajin kuno', sib'alaj xukoj u chuq'ab' chub'anik orar. Sib'alaj xub'oq ja' je' ta ne chi are nimaq taq tz'uj re kik' ri käqaj cho rulew.

⁴⁵Aretaq xto'taj ri Jesús chub'anik orar, xe' kuk' ru tijoxelab'. Xeuriqa'. Tajin kewar rumal ri ki b'is. ⁴⁶Xub'ij ri Jesús chke: ¿Jas che kixwarik? Chixwalijoq, chib'ana orar rech man kixtzaq taj aretaq kixtaqchi'x che mak, —xcha chke.

Waral käqil wi ru chapik ri Jesús

⁴⁷Tajin kätzijon ri Jesús aretaq xeopan k'ia winaq. Ri tat Judas, jun chke ri kab'lajuj u tijoxelab' ri Jesús u k'amom ri ki b'e. Xnaqajin ri tat Judas che ri Jesús chutz'umaxik. ⁴⁸Xub'ij k'u ri Jesús che: Judas, —kächa!. ¿A kinatz'umaj che nu jachik b'ik? ¿A je' kab'an chwe in, in ri' ri Ralk'ual Dios ri Qas Winaq? —xcha ri Jesús che.

⁴⁹Ri e sutininaq rij ri Jesús, aretaq xkil ri xuk'ulmaj, xkib'ij che: Qajaw, ¿a keqach'ay na che machete? —xecha che.

⁵⁰Jun chke ri tijoxelab' xusok jun achi ri patänil re ri ki nimal sacerdotes aj Israel, xresaj k'u ru xikin re u wikiäq'ab'. ⁵¹Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij: Ruk' wa', —xcha!. Chiya kan ri ch'oj, —xcha chke.

Xuchap k'u koq ru xikin ri achi, xukunaj. ⁵²Te ri' xch'aw ri Jesús jumul chik, xub'ij chke ri ki nimaqil sacerdotes, xuquje' chke ri ki nimaqil soldados ri chajinelab' re ri nimalaj rachoch Dios, xuquje' chke ri ki nimaqil ri winaq, e are' k'u taq wa' ri e petinaq chrij chuchapik: Je' ta ne chrij jun elaq'om ri elinaq wi loq alaq kuk' machetes, kuk' che', —kächa!.

⁵³In k'o k'u uk' alaq ronojel q'ij pa ri nimalaj rachoch Dios, man xinchap tä

alaq. Are k'u hora wa' ri yo'm chech alaq chi käb'an alaq wa'. Ri chuq'ab' alaq are re ri Itzel wa' ri këtaqan pa ri q'equm, —xcha ri Jesús chke.

Ri tat Pedro kub'ij chi man retam tä u wäch ri Jesús

⁵⁴Xkichap k'u ri Jesús, xkik'am b'i cho rachoch ri ki nimal sacerdotes aj Israel. Ri tat Pedro u terenem chinaj. ⁵⁵Aretaq xkinuk' q'aq' pu nik'iajal ruwoja, konojel xkimulij kib' chrij, xet'uyi'k. Xuquje' ri tat Pedro xt'uyi chkixol. ⁵⁶Te ri' jun ali ajik' xril ri tat Pedro t'uyul chrij ri q'aq'. Ko xka'y che, xub'ij: Ri achi ri' are jun ruk' ri Jesús xuquje', —xcha ri ali.

⁵⁷Ri tat Pedro xresaj rib' chupam, xub'ij: Man je' taj, ali, —xcha'. Man wetam tä u wäch, —xcha ri'.

⁵⁸Man naj tä chi k'ut, k'o jun chik xilow ri tat Pedro, xub'ij che: Ri at xuquje', at jun chke ri e k'o ruk' ri tat Jesús, —xcha che.

Xub'ij ri tat Pedro: Man in tä ri', tat, —xcha che.

⁵⁹Kraj ok'owinaq jun hora chik, k'o chi jun xujikib'a u b'ixik, xub'ij: Qas tzij ri are' jun ruk' rumal chi are aj Galilea, —xcha'.

⁶⁰Xub'ij k'u ri tat Pedro: Tat, man kinch'ob' taj jas ri käb'ij la, —xcha che.

K'a tajin këtzijon ri tat Pedro aretaq xtzintziriqin jun ama' äk'. ⁶¹Te ri' xutzolq'omij rib' ri Qajaw Jesús, xka'y che ri tat Pedro. Xna'taj k'u ri tzij ri u b'im ri Qajaw Jesús che: “K'a mëjoq këtzintziriqin ri ama' äk', kab'ij na at oxmul chi man awetam tä nu wäch,” —xcha ri Jesús. ⁶²Xel k'u apan ri tat Pedro chrij ri ja, xuk'is rib' che oq'ej.

Käketz'b'ej u wäch ri Jesús

⁶³Ri achijab' k'ut, ri e chajininaq ri Jesús, këketz'b'ej u wäch, xuquje' këkich'ayo. ⁶⁴Xkich'uq ru waq'äch, xkib'ij k'u che: iChach'ob'o! ¿Jachin ri' ri xatch'ayowik? —xecha che.

⁶⁵K'ia ri mälom taq tzij ri xkib'ij che, sib'alaj xkiyoq'o.

Käk'am b'i ri Jesús chkiwäch ri ki nimaqil ri winaq

⁶⁶Aretaq xsaqirik, xkimulij kib' ri ki nimaqil ri winaq aj Israel, ri ki nimaqil sacerdotes aj Israel, xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab'. Xk'am b'i ri Jesús chkiwäch. ⁶⁷Xkib'ij k'u che: ¿A lal ri' ri Cristo? B'ij b'a' la chqe, —xecha che.

Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij chke: Pune ta ne kinb'ij chech alaq, man këkoj tä alaq ri nu tzij, —kächa'. ⁶⁸We ta k'u k'o jas kinta' chech alaq, man käb'ij tä alaq chwe jas ri kinta' chech alaq. Man kintzoqopij tä b'i alaq, —kächa'. ⁶⁹Tzkämik ri', in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kint'uyi na pu wikiäq'ab' ri Dios ri sib'alaj k'o u chuq'ab', —xcha chke.

⁷⁰Chanim k'ut xkita' che, xkib'ij konojel: ¿A lal ne lo ri' ru K'ojol ri Dios? —xecha che.

Xch'aw chi ri Jesús, xub'ij chke: Je ri' jas ri káb'ij alaq chwe chi in ri', —xcha chke.

⁷¹Xkib'ij k'ut: ¿A kajwataj ta k'u lo jun q'alajisanel chik chqawäch? ¡Man rajwaxik taj! Ri uj k'ut, uj xujtow pu chi' jas ri kub'ij chb'il rib', —xecha ri tata'ib'.

Ri Jesús k'o cho ri q'atal tzij Pilato

23 ¹Te k'u ri' xewalij konojel ri winaq ri xkimulij kib'. Xkik'am b'i ri Jesús cho ri q'atal tzij Pilato. ²Xkichaplej u b'anik tzij chrij ri Jesús, xkib'ij: Qa riqom chi we achi ri' tajin kusach ki k'ux ri winaq, xuquje' xujutijoj chi man rajwaxik taj káqaya alka'b'al che ri tat César. Kub'ij k'u chb'il rib' chi ri are', are ri Cristo, jun nim taqanel.

³Xuta' k'u ri tat Pilato che: ¿A at ri' ri kattaqan pa ki wi' ri winaq aj Israel? —xcha ri'.

Xch'aw ri Jesús, xub'ij: Je ri' jas ri káb'ij la, —xcha che.

⁴Xub'ij k'u ri tat Pilato chke ri ki nimaqil sacerdotes, xuquje' chke ri nikk'iaj winaq chik: Man k'o tä mak kinriq chrij we achi ri', —xcha chke.

⁵Ko k'ut xkijikib'a u b'ixik wa' konojel, xkib'ij: Xa kusach ki k'ux ri winaq, kuya tijonik pa ronojel tinimit rech Judea. Xuchaplej loq tijonik pa Galilea, u taqem u b'anik wa', xul waral pa Jerusalén, —xecha che.

Ri Jesús kák'am b'i cho ri nim taqanel Herodes

⁶Aretaq ri tat Pilato xuta wa', xuta' we ri achi ri' are aj Galilea. ⁷Aretaq xretamaj chi jela' kel wi loq ri Jesús jawije' kátaqan wi ri tat Herodes, xutaq b'i ri Jesús cho ri are'. Ri tat Herodes k'o apan pa Jerusalén pa taq ri q'ij ri'. ⁸Aretaq ri tat Herodes xril ri Jesús, sib'alaj xkikitik. Xke' k'u k'ia q'ij u rayim rilik u wäch. Kraj ta k'u na káril jun kajmab'al rumal ri Jesús, rumal chi k'ia taq tzijob'elil u tom chrij. ⁹Ri tat Herodes sib'alaj xuk'ot u chi' ri Jesús. Man k'o tä k'u jas xub'ij ri Jesús che. ¹⁰Ri ki nimaqil sacerdotes aj Israel xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab' sib'alaj xkitzujukuj jas káka'n chub'anik tzij chrij. ¹¹Are k'u ri tat Herodes xuquje' ru soldados xketzelaj u wäch ri Jesús. Xketz'b'ej k'u u wäch xuquje'. Xkikoj jun je'lalaj atz'iaq che je' jas ri kukoj jun nim taqanel. Te ri' ri tat Herodes xutaq chi b'i ri Jesús ruk' ri tat Pilato. ¹²Xutzir k'u ri ki ch'oj ri tat Herodes ruk' ri tat Pilato pa we q'ij ri'. Xjunamataj k'u ki wäch. Xeb'ux kachi'l kib'.

Káq'at tzij puwi' ri Jesús chi kákämisaxik

¹³Te ri' ri tat Pilato xeusik'ij ri ki nimaqil sacerdotes, ri ki nimaqil ri winaq, xuquje' konojel ri winaq rech kákimulij kib' chuwäch. ¹⁴Xub'ij k'u chke: Ri ix, i k'amom loq ri achi ri' chnuwäch. Xib'ij chi xa kusach ki k'ux ri winaq. Aretaq xink'ot u chi' chiwäch, man k'o tä mak xinriq chrij we

achi ri' jas ri kib'ij ix. ¹⁵Xuquje' ri tat Herodes man xuriq tä mak chrij. U taqom chi k'u loq quk'. Chiwilampe' chi man k'o tä jas u b'anom we achi ri' ri taqal u kämisaxik. ¹⁶Kink'äjisaj b'a' u wäch. Te k'u ri' kintzoqopij b'ik, —xcha chke.

¹⁷Ri q'atal tzij, jas ri ki naq'atisam wi ri winaq, ronojel nimaq'ij rajwaxik kutzoqopij b'i jun ajpache'. ¹⁸Konojel ri winaq juntir xkiraq ki chi', xkib'ij: iChesaj la b'i wa! iTzoqopij b'a' la ri tat Barrabás chqe! — xecha che.

¹⁹Are k'u ri tat Barrabás k'o pa che' rumal chi u kämisam jun winaq, xuquje' xeumulij ri winaq re ri tinimit rech käkiyak kib' chrij ri q'atal tzij. ²⁰Ri tat Pilato xeuch'ab'ej ri winaq jumul chik. Are k'u ri are' kraj kutzoqopij ri Jesús. ²¹Ri winaq xkiraq ki chi' jumul chik, xkib'ij: iChripoq! iChripoq! —xecha'.

²²Churox mul xub'ij chke: ¿Jas etzelal u b'anom wa' we achi ri'? Man k'o tä jun mak nu riqom chrij rech käkämisaxik. Kink'äjisaj b'a' u wäch, kintzoqopij k'u b'ik, —xcha chke.

²³Ri winaq k'ut xkikoj ki chuq'ab' junam kuk' ri ki nimaqil sacerdots aj Israel. Sib'alaj xkiraq ki chi' chub'ixik chi kärip ri Jesús. Xekowinik, xech'akan che ri tat Pilato. Xyi' k'u chke jas ri xkirayij. ²⁴Te k'u ri' ri tat Pilato xuq'at tzij chi käb'antaj na jas ri xkita' che. ²⁵Xutzoqopij k'u ri tata' ri xkita', are ri ajpache', ri achi kämisanel ri xeumulij ri winaq re ri tinimit rech käkiyak kib' chrij ri q'atal tzij. Are k'u ri Jesús xujach pa ki q'ab'.

Kärip ri Jesús cho ri cruz, käkämisaxik

²⁶Aretaq tajin käk'am b'i ri Jesús churipik, xkichap apan jun achi aj Cirene, Simón u b'i, ri petinaq pa juyub'. Xkiya k'u ri cruz chrij rech kutelej b'ik, kuterenej b'i ri Jesús.

²⁷Xeteri k'u b'ik k'ialaj winaq, xuquje' jujun taq ixoqib' ri käkik'is kib' che oq'ej, käkoq'ej u wäch ri Jesús. ²⁸Xutzolq'omij rib' ri Jesús, xerilo, xub'ij k'u chke: Ixoqib' aj Jerusalén, —kächa'. Moq'ej chi alaq nu wäch in, are k'u choq'ej ib' alaq, xuquje' cheoq'ej alaq ki wäch ri al alaq, —kächa chke. ²⁹Kopan k'u na ri q'ij aretaq käb'ixik: “Utz ke ri chuchuib' ri man kealk'ualan taj, ri man kekowin tä che alk'ualanik. Utz ke ri chuchuib' ri man k'o tä kal ri ketu'nik,” —kächa na. ³⁰Pa ri q'ij ri' käkib'ij na ri winaq chke ri nimaq taq juyub': “Chixtzaq loq pa qa wi!” —kecha na ri'. Xuquje' käkib'ij chke ri juyub': “Chujich'uqu,” —kecha na chke. ³¹We käb'an wa' we k'äx ri' aretaq räx ri che', ¿jas ta ne ri kaka'n na aretaq chaq'ij chik ri che'? —xcha chke.

³²Xuquje' xekik'am b'i ruk' ri Jesús kieb' b'anal taq etzelal rech kekämisaxik. ³³Aretaq xeopan pa ri k'olib'al ri kojom U B'aqil Jolomaj che ru b'i, chila' xkirip wi ri Jesús, xuquje' ri kieb' b'anal taq etzelal

junam ruk', jun pu wikiäq'ab', ri jun chik pu moxq'ab' ri Jesús. ³⁴Xub'ij k'u ri Jesús: Tat, sacha la ki mak. Xa man käkich'ob' tä ri' jas ri tajin kaka'no, —xcha'.

Ri soldados k'ut xkesaj ki suerte chrij ri ratz'iaq ri Jesús, xkijach k'u wa' chkiwäch. ³⁵E tak'atoj k'u ri winaq, tajin keka'y che ri Jesús. Ri ki nimaqil ri winaq xketz'b'ej u wäch, xkib'ij: Xuto' ri jule' winaq chik. We qas tzij are ri Cristo ri cha'tal rumal ri Dios, chuto' b'a' rib', —xecha'.

³⁶Xuquje' ri soldados xketz'b'ej u wäch. Xegeb' ruk' ri Jesús, xkiya ch'äm vino chuwäch. ³⁷Xkib'ij che: iWe at ri' ri kattaqan pa ki wi' ri winaq aj Israel chato' b'a' awib'! —xecha che.

³⁸Kojom k'u jun tz'ib'talik puwi' ri cruz ri xrip wi ri Jesús. Are tz'ib'am wa' pa ki ch'ab'al ri winaq aj Israel, ri winaq latinos, xuquje' ri winaq griegos, kub'ij: ARE NIM TAQANEL PA KI WI' RI WINAQ AJ ISRAEL, —kächa'.

³⁹Jun chke ri b'anal taq etzelal, ri e tzäyeb'am ruk', xuyoq'o, xub'ij: We qas tzij lal ri' ri Cristo, chto' ib' la. Chujto' la uj xuquje', —xcha ri'.

⁴⁰Xch'aw ri jun achi chik, xuyaj ri rachi'l. Xub'ij che: ¿A mat kaxej awib' at cho ri Dios, at k'ut junam tajin kariq k'äx ruk'? ⁴¹Ri uj taqal chqe chi je' käb'an wa' chqe. Tajin käqatoj u k'exel ri qa'nom. Are k'u wa' we achi ri', man k'o tä etzelal u b'anom, —xcha che ri rachi'l.

⁴²Xub'ij che ri Jesús: Tat, chinnataj che la aretaq kächaplej la taqanik, —xcha che.

⁴³Xch'aw ri Jesús, xub'ij: Qas tzij ri kinb'ij chawe chi kämik ri' katk'o'ji na wuk' in pa ri je'lalaj k'olib'al “paraíso” u b'i', —xcha che.

Käkäm ri Jesús

⁴⁴Kraj pa ri kab'lajuj hora xq'equmar ruwächulew k'ä pa ri urox hora re b'enaq q'ij. ⁴⁵Xatin k'u ri q'ij, xuquje' xjisjob' ri tasb'al u pam ri nimalaj rachoch Dios. ⁴⁶Te ri' xuraqajej u chi' ri Jesús, ko xch'awik, xub'ij: iTat! —xcha'. Kinjach ri wanima' pa q'ab' la, —xcha'.

U b'im wa', xel ranima'.

⁴⁷Aretaq ri ki nimal soldados xril ri xb'antajik, xunimarisaj u q'ij ri Dios, xub'ij: Qas utzalaj achi wa' we achi ri', —xcha'.

⁴⁸Konojel ri winaq xkimulij kib' che rilik. Aretaq xkil ri xb'antajik, xetzelejik, sib'alaj keb'isonik, keb'oq'ik. ⁴⁹Konojel ri etamaninaq u wäch ri Jesús, xuquje' ri ixoqib' ri tereninaq u loq pa Galilea xekanaq kan chinaj che rilik ri xb'an che.

Kämuq ri Jesús

⁵⁰Te ri' xopan jun achi, José u b'i'. Are jun chke ri ki nimaqil ri winaq, utzalaj achi k'u wa' ri jikom ranima'. ⁵¹Ri are' are aj Arimatea, jun tinimit re Judea. Are jun achi ri ku'l na u k'ux che reyexik ru taqanik ri

Dios pa ki wi' ri winaq. Man xuk'ul tä k'u re ri are' ri ka'nom ri nik'iaj ki nimaqil ri winaq chik. ⁵²Xopan k'u ri are' cho ri tat Pilato chuta'ik chi käyi' ru cuerpo ri Jesús che. ⁵³Aretaq xuqajsaj, xub'olq'otij pa jun manta. Xuya k'u pa jun muqub'al ri mäja' k'o jun winaq yo'm chupam. Ri muqub'al ri' are jun pek k'otom koq cho ri ab'aj. ⁵⁴We q'ij ri' are ri víspera wa' re ri Pascua. Xaq jub'iq' kraj chi kächaplex ri q'ij re uxlanem.

⁵⁵Ri ixoqib' ri xeteri loq ruk' ri Jesús pa Galilea, xkiterenej b'ik, xkil ri muqub'al. Xkilo jas ri xb'an kan chuya'ik ri käminaq chupam. ⁵⁶Aretaq xetzelej b'i cho ja, xka'n u b'anik k'ok'alaj taq kunab'al. Xeuxlan k'u pa ri q'ij re uxlanem, je' jas ri kub'ij ri Pixab'.

Käk'astaj b'i ri Jesús chkixol ri käminaqib'

24 ¹Pa ri nab'e q'ij re ri semana, sib'alaj aq'ab' xeb'e ri ixoqib', xeopan k'u chuchi' ri muqub'al. Xkik'am b'i ri k'ok'alaj taq kunab'al ri ka'nom. ²Xkiriq ri ab'aj wolqotim chi apan jela' chuchi' ri muqub'al. ³Xeb'ok b'ik, man xkiriq tä k'u ru cuerpo ri Qajaw Jesús. ⁴Xkixej k'u kib', man xkiriq taj jas kaka'no rumal ri xb'antajik. Xaq te'talik k'ut xetak'i kieb' achijab' chkinaqaj, ri sib'alaj käjuluw ri katz'iaq. ⁵Xkixej k'u kib' ri ixoqib', xkipachb'a kib' pulew. Xkib'ij k'u ri achijab' chke: ¿Jas che kitzukuj ri k'aslik chkixol ri käminaqib'? ⁶Man k'o tä waral, xk'astaj b'i ri', —kecha chke. Chna'taj chiwe jas ri xutzijoj kan ri Jesús chiwe aretaq k'ä k'o ri Are' pa Galilea, —kecha'. ⁷Je' xub'ij wa' chiwe: “Rajwaxik chi ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kinjach na pa ki q'ab' ajmakib', kinrip na cho ri cruz, kink'astaj k'u na b'i chkixol ri käminaqib' churox q'ij,” —xcha ri', —xecha chke ri ixoqib'.

⁸Te k'u ri' xna'taj ru tzij ri Jesús chke ri ixoqib'. ⁹Aretaq tzelejem loq ke, ki petik pa ri muqub'al, xkitzizoj chke ri tijoxelab', xuquje' chke ri nik'iaj kachi'l chik ronojel ri xkik'ulmaj. ¹⁰Ri xkitzizoj ri tzij ri' chke ri apóstoles, ru taqo'n ri Jesús, e are' ri nan María Magdalena, ri nan Juana, ri nan María ru nan ri Jacobo, xuquje' ri jule' ixoqib' chik. ¹¹Ri apóstoles man xkikoj tä ri ki tzij ri ixoqib'. Xel chkiwäch chi xaq kon taq tzij ri käkib'ij.

¹²Pune ta ne je ri', ri tat Pedro xwalij b'ik. Xutik anim, xe' chuchi' ri muqub'al. Xpachi'k, xka'y koq chupam. Xuwi ri manta xrilo. Xukajmaj k'u ri xk'ulmatajik.

Ri xk'ulmataj pa ri b'e ri ke' pa ri tinimit Emaús

¹³Pa we q'ij ri' e b'enaq pa ri b'e kieb' chke ri tijoxelab'. B'enam ke pa jun alaj tinimit, Emaús u b'i'. Kraj julajuj kilómetros u xol ruk' ri tinimit Jerusalén. ¹⁴Käkitzizjob'ela kib' chrij ri xb'antaj pa Jerusalén. ¹⁵Tajin k'u käkich'ab'ej kib', käkik'otola taq ki chi' aretaq ri Jesús xuriq b'i rib' kuk', xerachi'laj b'i junam. ¹⁶Xb'an k'ut chi man xkich'ob' tä u wäch. ¹⁷Xub'ij

k'u chke: ¿Jas ri kitzijob'ela chb'il taq iwib' pa we b'e ri'? —kächa'. ¿Jas che kixb'isonik? —xcha chke.

¹⁸Jun chke ri achijab', Cleofas u b'i', xch'awik, xub'ij che: ¿A xaq lal jun ok'owel pa Jerusalén? Kraj ne xaq xuwi ri lal man etam tä la ri xb'antaj jela' pa taq ri q'ij ri', —xcha che.

¹⁹Xub'ij k'u chke: ¿Jas ri' ri xb'anik? —xcha ri Jesús chke.

Xkib'ij che: Are ri xb'an che ri Jesús aj Nazaret. We achi ri' are jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, ri sib'alaj k'o u chuq'ab' ru tzij ri xuquje' kub'an kajmab'al. Nim k'u u b'anik cho ri Dios, xuquje' chkiwäch ri winaq, —kecha che. ²⁰Xjach k'u b'ik, xq'at tzij puwi' chi käkämisaxik ri Are' kumal ri ki nimaqil sacerdotes aj Israel, xuquje' kumal ri ki nimaqil ri qa winaq uj. iXkirip k'u cho ri cruz! —kecha'. ²¹Are k'u ri uj xqachomaj chi are wa' ri kutor na ri qa tinimit Israel. Ya xke' oxib' q'ij kämik ri xb'an wa', —kecha che. ²²Xqakajmaj k'ut jas ri xkitzijoj jujun taq ixoqib' chqaxol. Aq'ab' xeb'e' chuchi' ru muqub'al ri Jesús. ²³Man xkiriq tä chi k'u ru cuerpo, —kecha'. Aretaq xetzelej b'ik, xkitzijoj chqe chi xekil ángeles ri xkib'ij chi xk'astaj b'i ri Jesús, —kecha'. ²⁴Te ri' xeb'e' jujun chke ri qachi'l chuchi' ri muqub'al, je' xkilo jas ri xkib'ij ri ixoqib'. Man xkil tä chi u wäch ri Jesús, —xecha che.

²⁵Te ri' xub'ij ri Jesús chke: ¡Ay, kon taq achijab'! ¡Man kixkojon tä che ri ki tzijom kan ri ojer taq q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios! ²⁶¿A mat iwetam ix chi rajwaxik chi ri Cristo kuriq wa' we k'äx ri' k'ä mäjoq känimarisax u q'ij? —xcha chke.

²⁷Xuchaplej k'u u q'alajisaxik chkiwäch ri u tzij ri mam Moisés xuquje' ri ki tzij ri ojer taq q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios jas ri ki tz'ib'am kan chrij ri Cristo.

²⁸Xenaqajin k'u che ri alaj tinimit jawije' e b'enam wi ke. Ri Jesús xub'ano chi je' ta ne chi naj ri ke' wi na, man xtak'i taj. ²⁹Ri tijoxelab' xkikoj ki chuq'ab' rech kakanaj kan kuk', xkib'ij che: Kanaj kan la quk'. Qajem k'u kub'an ri q'ij, kok k'u na ri aq'ab', —xecha che.

Xok k'u b'i ri Jesús, xkanaj kan kuk'. ³⁰Aretaq xt'uuyi kuk' chi' ri mesa, xuk'am ri wa. Xutewchij, xupiro, xuya chke. ³¹Te k'u ri' xyi' chke chi xekowinik xkich'ob' u wäch. Xaq te'talik k'ut xsach ri Jesús chkiwäch. ³²Xkib'ila k'u ri jun che ri jun chik: ¿A mat k'o jas xqana' pa qanima' aretaq xujuch'ab'ej pa ri b'e, aretaq xuq'alajisaj ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik chqawäch? —xecha'.

³³Pa ri hora ri' xewalijik, xetzelej b'i pa Jerusalén. Xekiriqa ri julajuj tijoxelab' ki mulim kib' xuquje' ri nik'iaj kachi'l chik. ³⁴Xkib'ij k'u chke: Qas tzij xk'astaj ri Qajaw Jesús, u k'utum k'u rib' chuwäch ri tat Simón, —xecha chke.

³⁵Te ri' xkitzijoj ri xkik'ulmaj pa ri b'e, xuquje' xkitzijoj jas xketamab'ej u wäch ri Jesús aretaq xupir ri wa.

Ri Jesús kuk'ut rib' chkiwäch ru tijoxelab'

³⁶Aretaq tajin käkitzijob'ela kib' chrij ri xkik'ulmaj, xuk'ut rib' ri Jesús chkiwäch, xtak'i k'u chkixol. Xub'ij chke: Chuxlan b'a' ri iwanima', — xcha chke.

³⁷iSib'alaj k'u xkixej kib'! Xkichomaj chi are jun xib'inel ri tajin käkilo. ³⁸Xub'ij k'u ri Jesús chke: ¿Jas che kixb'irb'it pa iwanima', kub'an k'u kieb' i k'ux? —kächa'. ³⁹Chiwila ri waqan xuquje' ri nu q'ab' chi qas in ri' ri Jesús. Chinina', chiniwila', —kächa'. Jun xib'inel man k'o tä u tijal, man k'o tä k'u u b'aqil je' jas ri wech in ri kika'yej, —xcha chke.

⁴⁰Aretaq xub'ij wa' xuk'ut ru q'ab' xuquje' ri raqan chkiwäch. ⁴¹Käkaj käkikojo, käkaj man käkikoj taj rumal chi kikajmam kib'. Jub'iq' kekikotik, jub'iq' k'u käkixej kib'. Xub'ij k'u ri Jesús chke: ¿A k'o waral jas kintijo? —xcha chke.

⁴²Xkiya k'u jun ch'äqap b'olom kär che. ⁴³Xuk'amo, xutij chkiwäch. ⁴⁴Xub'ij k'u chke: Aretaq ri in xink'oji iwuk', xintzijoj chiwe chi rajwaxik keb'antaj konojel ri tz'ib'am chwij pa ru Pixab' ri qa mam Moisés, xuquje' ri tz'ib'am kumal ri ojer taq q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, xuquje' pa taq ri salmos, —xcha ri Jesús chke.

⁴⁵Te k'u ri' xuya chke chi xkich'ob' na ri Tz'ib'talik. ⁴⁶Xub'ij chke: Je' tz'ib'am wa' chi kuriq na k'äx ri Cristo, käk'astaj k'u na b'i chkixol ri käminaqib' churox q'ij, —kächa'. ⁴⁷Xuquje' tz'ib'am chi rajwaxik u tzijoxik ru Tzij ri Dios chke konojel tinimit pa ri u b'i' ri Cristo chub'ixik chke chi rajwaxik käkik'ex kanima', käkik'ex k'u ki chomanik ri winaq rech kesachtaj na ri ki mak. Are kächapletaj na b'i u tzijoxik wa' pa ri tinimit Jerusalén, —kächa chke. ⁴⁸Ri ix k'ut, ix q'alajisanelab' chrij ronojel wa' we ri'. ⁴⁹Kintaqa na loq pi wi' jas ri xub'ij ri Dios ri nu Tat chi kuya na chiwe. Chixkanaj b'a' kan pa ri tinimit Jerusalén k'ä käyi' na chiwe ri i chuq'ab' ajchikaj.

Ri Jesús käk'am b'i chikaj

⁵⁰Te k'u ri' ri Jesús xeuk'am b'i apan chrij ri tinimit Betania. Chila' xuwalijisaj ru q'ab', xeutewchij. ⁵¹Aretaq tajin keutewchij, xel b'i chkiwäch, xk'am b'i chikaj. ⁵²Xnimarisax na u q'ij kumal chila'. Te ri' xetzelej loq pa Jerusalén, sib'alaj k'u kekikotik. ⁵³Amaq'el ronojel q'ij e k'o pa ri nimalaj rachoch Dios, tajin käkiya k'u u q'ij ri Dios. Amén.